

การพัฒนาประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ
ด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อลดปัญหา
การทุจริตคอร์รัปชัน

โดย

นางสาวชอุณหจิต สังข์ใหม่
รองอธิบดี
กรมบัญชีกลาง

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตร การป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 56
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2556 – 2557

บทคัดย่อ

เรื่อง การพัฒนาประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์
เพื่อลดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน

ลักษณะวิชา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ผู้วิจัย นางสาวชุนหจิต สังข์ใหม่ หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 56

การทุจริตคอร์รัปชันเป็นภัยคุกคามที่สำคัญที่ขัดขวางการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน รวมทั้งทำลายความเท่าเทียมทางการค้า และการค้าเสรีของประเทศ ทั้งนี้ มีหลักฐานแสดงให้เห็นว่าสถานการณ์การทุจริตคอร์รัปชันในประเทศไทยเลวร้ายลงทุกปี โดยปัจจุบันประเทศไทยอยู่ในลำดับที่ 80 จาก 183 ประเทศ ภายใต้สถานการณ์ดังกล่าว ประเทศไทยจึงควรให้ความสำคัญกับปัญหาดังกล่าวมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการใช้จ่ายของภาครัฐ เนื่องจากประเทศไทยมีการใช้จ่ายงบประมาณประจำปีสำหรับการจัดซื้อของรัฐถึงร้อยละ 18.7 ของเงินงบประมาณทั้งหมด ดังนั้น การเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการจัดซื้อจัดจ้างของรัฐโดยใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์จึงเป็นแนวทางที่สำคัญซึ่งหลายประเทศใช้ในการแก้ปัญหาดังกล่าว

ดังนั้น เพื่อลดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ การศึกษาครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐโดยการใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ตลอดจนสร้างมาตรฐานให้การจัดซื้อจัดจ้างของไทยให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล โดยการพัฒนากระบวนการจัดซื้อจัดจ้างให้เป็นระบบอิเล็กทรอนิกส์อย่างครบวงจร ลดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง ทั้งในส่วนของเจ้าหน้าที่ที่ดำเนินงานการจัดซื้อจัดจ้างและผู้ค้ากับภาครัฐ ซึ่งระบบจัดซื้อจัดจ้างที่พัฒนาขึ้นใหม่มีชื่อเรียกว่า ระบบ e-Bidding และระบบ e-Market ซึ่งเป็นระบบที่เน้นให้หน่วยงานภาครัฐสามารถจัดซื้อพัสดุให้สอดคล้องกับรูปแบบประเภทสินค้า เงินงบประมาณที่ได้รับ และระยะเวลาที่จัดหา เพิ่มความคุ้มค่าให้กับส่วนราชการ

ระบบ e-Bidding เป็นระบบที่ใช้สำหรับการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการที่มีความซับซ้อน ต้องใช้เทคโนโลยีขั้นสูง และเทคนิคเฉพาะ ส่วนระบบ e-Market จะเป็นระบบที่ใช้สำหรับการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการที่เป็นสินค้าที่มีคุณสมบัติเป็นมาตรฐาน มีผู้ขายมากมาย และมีการจัดซื้อบ่อยครั้ง ซึ่งทั้งสองระบบดังกล่าวจะลดการเผชิญหน้า และการปฏิสัมพันธ์ ระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย ลดการใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่เมื่อเปรียบเทียบกับระบบการจัดซื้อจัดจ้างปัจจุบัน อีกทั้งยังช่วยลดการสมยอมราคา ระหว่างผู้ซื้อได้เป็นอย่างมาก เนื่องจากจะช่วยจัดการปรากฏตนพร้อมๆ กันของผู้ที่จะยื่นเสนอราคา ในขั้นตอนการฟังการชี้แจงตอบข้อสงสัยเกี่ยวกับรายละเอียดในเอกสารการจัดซื้อจัดจ้าง ขั้นตอนการมาดูสถานที่ก่อสร้าง ตลอดจนขั้นตอนเสนอราคา เพราะทุกขั้นตอนดำเนินการผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์

คำนำ

รายงานการวิจัยฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งในหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร โดยเป็นงานวิจัยเพื่อการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยการนำวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ เพื่อลดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการกำหนดกรอบและเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐให้มีประสิทธิภาพสามารถป้องกันการทุจริตได้อย่างมีประสิทธิภาพผล ทั้งนี้ ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายงานการวิจัยฉบับนี้จะมีประโยชน์ต่อการระบบการจัดซื้อจัดจ้างของไทยในอนาคตต่อไป

(นางสาวชุนจิต สังข์ใหม่)
นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 56
ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญแผนภาพ	ช
คำอธิบายคำย่อ	ซ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย	5
วิธีดำเนินการวิจัย	5
ข้อจำกัดของการวิจัย	6
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	6
คำจำกัดความ	6
บทที่ 2 แนวคิดและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
แนวคิดเรื่องการทุจริตคอร์รัปชัน	7
แนวคิดเรื่องบทบาทของระบบงานสารสนเทศ	11
แนวคิดเรื่องระบบงานสารสนเทศเพื่อธรรมาภิบาลในการจัดซื้อจัดจ้าง	12
แนวคิดเกี่ยวกับระบบจัดซื้อจัดจ้างจากต่างประเทศ	14
สาธารณรัฐเกาหลี (KONEPS)	14
ประเทศอินเดีย	14
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	16
บทที่ 3 การพัฒนาระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยวิธีการอิเล็กทรอนิกส์ ในประเทศไทย (electronic Government Procurement : e-GP)	19

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ความเป็นมาของระบบจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์	20
โครงการพัฒนาระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) ระยะที่ 1	21
ขอบเขตของระบบ e-GP ระยะที่ 1	21
ประโยชน์ที่ได้รับ	23
โครงการพัฒนาระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) ระยะที่ 2	24
ขอบเขตของระบบ e-GP ระยะที่ 1	24
ประโยชน์ที่ได้รับ	27
ปัญหาอุปสรรค และแนวทางแก้ไขของระบบ e-GP ระยะที่ 1 และระยะที่ 2	28
ข้อดี-ข้อเสียของระบบ e-GP ระยะที่ 1 และระยะที่ 2	28
บทที่ 4 แนวทางการป้องกันการทุจริตในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ	
 โดยใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์อย่างครบวงจร	30
รูปแบบการจัดซื้อจัดจ้างใหม่เพื่อป้องกันการทุจริตในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ	32
ระบบสำคัญที่ต้องปรับปรุงในระบบ e-GP ระยะที่ 1 และระบบ e-GP ระยะที่ 2	38
ระบบงานที่ต้องพัฒนาเพิ่มเติมในระบบ e-GP ระยะที่ 3	41
การปรับปรุงแก้ไขระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535	
และที่แก้ไขเพิ่มเติม	47
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับเมื่อนำแนวทางการป้องกันการทุจริต	
ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐมาใช้	48
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	51
สรุปผลการศึกษา	51
ข้อเสนอแนะ	54
บรรณานุกรม	56
ภาคผนวก	58
คำถามผู้เกี่ยวข้อง	58
ประวัติย่อผู้วิจัย	66

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1-1 ดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชันของประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538–2554	1
2-1 อันดับของประเทศในกลุ่มอาเซียนตามดัชนี CPI 2554	9

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
3-1 แนวทางการพัฒนาระบบ e-GP	21
4-1 ขั้นตอนการดำเนินการจัดซื้อจ้างที่เสนอ	32
4-2 ขั้นตอนการทำงานในระบบ e-Market โดยผ่านใบคำขอซื้อเสนอราคา (Request for Quotation)	33
4-3 ขั้นตอนการทำงานในระบบ e-Market โดยระบบแข่งขันราคา	34
4-4 ตัวอย่างหน้าจอ e-Catalog	43
4-5 ตัวอย่างหน้าจอ e-Sourcing	43
4-6 ตัวอย่างหน้าจอแสดงผลการค้นหาของระบบ e-Sourcing	44
4-7 ตัวอย่างแผนที่แหล่งต่าง ๆ	45
4-8 หลักการทำงานของ OTP	46
5-1 ภาพรวมระบบงาน e-GP ในอนาคต	53

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันสร้างความเสียหายและก่อผลกระทบอย่างรุนแรงต่อสังคมไทย ทั้งในส่วนของความเสียหายที่เกิดขึ้นที่สามารถวัดเป็นตัวเงินได้จากการจัดหาสินค้าและบริการสาธารณะที่ไม่มีคุณภาพไม่คุ้มค่างบประมาณที่เสียไป ขณะเดียวกันการทุจริตคอร์รัปชันยังบั่นทอนศักยภาพการเติบโตของเศรษฐกิจของประเทศ และสร้างปัญหาในการดึงดูดการลงทุนของต่างชาติ ดังจะเห็นได้จากดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชันของประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538–2554

ตารางที่ 1-1 ดรรชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชันของประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538–2554

ปี	ดรรชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชัน	อันดับ	จำนวนประเทศที่เข้าร่วม
2538	2.79	34	41
2539	3.33	37	54
2540	3.06	39	52
2541	3.00	61	85
2542	3.20	68	98
2543	3.20	60	90
2544	3.20	61	91
2545	3.20	64	102
2546	3.30	70	133
2547	3.60	64	146
2548	3.80	59	159
2549	3.60	63	163
2550	3.30	84	179
2551	3.50	80	180
2552	3.4	84	180
2553	3.5	78	178
2554	3.4	80	183

(ดรรชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชันของประเทศไทย, ออนไลน์, 2556)

นอกจากนี้ยังมีปัญหามากมายอยู่ในตัวกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างแบบดั้งเดิมเช่น รัฐบาลขาดฐานข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างระดับชาติ และไม่มีการจัดการข้อมูลเพื่อติดตาม โครงการจัดซื้อของรัฐ และหน่วยงานขาดความโปร่งใส ตลอดจนอัตราการหมุนเวียนของเจ้าหน้าที่จัดซื้อจัดจ้างสูง และมีกระบวนการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่ผิดกฎหมาย ดังนั้น การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐของไทยจึงจำเป็นต้องแก้ไขด้วยการมีกลไกการแข่งขันอย่างเป็นธรรม และเปิดเผยข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างเพื่อความโปร่งใส และตรวจสอบได้โดยการปฏิรูประบบการทำงานและการนำเทคโนโลยีมาใช้แทนการใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ หรือการพัฒนากระบวนการจัดซื้อจัดจ้างให้เป็นอิเล็กทรอนิกส์

รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government) คือการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการและให้บริการประชาชนและภาคธุรกิจเอกชน โดยภาครัฐ ซึ่งวิธีการบริหารจัดการภาครัฐสมัยใหม่ โดยการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเครือข่ายสื่อสารจึงเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานภาครัฐ และปรับปรุงการบริการแก่ประชาชน นอกจากนี้ยังรวมถึงการบริการด้านข้อมูลและสารสนเทศเพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนช่วยให้ประชาชนมีความใกล้ชิดกับภาครัฐมากขึ้นเนื่องจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์จะเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการเข้าถึงบริการของรัฐ และประการสำคัญจะต้องมีความร่วมมืออย่างใกล้ชิดและเต็มใจจากทั้ง 3 ฝ่าย ได้แก่ ภาครัฐ ภาคธุรกิจ และประชาชน

ผลพลอยได้ที่สำคัญที่จะได้รับคือ ธรรมาภิบาลและความโปร่งใสที่มีมากขึ้นในกระบวนการทำงานของระบบราชการ อันเนื่องมาจากการเปิดเผยข้อมูล และประชาชนสามารถเข้ามาตรวจสอบได้ตลอดเวลา จึงคาดว่าจะนำไปสู่การลดคอร์รัปชันได้ในที่สุด ตัวอย่างเว็บไซต์ของรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ได้แก่ เว็บไซต์ www.gprocurement.go.th ซึ่งเป็นเว็บไซต์ศูนย์ข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐทั้งหมด

การดำเนินการพัฒนาระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government Procurement : e-GP) เพื่อนำไปสู่การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐที่มีความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ และลดปัญหาทุจริตคอร์รัปชันได้ จำเป็นต้องดำเนินการตามแนวทางดังต่อไปนี้

1. การกำหนดให้มีการประกาศข้อมูลสาระสำคัญต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐในเว็บไซต์หน่วยงานกลางที่รับผิดชอบซึ่งในที่นี้คือ กรมบัญชีกลาง เพื่อให้การจัดซื้อจัดจ้าง มีความโปร่งใส การแข่งขัน การเข้าถึงข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างอย่างเท่าเทียมกัน และตรวจสอบได้ด้วยเหตุนี้ การเผยแพร่ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างจึงมีความสำคัญและมีความจำเป็นยิ่ง ในขณะเดียวกัน ซึ่งข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างที่ระบบ e-GP ได้มีการเปิดเผยแล้วในปัจจุบันมีดังนี้

- 1.1 เปิดเผยข้อมูลในแต่ละขั้นตอนของการจัดซื้อจัดจ้าง ได้แก่
 - 1.1.1 ประกาศเชิญชวน
 - 1.1.2 ประกาศราคากลาง
 - 1.1.3 ประกาศรายชื่อผู้ไม่มีผลประโยชน์ร่วมกัน
 - 1.1.4 ประกาศผู้ชนะการเสนอราคา
- 1.2 เปิดเผยข้อมูลเพิ่มเติมเมื่อเสร็จสิ้นขั้นตอนการจัดทำสัญญาแล้ว ได้แก่
 - 1.2.1 ข้อมูลรายชื่อผู้ขอรับ/ชื่อเอกสาร
 - 1.2.2 ข้อมูลรายชื่อผู้ยื่นเอกสาร
 - 1.2.3 ข้อมูลรายชื่อผู้ผ่านการพิจารณาคุณสมบัติและเทคนิค
 - 1.2.4 ข้อมูลสาระสำคัญในสัญญา

ทั้งนี้ การเปิดเผยข้อมูลในลักษณะดังกล่าว จะทำให้การสมยอมราคาทำได้ยากขึ้น การเบิกจ่ายเงินเป็นไปตามเป้าหมาย มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบข้อมูลย้อนหลังได้ทุกขั้นตอนของการจัดซื้อจัดจ้าง

2. การกำหนดให้ต้องมีการเชื่อมโยงข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างกับระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMS)

การเปิดเผยข้อมูลจัดซื้อจัดจ้างตามข้อ 1 ยังมีจุดอ่อนในเรื่องหนึ่ง คือ หากหน่วยงานภาครัฐไม่มีการประกาศจัดซื้อจัดจ้างในระบบ e-GP ก็ยังสามารถที่จะจ่ายเงินผ่านระบบ GFMS ได้ ซึ่งกว่าหน่วยงานตรวจสอบจะตรวจสอบพบ ความเสียหายก็เกิดขึ้นแล้ว ดังนั้น การกำหนดให้หน่วยงานภาครัฐต้องมีการประกาศจัดซื้อจัดจ้าง จึงจะสามารถจ่ายเงินผ่านระบบ GFMS ได้ จึงเป็นเครื่องมือที่ทำให้เกิดความเชื่อมั่นได้ว่า การจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานภาครัฐทุกโครงการที่จ่ายเงินผ่านระบบ GFMS มีความโปร่งใส

3. การสนับสนุนให้มีการตรวจสอบข้อมูลจัดซื้อจัดจ้างจากสาธารณชน

การตรวจสอบข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างของสาธารณะเป็นช่องทางหนึ่งที่ทำให้การจัดซื้อจัดจ้างมีความโปร่งใสมากยิ่งขึ้น ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาเว็บไซต์ เพื่อให้สาธารณชนสามารถเข้ามาค้นหาข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานภาครัฐ ในมิติต่างๆ อาทิ มิติของหน่วยงาน มิติของพื้นที่ และมิติของวันที่ ในแต่ละโครงการที่ประกาศจัดซื้อจัดจ้างได้ นอกจากนี้ใน เว็บไซต์สำหรับให้สาธารณชนตรวจสอบดังกล่าวต้องมีการแสดงสถานะโครงการจัดซื้อจัดจ้างด้วย เพื่อให้ทราบว่าโครงการนั้นได้จัดทำสัญญาแล้วหรือยัง หรือมีการยกเลิกโครงการแล้ว

4. กำหนดให้มีการปฏิรูประบบจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐให้เป็นระบบอิเล็กทรอนิกส์อย่างครบวงจร เนื่องจากการพัฒนาระบบจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์อย่างครบวงจรจะส่งผลกระทบต่อที่ดีให้กับประเทศ กล่าวคือ

4.1 ลดการรั่วไหลจากการทุจริตและความไร้ประสิทธิภาพที่มีอยู่มากมายในระบบการจัดซื้อ จัดจ้าง ซึ่งจะนำไปสู่การลดค่าใช้จ่ายของภาครัฐ และส่งเสริมความโปร่งใสและธรรมาภิบาลในการบริหารราชการแผ่นดิน

4.2 ส่งเสริมให้การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐมุ่งไปสู่ระบบที่มีมูลค่าเพิ่มมากขึ้น โดยลดทรัพยากรที่ต้องใช้ไปกับการจัดซื้อจัดจ้าง เช่น เวลาของเจ้าหน้าที่ซึ่งหมดไปกับงานเอกสาร ไปสู่การพัฒนาทักษะขั้นสูงในการจัดซื้อจัดจ้างและบริหารทรัพย์สิน เพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง และการซื้อสินค้าหรือบริการที่มีความคุ้มค่า

ประกอบกับเมื่อเทียบกับประเทศต้นแบบด้านการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์อย่างประเทศเกาหลีใต้ พบว่า ประเทศไทยยังขาดการพัฒนาระบบตลาดกลางการซื้อขายสินค้าและบริการภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (e-Market) สำหรับการจัดซื้อสินค้าที่มีคุณสมบัติชัดเจน ไม่ซับซ้อน มีความเป็นมาตรฐานสากล เช่น อุปกรณ์เครื่องใช้สำนักงาน เป็นต้น ซึ่งไม่จำเป็นต้องพิจารณาข้อเสนอด้านเทคนิค (prequalification) ดังนั้น ในอนาคตประเทศไทยจึงควรมีแนวทางที่จะพัฒนาระบบ e-Market สำหรับสินค้ามาตรฐานทั่วไป และ e-Bidding สำหรับสินค้าที่มีความซับซ้อนและใช้เทคนิคเฉพาะ

ด้วยเหตุนี้จึงกล่าวได้ว่า นวัตกรรมในการบริหารการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐจึงมีความสำคัญในการทำให้เกิดการแข่งขันอย่างเป็นธรรมในการดำเนินงานของรัฐบาล รัฐบาลไทยได้นำระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้เพื่อเพิ่มผลการดำเนินงานและความโปร่งใสในระบบการจัดซื้อจัดจ้างของรัฐบาลไทย รัฐบาลไทยใช้งบประมาณ 4% ของงบประมาณประจำปีสำหรับการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ แต่ปรากฏว่ากระบวนการจัดซื้อจัดจ้างในหน่วยงานของรัฐส่วนมากกลับประสบปัญหาและอุปสรรคมากมาย เช่น ปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน ขั้นตอนการทำงาน ปริมาณกระดาษจำนวนมหาศาล ต้นทุนและค่าใช้จ่ายที่สูงรวมทั้งการละเมิดกฎระเบียบการจัดซื้อจัดจ้าง ดังนั้น ประเทศต่าง ๆ หลายประเทศ รวมทั้งประเทศไทยจึงได้พยายามปรับรูปแบบวิธีการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐให้เป็นการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ เพราะเชื่อว่าสามารถลดกิจกรรมที่มีการพบปะแลกเปลี่ยนในระดับบุคคลระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย ซึ่งทำให้ลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานและความไม่โปร่งใสลงได้ ยิ่งไปกว่านั้นการติดตั้งระบบ e-procurement ในประเทศยังสามารถแก้ปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างเดิม และช่วยให้การจัดซื้อจัดจ้างมีประสิทธิภาพขึ้นอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐของไทยในปัจจุบัน
2. เพื่อวิเคราะห์ระบุช่องโหว่ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ
3. เพื่อกำหนดกรอบและเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและสามารถป้องกันการทุจริตได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. เพื่อนำระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการกำหนดรูปแบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐของประเทศไทยเพื่อลดการทุจริตคอร์รัปชัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาและวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ของไทย ภายใต้หน้าที่ความรับผิดชอบของกรมบัญชีกลาง
2. การศึกษาวิจัยจะอยู่ภายใต้ขอบเขตที่กำหนดในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2549
3. ในส่วนของการพัฒนารูปแบบการจัดซื้อจัดจ้างที่แตกต่างไปจากที่ใช้อยู่เดิม อาจจำเป็นต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบพัสดุข้างต้น ดังนั้นในการวิจัยนี้จะเป็นเพียงการเสนอแนวคิดเกี่ยวกับกฎระเบียบกว้างๆ โดยไม่ระบุในรายละเอียด

วิธีดำเนินการวิจัย

การโครงการวิจัยนี้เป็นโครงการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษา วิเคราะห์กระบวนการ รูปแบบ และลักษณะของการจัดซื้อจัดจ้างด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งมีวิธีการดำเนินการวิจัย โดยการศึกษาแนวทางการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐของประเทศที่พัฒนาแล้วที่ประสบความสำเร็จเพื่อนำมาเปรียบเทียบ (Benchmarking) กับการจัดซื้อจัดจ้างของประเทศไทยในปัจจุบัน ตลอดจนศึกษาจากเอกสารทางวิชาการ (Documentary Research) อาทิ หนังสือ ตำรา คำบรรยาย บทความ สื่อสิ่งพิมพ์ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ วารสารที่เกี่ยวข้อง และการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการค้นคว้าทางอินเทอร์เน็ต ที่มีการกล่าวถึงปัญหา และแนวทางการแก้ไขปัญหาการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ รวมทั้งการศึกษาความเห็นของนักวิชาการที่ได้มีการกล่าวถึงปัญหาการทุจริตในกระบวนการ

จัดซื้อจัดจ้างภาครัฐของประเทศไทยและแนวทางการแก้ปัญหาด้วยการนำระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดซื้อจัดจ้างจากหน่วยงาน และสมาคมต่างๆ

ข้อจำกัดของการวิจัย

เนื่องจากการศึกษาเพื่อนำไปสู่การพัฒนาระบบให้ดีขึ้นกว่าปัจจุบัน กระบวนการหนึ่งที่มีส่วนสำคัญให้ระบบจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ของไทยมีประสิทธิภาพจำเป็นที่จะต้องศึกษาหารูปแบบการจัดซื้อจัดจ้างที่มีประสิทธิภาพโดยเทียบเคียงจากทั้งในประเทศและต่างประเทศ แต่เนื่องจากประเทศไทยไม่มีหน่วยงานกลางอื่นนอกจากกรมบัญชีกลางที่ดูแลเรื่องการจัดซื้อจัดจ้าง ประกอบกับการเข้าถึงรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศอื่นในหลายๆ ประเทศจึงทำได้ยาก ภายใต้อะไรก็ตามที่จำกัด

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. สามารถระบุสภาพการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐของไทยในปัจจุบันได้อย่างถูกต้อง
2. สามารถระบุช่องโหว่ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐได้
3. มีกรอบและแนวทางการพัฒนาการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และสามารถป้องกันการทุจริตได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. มีระบบอิเล็กทรอนิกส์เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดรูปแบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐของประเทศไทยเพื่อลดการทุจริตคอร์รัปชัน

คำจำกัดความ

1. ระบบ e-GP หมายถึง การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ที่ดำเนินการพัฒนาและออกแบบโดยกรมบัญชีกลาง สำนักมาตรฐานการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ
2. การทุจริตในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐของประเทศไทย หมายถึง เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในตำแหน่งหรือหน้าที่เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่นในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ

3. รหัส UNSPSC หมายถึง รหัสมาตรฐานสินค้าและบริการสากล ซึ่งกำหนดโดยองค์การสหประชาชาติ

4. CA : Certificate Authority หมายถึง ระบบความปลอดภัยของพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-Commerce) ที่มีการนำเอาระบบ โครงสร้างพื้นฐานของระบบกุญแจสาธารณะ (Public Key Infrastructure – PKI) มาใช้งาน ซึ่งเป็นเทคโนโลยีที่ได้รับการพิสูจน์และยอมรับโดยทั่วไปว่ามีความปลอดภัยสูง ทำให้การใช้งานระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์มีความน่าเชื่อถือและเกิดความมั่นใจในการใช้งาน โดยผู้ประกอบการจะออกใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเปรียบเสมือนบัตรประจำตัวที่ใช้ในการระบุตัวบุคคล ซึ่งจะถูกนำมาใช้ในการยืนยันตัวบุคคลในการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์เพื่อสร้างให้เกิดความมั่นใจ และเพิ่มความปลอดภัยของข้อมูล

5. OTP : One Time Password หมายถึง รูปแบบระบบความปลอดภัยที่สร้างรหัสผ่านที่ใช้ได้เพียงครั้งเดียวต่อการทำธุรกรรมในแต่ละครั้ง โดยส่วนใหญ่จะส่งรหัสผ่านให้กับผู้ใช้งานทาง SMS ผ่านทางเบอร์มือถือที่ได้ลงทะเบียนไว้

บทที่ 2

แนวคิดและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สำหรับการศึกษาแนวทางการป้องกันการทุจริตในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ มีแนวคิดและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดเรื่องการทุจริตคอร์รัปชัน
2. แนวคิดเรื่องบทบาทของระบบงานสารสนเทศ
3. แนวคิดเรื่องระบบงานสารสนเทศเพื่อธรรมาภิบาลในการจัดซื้อจัดจ้าง
4. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเรื่องการทุจริตคอร์รัปชัน

ตามประมวลกฎหมายอาญามาตราที่ 1 (1) ได้นิยามคำว่า “โดยทุจริต หมายถึง การแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น” (พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา, 2499) ซึ่งได้แก่ ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ, ความผิดที่เกี่ยวกับความยุติธรรม และความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ซึ่งกล่าวง่ายๆ คือ การกระทำเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ที่มีชอบได้ด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น เช่น การเบียดบังทรัพย์สินของทางราชการเป็นของตนเองหรือเป็นของผู้อื่นโดยทุจริต, การใช้อำนาจในตำแหน่งโดยมิชอบหรือการบอกว่าจะให้ทรัพย์สิน หรือประโยชน์แก่เจ้าพนักงาน

นอกจากนี้ Heidenheimer (Heidenheimer, 1989) ได้จำแนกคำจำกัดความของการทุจริตคอร์รัปชันออกเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่

1. Public-interest centered corruption คือ การทุจริตคอร์รัปชันซึ่งเกิดจากการกระทำโดยกลุ่มของพลเมือง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยใช้อำนาจที่ตนมี เพื่อตอบสนองประโยชน์ส่วนบุคคลมากกว่าที่จะมุ่งกระทำให้เกิดประโยชน์ต่อสาธารณะ

2. Public-office centered corruption คือ การทุจริตคอร์รัปชันซึ่งเป็นการกระทำที่เบี่ยงเบน ก่อให้เกิดความเสียหาย หรือขัดต่อหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างเป็นทางการของหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งมักเชื่อมโยงก่อให้เกิดความเสียหายถึงประโยชน์สาธารณะโดยรวมด้วย

3. Market-centered corruption เป็นแนวคิดที่มุ่งอธิบายกระบวนการคอร์รัปชันมากกว่าการนิยามว่าคอร์รัปชันคืออะไร โดยได้อธิบายว่า การเกิดการทุจริตคอร์รัปชันเป็นระบบที่เกิดขึ้นและมีการปรับปรุงรูปแบบและกระบวนการอย่างต่อเนื่องเพื่อให้กลุ่มบุคคลใดบุคคลหนึ่ง

สามารถควบคุมเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีหน้าที่กำกับและจัดทำบริการสาธารณะให้ดำเนินการให้เป็นไปตามความประสงค์ของกลุ่มบุคคลดังกล่าว

องค์การความโปร่งใสระหว่างประเทศ (Transparency International) ได้จัดทำดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชันในประเทศต่าง ๆ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538–2554 (CPI) ซึ่งในปี พ.ศ. 2554 ประเทศไทยถูกจัดอันดับอยู่ที่อันดับ 80 (ตามตารางที่ 1-1) โดยมีประเทศโคลัมเบีย เอลซาลวาดอร์ กรีซ โมร็อกโก เปรู อยู่ในอันดับเดียวกับประเทศไทย นอกจากนี้ เมื่อเทียบกับอันดับของประเทศต่าง ๆ ในกลุ่มประเทศอาเซียนดังที่ได้แสดงไว้ในตารางที่ 2-1 จะเห็นได้ว่า ประเทศสิงคโปร์ บรูไน มาเลเซีย มีอันดับและค่า CPI สูงกว่าประเทศอื่นๆ ในกลุ่ม และประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 4 (ตารางที่ 2-1)

ตารางที่ 2-1 อันดับของประเทศในกลุ่มอาเซียนตามดัชนี CPI 2554

ประเทศ	อันดับของโลก	CPI 2554
สิงคโปร์	5	9.2
บรูไน	44	5.2
มาเลเซีย	60	4.3
ไทย	80	3.4
อินโดนีเซีย	100	3.0
เวียดนาม	112	2.9
ฟิลิปปินส์	129	2.6
สาธารณรัฐประชาชนลาว	154	2.2
กัมพูชา	164	2.1
เมียนมาร์	180	1.5

(ดรรชนี CPI 2554, ออนไลน์, 2556)

รศ.ดร. วิจิต หล่อจิระชุนท์กุล (2549) ได้อธิบายว่าการทุจริตคอร์รัปชันในส่วนของ การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐอาจแก้ไขได้โดยหลักธรรมาภิบาล ดังนี้

1. การมีส่วนร่วม ซึ่งหมายถึง ต้องเปิดโอกาสให้ผู้ค้าที่มีคุณสมบัติตามที่หน่วยงานกำหนดทุกรายไม่ว่าจะอยู่ที่ใด สามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการการจัดซื้อจัดจ้าง
2. ความโปร่งใส ซึ่งหมายถึง การประกาศจัดซื้อจัดจ้าง เงื่อนไขการจัดซื้อจัดจ้าง รายละเอียดคุณลักษณะเฉพาะ เกณฑ์การตัดสิน การดำเนินงานการจัดซื้อจัดจ้าง และผลการจัดซื้อจัดจ้าง จะต้องมีความชัดเจนและเปิดเผยต่อสาธารณะ และผู้ค้าทุกรายไม่ว่าจะอยู่ที่ใดสามารถ

รับทราบประกาศการจัดซื้อจัดจ้าง ตลอดจนสามารถเข้าถึงเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างได้โดยง่าย

3. ความรับผิดชอบ หมายถึง การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่จัดซื้อจัดจ้าง ต้องเป็นไปตามระเบียบและข้อบังคับของภาครัฐอย่างเคร่งครัด ตลอดจนรับผิดชอบในความถูกต้องและความครบถ้วนของเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้าง และการตอบข้อสงสัยในเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้าง

4. ความเสมอภาค หมายถึง ผู้ค้าจะรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างพร้อม ๆ กันอย่างทั่วถึงและเสมอภาค ตลอดจนเจ้าหน้าที่ต้องพิจารณาผลการเสนอราคาของผู้ค้าทุกรายด้วยความยุติธรรมและด้วยเกณฑ์เดียวกัน

ด้วยเหตุนี้จึงกล่าวได้ว่า หากมีธรรมาภิบาลในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐข้างต้น การทุจริตคอร์รัปชันจะลดระดับลงได้

ในหลายประเทศได้แก้ปัญหาคอร์รัปชัน โดยการนำระบบอิเล็กทรอนิกส์เข้ามาใช้ เพื่อเพิ่มความโปร่งใส และลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง อาทิ

ประเทศเกาหลีได้ก่อตั้งหน่วยงานบริการการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ (Public Procurement Service: PPS) ขึ้น เพื่อพัฒนาระบบ KONEPS ดำเนินงานการจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐ ในปีหนึ่งๆ งบประมาณของการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐที่ PPS เป็นผู้ดำเนินงานประมาณร้อยละ 28 ของงบประมาณรายจ่ายประจำปี ส่วนที่เหลือร้อยละ 72 ดำเนินการโดยหน่วยงานแต่ละแห่ง (Kang, 2000) ระบบ KONEPS ประสบความสำเร็จอย่างสูง ได้รับรางวัล First UN Public Service Award ในปี พ.ศ. 2546 และ WCIT Global IT Excellence Award ในปี พ.ศ. 2549 เป็นการยืนยันในเชิงประจักษ์ว่า การใช้ระบบงานสารสนเทศในการลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ เพิ่มความโปร่งใสและลดการทุจริตคอร์รัปชันในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ (Public Procurement Service, 2008)

ประเทศบราซิล ได้พัฒนาระบบ e-GP เพื่อเพิ่มความโปร่งใสและประสิทธิภาพในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ โดยเผยแพร่สารสนเทศเกือบทุกระยะของกระบวนการเสนอราคา (Almeida, 2006) ระบบ e-GP สามารถเพิ่มจำนวนผู้เสนอราคาได้ร้อยละ 30 โดยเฉลี่ยต่อการจัดซื้อจัดจ้างหนึ่งครั้งจากจำนวนก่อนใช้ระบบ e-GP จำนวน SME ที่ได้เข้ามาจดทะเบียนในระบบ e-GP เพิ่มขึ้น 3 เท่า ในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา ประมาณร้อยละ 60 ของจำนวนที่จดทะเบียนการค้า นอกจากนี้ยังมีการประมาณการว่าระบบ e-GP สามารถลดราคาสินค้าและบริการที่จัดหาโดย e-Reverse Auction และการสอบราคาได้ร้อยละ 22 โดยเฉลี่ย

แนวคิดเรื่องบทบาทของระบบงานสารสนเทศ

Information and Communication Technology (ICT) คือ ระบบสารสนเทศที่สามารถทำให้การเผยแพร่ประกาศการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐไปได้อย่างกว้างขวางและมุ่งไปยังกลุ่มเป้าหมายได้โดยสะดวกและต้นทุนต่ำ ทำให้ลดอำนาจการผูกขาดในสารสนเทศเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างได้อีกทั้ง ทำให้ความได้เปรียบในการแข่งขันลดน้อยไปด้วย นอกจากนี้ระบบงานคอมพิวเตอร์ยังสามารถลดการใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างลง อันเนื่องมาจากความเสมอภาคในการรับรู้สารสนเทศ และความโปร่งใสที่เพิ่มขึ้น

ICT ทำให้การเข้าถึงสารสนเทศเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างทำได้โดยง่าย สามารถเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับขั้นตอนการจัดซื้อจัดจ้างและกรอบกฎระเบียบ ข้อบังคับ ให้กับสาธารณะได้ในรูปแบบที่สามารถเข้าใจได้โดยง่าย นอกจากนี้ ICT ยังสามารถระบุนความรับผิดชอบในระดับบุคคลได้ชัดเจน ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าระบบสารสนเทศสามารถป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันได้ในระดับหนึ่ง (Grönlund, 2010) และการเข้าถึงสารสนเทศได้มากขึ้นจะลดระดับการทุจริตคอร์รัปชันลงได้ด้วย (DiRienzo et al., 2007)

การนำระบบสารสนเทศมาใช้ในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐมีได้หลายรูปแบบ (วิจิต หล่อจิระชุนท์กุล, 2555) เช่น

1. การพัฒนาระบบงานสารสนเทศเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับเจ้าหน้าที่ในการสืบค้นรายละเอียดที่ต้องการ อาทิ ระดับราคาที่ผ่านมาของหน่วยงานอื่นที่เคยจัดซื้อจัดจ้าง ทำให้เจ้าหน้าที่จัดทำคำของบประมาณได้โดยไม่จำเป็นต้องติดต่อกับผู้ค้า นอกจากนี้ระบบงานสารสนเทศยังช่วยอำนวยความสะดวกในการค้นหาสืบค้นรายละเอียดของสินค้าและบริการที่เป็นสินค้า Commodity product หรือสินค้าที่มีมาตรฐานการออกแบบ โดยไม่ต้องใช้ความเชี่ยวชาญหรือเทคโนโลยีขั้นสูงในการกำหนดคุณลักษณะเฉพาะของสินค้าและบริการ ตลอดจนช่วยให้เจ้าหน้าที่สามารถเปรียบเทียบรายละเอียดคุณลักษณะเฉพาะของอุปกรณ์ได้หลายยี่ห้อ เพื่อนำมากำหนดรายละเอียดคุณลักษณะเฉพาะที่เปิดโอกาสให้ผู้ค้าหลายราย หลายยี่ห้อ สามารถเสนอราคาให้แก่หน่วยงานได้อีกด้วย

2. ระบบสารสนเทศช่วยให้การเผยแพร่ประกาศจัดซื้อจัดจ้างให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น จากเดิมที่เป็นการเผยแพร่ที่ไม่มีกลุ่มเป้าหมาย และเป็นลักษณะของการดึง (Pull) สารสนเทศ ซึ่งผู้ค้าจะต้องรู้แหล่งของสารสนเทศ และระยะเวลาที่จะค้นสารสนเทศได้ ทำให้การเผยแพร่มีอจบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นในรูปแบบใหม่ระบบงานสารสนเทศจะสามารถเพิ่มช่องทางการเผยแพร่ได้อีกช่องทางหนึ่งและเป็นช่องทางที่เผยแพร่ไปยังกลุ่มเป้าหมายโดยตรง

โดยใช้ลักษณะการผลัก (Push) สารสนเทศออกไปยังกลุ่มเป้าหมาย จึงมีประสิทธิผลสูงกว่า เช่น การส่งข้อมูลประกาศจัดซื้อจัดจ้างไปยังผู้ค้าที่ลงทะเบียนไว้ ผ่านทางอีเมล

3. นอกจากนี้ ผู้ค้าไม่ต้องเดินทางไปยังหน่วยงานเพื่อขอหรือซื้อเงื่อนไขการจัดซื้อจัดจ้างและรายละเอียดคุณลักษณะเฉพาะอีกด้วย เพราะจะสามารถ Download เอกสารเหล่านี้ได้จาก website โดยไม่มีค่าใช้จ่ายใด ๆ ระบบฯ จะไม่มีการบันทึกผู้ที่เข้ามา Download แต่ประการใด ดังนั้น หากมีการเข้ารหัสใน log ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง หน่วยงานจะไม่มีรายชื่อผู้ที่มารับหรือซื้อเงื่อนไขในการเสนอราคาและรายละเอียดคุณลักษณะเฉพาะอีกด้วย จึงทำให้การสมยอมราคากระทำได้ด้วยความยากลำบากยิ่งขึ้น

4. อำนวยความสะดวกให้หน่วยงานสามารถสืบค้นรายละเอียดของสินค้าและบริการ ตลอดจนผู้ค้าได้โดยผ่านเครือข่าย พร้อมทั้งแค็ตตาล็อก (Catalog) และราคาในปัจจุบันได้อย่างกว้างขวาง โดยไม่ต้องสื่อสารกับผู้ค้า

5. ในงานก่อสร้าง หน่วยงานมักจะกำหนดให้ผู้ที่ประสงค์จะยื่นข้อเสนอราคา ต้องมาดูสถานที่ก่อสร้างพร้อมๆ กันในเวลาที่กำหนด เพื่อฟังคำอธิบายจากเจ้าหน้าที่ของหน่วยงาน ดังนั้น เพื่อขจัดขั้นตอนนี้ ระบบสารสนเทศจะนำมาใช้ในการจัดทำวิดิทัศน์พร้อมคำอธิบายไว้เผยแพร่ซึ่งผู้สนใจสามารถเข้าชมผ่านเครือข่ายได้ตลอดเวลา

แนวคิดเรื่องระบบงานสารสนเทศเพื่อธรรมาภิบาลในการจัดซื้อจัดจ้าง

การจัดซื้อจัดจ้างจำแนกได้เป็น 2 รูปแบบ คือ รูปแบบที่ 1 เป็นการจัดซื้อจัดจ้างที่ดำเนินการโดยหน่วยงานกลาง ซึ่งจะรวบรวมคำสั่งซื้อจากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง ซึ่งจะทำให้การบริหารจัดการจัดซื้อจัดจ้างอยู่ในมาตรฐานเดียวกัน ลดจำนวนผู้มีอำนาจในการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างลง และทำให้เกิดมาตรฐานการตัดสินใจ นอกจากนี้ยังช่วยควบคุมค่าใช้จ่ายทำให้เกิดการประหยัดเชิงปริมาณ (Economic of scale) แต่ทั้งนี้อาจทำให้ระดับการแข่งขันลดน้อยลง เพราะอาจจะมีเฉพาะผู้ค้ารายใหญ่เท่านั้น ที่สามารถตอบสนองปริมาณสินค้าและบริการจำนวนมากได้ (Corsi et al., 2006)

รูปแบบที่ 2 เป็นการจัดซื้อจัดจ้างโดยส่วนราชการแต่ละแห่งเอง ซึ่งส่วนราชการจะมีอำนาจในการดำเนินงานจัดซื้อจัดจ้างได้ ทั้งนี้จะทำให้เกิดผู้ค้ารายใหม่ได้โดยง่าย แต่มาตรฐานการดำเนินงานการจัดซื้อจัดจ้างในหน่วยงานอาจแตกต่างกัน การควบคุมค่าใช้จ่ายทำได้ยากลำบากมากขึ้น เพราะผู้มีอำนาจในการตัดสินใจในการจัดซื้อจำนวนมาก (Corsi et al., 2006)

สำหรับประเทศไทย กรมบัญชีกลางซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการกำกับ ดูแลการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐได้พัฒนาระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (electronic

Government Procurement : e-GP) เพื่อเป็นศูนย์กลางข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐให้หน่วยงานภาครัฐ และเอกชนสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างและพัสดุภาครัฐได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว ครบถ้วน ทัวถึง โดยมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มความโปร่งใส สะดวกต่อการตรวจสอบ ลดปัญหาทุจริต ทุจริตคอร์รัปชัน และลดความผิดพลาดในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ โดยกรมบัญชีกลางจะนำ จุดเด่นของรูปแบบการจัดซื้อจัดจ้างทั้ง 2 แบบ มาใช้ ซึ่งในส่วนของความเป็นแหล่งข้อมูลกลาง ในการรวบรวมประกาศจัดซื้อจัดจ้างจะสอดคล้องกับรูปแบบการจัดซื้อจัดจ้างที่ 1 แต่ในส่วนของ การดำเนินงานและการตัดสินใจในการจัดซื้อจัดจ้างจะเป็นตามรูปแบบการจัดซื้อจัดจ้างที่ 2

การนำระบบสารสนเทศเข้ามาใช้ในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐจะช่วยให้เกิดธรรมาภิบาล ในการจัดซื้อจัดจ้างมากขึ้น ยกตัวอย่างเช่น

1. ในส่วนของการยื่นเสนอราคา แต่เดิมผู้ค้าจะต้องไปปรากฏตนเพื่อยื่นรายละเอียด ข้อเสนอราคาด้วยเอกสารหรือเข้าร่วม e-Auction ณ เวลาและสถานที่กำหนด โดยต้องมีการปรากฏ ตนพร้อมๆ กัน ณ สถานที่กำหนด ทำให้ผู้ร่วมยื่นเสนอราคาทราบจำนวนผู้ที่จะยื่นเสนอราคา ซึ่งมี ผลต่อระดับราคาที่จะเสนอ และนำไปสู่การสมยอมราคากันได้ ดังนั้น หากนำระบบงานสารสนเทศ เข้ามาใช้ในส่วนของารรับส่งข้อเสนอราคาผ่านเครือข่ายสารสนเทศ ควบคู่ไปกับการมีระบบยืนยัน ตัวตนผู้เสนอราคาที่เชื่อถือได้แล้ว ระบบสารสนเทศอาจช่วยให้การทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้าง และ การสมยอมราคา (ฮั้ว) ให้ลดน้อยลงได้

2. การนำระบบสารสนเทศมาใช้เพื่อการสุ่มเลือกผู้ค้าตามคุณสมบัติที่หน่วยงาน กำหนด โดยเมื่อหน่วยงานป้อนข้อมูลคุณสมบัติของสินค้าและบริการแล้ว ระบบจะเป็นผู้คัดเลือก ผู้ค้าให้โดย มีต้องใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่

3. การนำระบบสารสนเทศมาใช้ในการเปิดเผยผลการจัดซื้อจัดจ้าง โดยระบบนี้ จะเปิดเผยผลการจัดซื้อจัดจ้างในภาครัฐทั้งหมด พร้อมรายละเอียดของสัญญาด้วย นอกจากนี้ ระบบ ยังสรุปผลการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานในมิติต่างๆ เช่น ร้อยละของงบประมาณการจัดซื้อจัดจ้างที่ ดำเนินการกับผู้ค้าแต่ละราย จำนวนครั้งของการจัดซื้อจัดจ้างจำแนกตามผู้ค้า ร้อยละความสำเร็จใน การจัดซื้อจัดจ้าง ร้อยละของผู้ค้าจำแนกตามสินค้าและบริการ เป็นต้น การนำสารสนเทศมาใช้ในการ การสรุปผลการจัดซื้อจัดจ้างดังกล่าวสามารถทำได้ทั้งในระดับหน่วยงานจัดซื้อจัดจ้าง ระดับ กรม ระดับกระทรวงและระดับประเทศ ซึ่งสามารถสะท้อนภาพการดำเนินงานจัดซื้อจัดจ้างของ หน่วยงานได้อย่างชัดเจน ทำให้หน่วยงานตรวจสอบสามารถเลือกหน่วยงานที่จะเข้าตรวจสอบได้ อย่างเป็นระบบ และมีหลักเกณฑ์ เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการตรวจสอบด้วย

แนวคิดเกี่ยวกับระบบจัดซื้อจัดจ้างจากต่างประเทศ

1. สาธารณรัฐเกาหลี (KONEPS)

KONEPS เป็นระบบการจัดซื้อจัดจ้างด้วยอิเล็กทรอนิกส์แบบบูรณาการในระดับประเทศของสาธารณรัฐเกาหลี โดยจัดตั้งขึ้นในเดือนกันยายน 2545 เพื่อเป็นจุดบริการแบบเบ็ดเสร็จ (One stop service) ครอบคลุมกระบวนการประกวดราคาแบบออนไลน์ทั้งกระบวนการให้แก่หน่วยงานภาครัฐในสาธารณรัฐ KONEPS จัดตั้งขึ้นโดยหน่วยงานที่ทำหน้าที่บริหารจัดการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐที่มีชื่อว่า Public Procurement Service : PPS ซึ่งได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติ ทั้งการจัดตั้งและการดำเนินงาน PPS ได้รับรางวัลการจัดการบริการสาธารณะ (Public Service Award : PSA) จากสหประชาชาติในปี 2546 และ KONEPS ได้รับการยกย่องให้เป็นตัวแบบที่มีการดำเนินงานที่ดีที่สุด (Best Practice Model) ของการจัดซื้อจัดจ้างด้วยอิเล็กทรอนิกส์ ในปี 2547 และ ยังได้รับรางวัลความเป็นเลิศด้านไอทีทั่วโลก (Global IT Excellence Award) ทางกิจกรรมสาธารณะ จาก WITSA นอกจากนี้ ยังมีกว่า 50 ประเทศ ซึ่งสนใจในการประยุกต์การจัดซื้อจัดจ้างด้วยอิเล็กทรอนิกส์ของ KONEPS ได้มาเยี่ยมชมที่ PPS อีกด้วย

KONEPS ประกอบด้วย 4 ระบบใหญ่คือ e-Bidding, e-Contract, e-Payment และ e-Shopping มีหน้าที่หลักดังนี้

1.1 e-Bidding : เผยแพร่ กำหนดการประกวดราคาของหน่วยงานภาครัฐ เช่น หน่วยงานของรัฐบาล หน่วยงานท้องถิ่น และสถาบันการศึกษา อำนวยความสะดวกในการ download เอกสารการประกวดราคา คัดเลือกผู้มีสิทธิเข้าประกวดราคา รับข้อเสนอราคาตลอดจน ตัดสินผลการประกวดราคา

1.2 e-Contract : KONEPS ปรับปรุงให้เกิดความโปร่งใสและลดเหตุที่อาจจะก่อให้เกิดการคอร์รัปชัน กล่าวคือในการทำสัญญาในรูปแบบเดิม (manual contract) ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสัญญาที่จัดทำขึ้นจะถูกเก็บไว้ในระบบทั้งหมด ซึ่งจะช่วยให้เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารและการลดค่าใช้จ่ายในการจัดซื้อจัดจ้าง

1.3 e-Payment : KONEPS มีการโอนเงินโดยผ่านเครือข่ายไปยังระบบ dBrain เมื่อถึงขั้นตอนที่ต้องชำระเงิน

1.4 e-Shopping : KONEPS ให้โอกาสอย่างเท่าเทียมกันในการดำเนินงานทางธุรกิจและการเลือกที่หลากหลายแก่สาธารณะ มีการลงทะเบียนสินค้าที่มีรูปแบบสัญญาขายที่เป็นราคาต่อหน่วย จึงทำให้กระบวนการประกวดราคาและการซื้อสินค้าชนิดเดียวกันหลาย ๆ ครั้ง สามารถกระทำได้อย่างง่ายและสะดวก

1.5 Portal (เว็บไซต์) : KONEPS เผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการประกวดราคาและสารสนเทศทางกฎระเบียบ ตลอดจนได้นำสัญญาณมาตรฐานมาใช้ในระดับชาติ สามารถค้นหาทางานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจากในห้องสมุด และสามารถค้นหาข้อมูลแบบบูรณาการได้ด้วย นอกจากนี้ ยังให้บริการเกี่ยวกับสารสนเทศ ให้คำปรึกษาแนะนำ ทำการสำรวจและให้ความช่วยเหลือแบบออนไลน์

1.6 เป็นผู้ให้บริการในการจัดซื้อจัดจ้างด้วยอิเล็กทรอนิกส์ : KONEPS เป็นผู้ดำเนินการจัดซื้อพัสดุ ครุภัณฑ์ สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการต่าง ๆ ตลอดจนเป็นผู้บริหารจัดการการตรวจรับสิ่งที่จัดซื้อจัดจ้างและการชำระเงิน

1.7 การลงทะเบียนผู้ใช้ระบบ : KONEPS ลงทะเบียนทั้งผู้ซื้อและผู้ขาย การประกวดราคา ตลอดจนการให้สารสนเทศเกี่ยวกับการลงทะเบียนแก่ผู้อนุมัติการลงทะเบียน การบริหารจัดการผู้ใช้ และผู้อนุมัติการลงทะเบียน รวมทั้งจัดการเกี่ยวกับข้อร้องเรียนต่าง ๆ

1.8 การค้าประกันด้วยอิเล็กทรอนิกส์ : KONEPS จัดการเกี่ยวกับการค้าประกันการประกวดราคา การประกันครุภัณฑ์ การค้าประกันสำหรับการชำระเงินล่วงหน้าและข้อตกลงต่าง ๆ

1.9 การดำเนินงานของผู้ขาย : KONEPS ทำหน้าที่สอบถามสถานะการบริหารจัดการของผู้ขาย การจัดลำดับความเชื่อถือ (credit rating) และผลงานอ้างอิง

1.10 การชำระเงินด้วยอิเล็กทรอนิกส์ : KONEPS บริหารจัดการชำระเงินทั่วไป การชำระเงินของภาครัฐ และการชำระเงินของธนาคารพาณิชย์

1.11 การเผยแพร่เอกสาร : KONEPS แปลงเอกสารเป็นเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ บริหารจัดการ รักษา และเผยแพร่เอกสารอิเล็กทรอนิกส์

ปัจจุบัน KONEPS มีข้อมูลสินค้าและบริการมากกว่า 780,000 รายการ มีหน่วยงานจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐประมาณ 350,000 รายที่เข้ามาใช้บริการของ KONEPS และมีผู้ค้าภาคเอกชนเข้าร่วมในระบบจัดซื้อจัดจ้าง KONEPS ประมาณ 150,000 ราย

2. ประเทศอินเดีย

ประเทศอินเดียได้มีโครงการจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Procurement) ซึ่งเป็นไปเพื่อสอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government) เช่นเดียวกับที่รัฐบาลไทยกำลังดำเนินโครงการอยู่ในปัจจุบัน เป้าหมายสำหรับโครงการดังกล่าวเพื่อจะเป็นผู้นำยุคข้อมูลข่าวสารและเพื่อปรับเปลี่ยนไปสู่สังคมแห่งความรู้ วิทยาศาสตร์สำคัญประกอบด้วยสะดวก มีคุณธรรม สามารถตรวจสอบได้ รับผิดชอบ และเป็นรัฐบาลที่โปร่งใส หรือที่เรียกว่ารัฐบาลชาญฉลาด (SMART-Government) ซึ่งการจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ถือเป็นส่วนสำคัญอันหนึ่งที่จะนำไปสู่จุดมุ่งหมายดังกล่าว (ทิพวรรณ, 2546)

e-Procurement เป็นส่วนหนึ่งใน e-Infrastructure ที่จะช่วยให้หน่วยงานรัฐบาล และประชาชนสามารถใช้ประโยชน์ที่แท้จริงสำหรับการดำเนินธุรกิจ e-Commerce แบบ B2B รองรับการแข่งขันระหว่างบริษัททั้งในประเทศและระดับโลก ให้บริษัทที่มีความแตกต่างกันทั้ง ขนาดพื้นฐานและทำเลที่ตั้งสามารถที่จะค้าขายร่วมกันได้ การจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ มีทั้งรูปแบบ e-Tendering e-Selling และ e-Auction (ทิพวรรณ, 2546)

พื้นฐานของระบบของรัฐบาลอินเดีย สมาชิกจะเข้าไปยังฐานข้อมูลเพื่อซื้อขายกับ ผู้จำหน่าย โดยระบบ e-Procurement Auction จะทำให้หน่วยงานของรัฐบาลสะดวกในการใช้งาน ระบบ Web base Solution ทำให้การเปลี่ยนแปลงข้อมูลสะดวกและทันเหตุการณ์ในแบบออนไลน์ รองรับการประกาศจัดซื้อแบบทันที (Real Time) ที่ผู้ซื้อและผู้ขายสามารถเสนอผลประโยชน์ต่อกัน อย่างไม่มีแบบอย่างตายตัว ตามระดับการควบคุม ความยากง่ายของการจัดซื้อจัดจ้าง และ กระบวนการที่สั้นไหล โดยมีผู้ทำหน้าที่ดูแลจัดการซอฟต์แวร์ที่ช่วยให้ทั้งผู้ซื้อและผู้ขายสามารถ ลดระยะเวลางานเอกสารที่ไม่จำเป็น การที่ต้องรอเป็นเวลานาน พร้อมกับเป็นการป้องกันปัญหา เพื่อให้เกิดความโปร่งใสในการเข้าสู่กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างต่างๆ (ทิพวรรณ, 2546)

โครงการ e-Procurement ของรัฐบาลอินเดียก่อให้เกิดประโยชน์ต่อทุกกระทรวง ทุกหน่วยงานของรัฐบาลอินเดีย รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บริษัทห้างร้านตลอดจนผู้ที่ เข้าร่วมกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ก็สามารถใช้บริการจาก แนวทางนี้เช่นกัน (ทิพวรรณ, 2546)

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

รศ.ดร. วิจิต หล่อจิระชุนห์กุล (2555) ได้เสนอบทความเกี่ยวกับการปรับปรุงระบบ e-GP และระบบ e-Auction ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน เพื่อเพิ่มความโปร่งใสและลดปัญหาทุจริต คอร์รัปชันในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ดังนี้

1. ปรับปรุงรหัสสินค้าและบริการภาครัฐจากมาตรฐานในแบบ GPSC ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันให้เป็นรหัสมาตรฐานสากล UNSPSC เพื่อรองรับให้ผู้ค้าต่างประเทศสามารถเข้าร่วมการจัดซื้อจัดจ้างได้สะดวกและง่ายขึ้น ตลอดจนยังสามารถเปรียบเทียบราคาสินค้าและบริการกับนานาชาติได้

2. สนับสนุนให้ผู้ค้ากับภาครัฐเข้ามาจดทะเบียนในระบบ e-GP ให้มากขึ้น เพื่อนำไปสู่การจัดซื้อผู้ค้าระบบเดียวแทนการจัดซื้อผู้ค้าของแต่ละหน่วยงานอย่างในปัจจุบัน ซึ่งจะช่วยให้ผู้ค้าที่ได้คุณสมบัติที่หน่วยงานกำหนดเข้าร่วมการจัดซื้อจัดจ้างได้มากขึ้น ส่งผลให้ระดับการแข่งขันสูงขึ้น

3. ลดการใช้ดุลพินิจ และบทบาทของเจ้าหน้าที่ที่ดำเนินงานการจัดซื้อจัดจ้างลงโดยระบบสารสนเทศสามารถเลือกผู้ค้าจากทะเบียนผู้ค้ากับภาครัฐตามคุณสมบัติที่หน่วยงานกำหนดโดยไม่มีอคติใด ๆ ทำให้ลดการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ลง

4. การนำระบบสารสนเทศมาช่วยในการเผยแพร่ประกาศจัดซื้อจัดจ้างโดยการผลัก (Push) ข้อมูลสารสนเทศไปยังกลุ่มเป้าหมาย ทำให้ประสิทธิผลของการแพร่กระจายประกาศจัดซื้อจัดจ้างสูงขึ้น

5. พัฒนาระบบสารสนเทศที่สามารถอำนวยความสะดวกให้หน่วยงานค้นหาสินค้าและบริการที่เป็นสินค้าทั่วไป เช่น Office supply ผ่าน e-Catalog

6. การนำระบบสารสนเทศเพื่อให้ผู้ค้าที่สนใจจัดซื้อจัดจ้างสามารถ Download เอกสารรายละเอียดคุณสมบัติเฉพาะ และเงื่อนไขการจัดซื้อจัดจ้างได้โดยผ่านเครือข่าย และไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ตลอดจนปรับปรุงระบบ e-Auction ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ที่ต้องไปแข่งขันเสนอราคาในตลาดกลาง เป็นรูปแบบที่ให้ผู้เข้าร่วมประมูลสามารถเสนอราคาได้จากทุกแห่ง โดยผ่านเครือข่ายที่มีความปลอดภัยสูง เพื่อลดการเผชิญหน้าระหว่างผู้ซื้อด้วยกัน ซึ่งจะส่งผลให้การสมยอมราคาระหว่างผู้ค้าดำเนินการได้ยากขึ้น

7. นำระบบสารสนเทศมาใช้ในการสรุปผลการจัดซื้อจัดจ้างในมิติต่างๆ เพื่อเป็นมาตรวัดสำคัญที่แสดงถึงระดับความโปร่งใส และระดับการแข่งขันในการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงาน

ผศ.ดร. ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์ (2546) ได้เสนอรายงานการวิจัยเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ไว้ว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ในภาครัฐ คือ การสนับสนุนของผู้บริหารระดับสูง ความรู้ความเข้าใจของบุคลากร และโครงสร้างพื้นฐาน โดยที่ความสำเร็จในการจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์อยู่ในระดับที่ปานกลาง ปัญหาของการจัดซื้อจัดจ้างด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ ปัญหาความรู้ความเข้าใจในและการสนับสนุนจากผู้บริหารในหน่วยงานภาครัฐซึ่งในบางหน่วยงานยังไม่ให้ความสำคัญมากนัก นอกจากนี้ในส่วนของกฎระเบียบที่ออกมารองรับพบว่ายังไม่มีความยืดหยุ่นทำให้คณะกรรมการไม่กล้าตัดสินใจโดยการใช้ดุลพินิจ

ดังนั้น จึงมีข้อเสนอแนะในเชิงนโยบายให้รัฐบาลควรมีการวางแผนและพัฒนาระบบการจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์อื่นๆ ควบคู่กันไปด้วยเพื่อให้การจัดซื้อจัดจ้างมีความโปร่งใส และเหมาะสมกับสินค้าและบริการที่ต้องการจัดซื้ออย่างแท้จริง นอกจากนี้ควรมีการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจกับบุคลากรในภาครัฐ โดยเฉพาะบุคลากรในส่วนกลางก่อนเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาระบบ สำหรับข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ คือ ควรมีการพัฒนาระเบียบให้มีความยืดหยุ่น มีการพัฒนาระบบการจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ให้มีความเป็นเป็นอิเล็กทรอนิกส์

มากขึ้น มีการฝึกอบรมบุคลากรงานพัสดุให้มีความเชี่ยวชาญ รวมถึงมีการพัฒนาระบบการ
ตรวจสอบให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นด้วย

บทที่ 3

การพัฒนาระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ด้วยวิธีการอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย

(electronic Government Procurement : e-GP)

การเปลี่ยนการบริหารการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐสู่ระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government Procurement System : e-GP) สอดคล้องกับแผนแม่บทการปฏิรูประบบราชการ พ.ศ. 2540 – 2544 ซึ่งได้กำหนดให้มีการปรับปรุงกลไก และวิธีการเกี่ยวกับการบริหารพัสดุภาครัฐเพื่อให้การจัดซื้อจัดจ้างเป็นไปอย่างโปร่งใส ลดปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน ประหยัด และมีประสิทธิภาพ โดยเน้นให้หน่วยงานภาครัฐสามารถจัดซื้อพัสดุในราคาที่เหมาะสม และจัดหาได้ทันเวลาที่จะใช้งานการบริหารงานพัสดุที่ดีจะช่วยให้การบริหารงานภาครัฐในภาพรวมเป็นไปตามแนวทางที่กำหนดไว้ และมีผลถึงบริการที่ดีที่ภาครัฐจะมอบให้ประชาชนด้วย

นอกจากการเพิ่มความโปร่งใส ซึ่งจะช่วยป้องกันการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างแล้ว หลายประเทศที่มีความก้าวหน้าในการปฏิรูปกลไก และวิธีการเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐ ให้เป็นระบบอิเล็กทรอนิกส์ ได้พิสูจน์ให้เห็นว่าระบบดังกล่าวยังช่วยลดต้นทุน และลดเวลาการดำเนินงานของทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ดังตัวอย่างผลการดำเนินงานระบบจัดซื้อจัดจ้างรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศเกาหลีใต้ในปี พ.ศ. 2546 ได้อำนวยความสะดวกในการจัดซื้อจัดจ้างให้กับหน่วยงานภาครัฐทั่วประเทศ 27,000 หน่วยงาน ข้อมูลเกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างของทุกหน่วยงานเหล่านั้นถูกนำมาประกาศบนเว็บไซต์ผู้ประกอบการซึ่งเป็นสมาชิกของระบบมากกว่า 90,000 ราย สามารถเข้าถึงข้อมูลผ่านเว็บไซต์ได้จากจุดเดียวโดยสะดวก โครงการประกวดราคากว่า 52,000 รายการ ได้ดำเนินการอย่างเป็นระบบในลักษณะธุรกรรมออนไลน์ ด้วยยอดการประกวดราคารวมค่า 9.9 พันล้านเหรียญสหรัฐ สำหรับรายการจัดซื้อแบบตกลงราคาก็มีสินค้าที่มีการซื้อขายอย่างสม่ำเสมอมากกว่า 21,000 รายการ ในรูปของแค็ตตาล็อกออนไลน์ที่เจ้าหน้าที่ภาครัฐสามารถจัดซื้อผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ซื้อปิ้งได้ และช่วยลดต้นทุนการจัดซื้อจัดจ้างของอิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถนำมาใช้งานแทนระบบเดิมเพื่อลดการใช้กระดาษลดระยะเวลาและขั้นตอนการดำเนินการ และการเพิ่มความโปร่งใสในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นอัตโนมัติ รายงานสำรวจของธนาคารโลก แสดงความคุ้มค่าในเชิงเศรษฐกิจของระบบ e-GP ช่วยทำให้รัฐบาลของหลายประเทศจัดซื้อสินค้าและบริการในราคาที่ถูกลง โดยประหยัดได้ถึงร้อยละ 10-20 (Product and Service

Costs) และยังช่วยลดต้นทุนการดำเนินการของทั้งหน่วยงานภาครัฐและผู้ประกอบการลงได้อีกถึงร้อยละ 50-80 (Operational Costs)

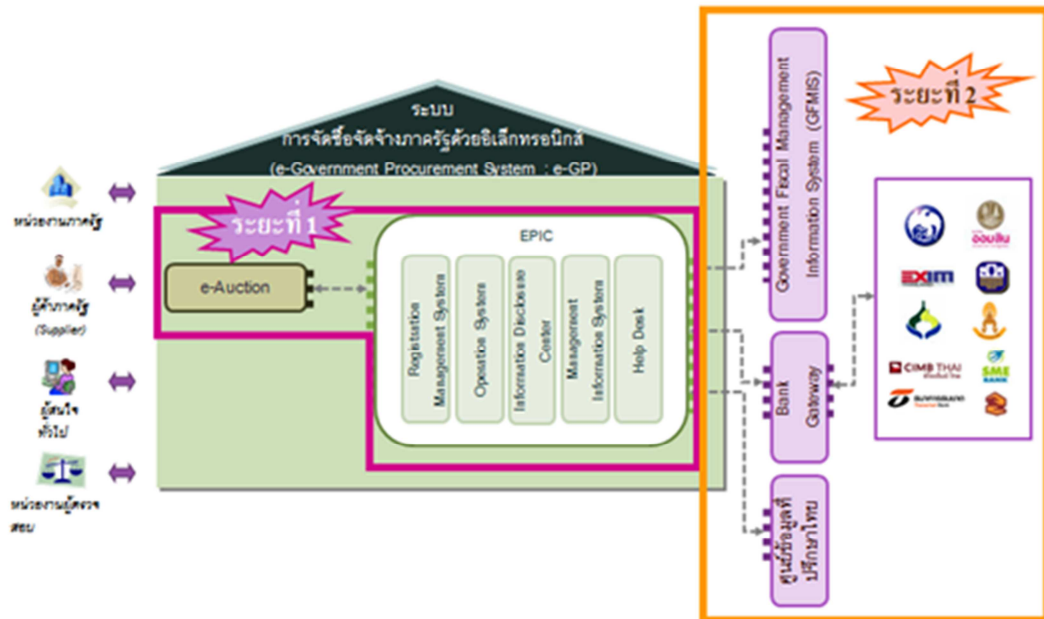
ดังนั้น เป้าหมายที่รัฐบาลไทยควรจะได้รับจากการพัฒนาระบบ e-GP คาดว่าจะช่วยประหยัดงบประมาณด้วยการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ได้ถึง 30,000 ล้านบาทต่อปี และจะช่วยสร้างโอกาสให้ผู้ขายและผู้รับจ้างได้เข้าถึงข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างอย่างทั่วถึง และประชาชนทั่วไปยังสามารถเข้ามาตรวจสอบข้อมูลข่าวสารต่างๆ ของการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐได้อย่างโปร่งใส อันจะเป็นกลไกในการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วย

ความเป็นมาของระบบจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์

1. คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2548 แจกตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร 0505/18166 ลงวันที่ 8 ธันวาคม 2548 กำหนดให้ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน และหน่วยงานของรัฐทุกแห่งลงประกาศจัดซื้อจัดจ้าง/ประกาศประกวดราคา ให้เป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางในเว็บไซต์ เพื่อให้ผู้ประกอบการได้ทราบล่วงหน้าและเกิดการแข่งขันกันอย่างแท้จริงในการเสนอราคา ดังนั้น กรมบัญชีกลางในฐานะหน่วยงานกำกับดูแลการบริหารงานพัสดุภาครัฐ จึงได้กำหนดแนวทางการพัฒนาการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government Procurement : e-GP) ขึ้น

2. การพัฒนาระบบ e-GP ในช่วงแรกเป็นระบบที่ใช้งานในปัจจุบันที่เน้นให้หน่วยจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐประกาศจัดซื้อจัดจ้างบนเว็บไซต์ศูนย์ข้อมูลจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ (www.gprocurement.go.th) เพื่อความโปร่งใสของการจัดซื้อจัดจ้างเท่านั้น ไม่สามารถติดตามความคืบหน้าของการจัดซื้อจัดจ้างในระบบได้ นอกจากนี้ระบบงานปัจจุบันได้เริ่มให้บริการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 ซึ่งเครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ต่างๆ ล้าสมัยและไม่สามารถขยายประสิทธิภาพของระบบงานได้ รวมทั้งไม่สามารถรองรับปริมาณข้อมูลที่เพิ่มขึ้นได้ กรมบัญชีกลางจึงได้มีโครงการพัฒนาระบบ e-GP เพื่อสามารถให้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยแบ่งการพัฒนาได้ ดังนี้

แผนภาพที่ 3-1 แนวทางการพัฒนาระบบ e-GP

โครงการพัฒนาระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) ระยะที่ 1

1. ขอบเขตของระบบ e-GP ระยะที่ 1

ระบบ e-GP ระยะที่ 1 เป็นการพัฒนาระบบศูนย์ข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ (Electronic Procurement Information Center : EPIC) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในส่วนของระบบเปิดเผยข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างประกอบด้วย 5 ระบบย่อย ดังนี้

1.1 ระบบลงทะเบียน ประกอบด้วย

1.3.1 ระบบลงทะเบียนหน่วยจัดซื้อภาครัฐ หน่วยจัดซื้อสามารถกรอกข้อมูลผ่านทางเว็บไซต์ ซึ่งระบบจะกำหนดรหัสผู้ใช้ และรหัสผ่านให้อัตโนมัติ และแจ้งผลการลงทะเบียนให้ทราบทาง e-mail เพื่อเข้าใช้งานในระบบตามสิทธิที่กำหนดไว้

1.3.2 ระบบลงทะเบียนผู้ค้ากับภาครัฐ ผู้ค้าที่จะติดต่อทำธุรกรรมกับหน่วยงานภาครัฐ ต้องลงทะเบียนในระบบ เพื่อช่วยให้หน่วยงานของรัฐที่ต้องการจัดซื้อจัดจ้างทราบข้อมูลเกี่ยวกับผู้ค้า และลดความซ้ำซ้อนในการป้อนข้อมูลของผู้ค้าที่จะต้องมีการบันทึกข้อมูลทุกครั้งที่เข้ามาประมูลงานของรัฐ นอกจากนี้ ทำให้เกิดการรวบรวมข้อมูลผู้ค้าเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในด้านอื่นๆ เช่น การจัดชั้นผู้ค้า (Grading) และการวิเคราะห์เชิงสถิติต่างๆ เป็นต้น

1.3.3 ระบบลงทะเบียนผู้สนใจทั่วไป ผู้ที่สนใจข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ สามารถลงทะเบียนเพื่อรับข้อมูลข่าวสารและสามารถเลือกหมวดหมู่ หัวข้อ ของข้อมูลที่สนใจ

1.2 ระบบปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ (Operation System) เป็นระบบปฏิบัติงานของหน่วยจัดซื้อภาครัฐ ซึ่งระบบนี้ได้พัฒนาการปฏิบัติงานจัดซื้อจัดจ้างตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ในส่วนของการสอบราคาและการประกวดราคา และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2549 ในส่วนของการประกวดราคาด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งประกอบไปด้วยขั้นตอนการร่าง TOR การจัดทำเอกสารจัดซื้อจัดจ้าง การจัดทำรายชื่อผู้ขอรับซื้อเอกสาร การจัดทำรายชื่อผู้ยื่นข้อเสนอ ผู้ผ่านการพิจารณา ผู้ชนะการเสนอราคา และข้อมูลสาระสำคัญในสัญญา

1.3 ระบบเปิดเผยข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้าง (Information Disclosure Center : IDC) เป็นระบบสำหรับเผยแพร่ข้อมูลจัดซื้อจัดจ้างเพื่อเป็นแหล่งข้อมูลสำหรับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ ผู้ค้า และผู้สนใจ สามารถรับข้อมูลข่าวสารการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐที่มีความสมบูรณ์ทันสมัย ผ่านเว็บไซต์ www.gprocurement.go.th ประกอบด้วย การรับฟังความเห็นร่าง TOR ประกาศจัดซื้อจัดจ้าง ประกาศผลการจัดซื้อจัดจ้าง ข้อมูลด้านกฎ/ระเบียบ และบัญชีรายชื่อผู้ทำงาน เป็นต้น

1.4 ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร (Management Information System) เป็นระบบรายงานและสถิติการจัดซื้อจัดจ้าง โดยหน่วยจัดซื้อภาครัฐสามารถเรียกดูรายงานการจัดซื้อจัดจ้างได้ตามมิติต่างๆ เช่น รายหน่วยงาน รายจังหวัด รายเดือน/ปี และรายวิธีการจัดซื้อจัดจ้าง เป็นต้น เพื่อให้ผู้บริหารสามารถนำข้อมูลไปใช้วิเคราะห์เพื่อประโยชน์กับหน่วยงานนั้นๆ และเพื่อให้หน่วยงานที่มีหน้าที่ตรวจสอบสามารถตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างได้ด้วย

1.5 ระบบ Help Desk เป็นระบบที่พัฒนาขึ้นเพื่อรองรับการถาม-ตอบปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างทั้งในส่วนของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2549 และการปฏิบัติงานในระบบ e-GP ซึ่งระบบ Help Desk จะมีการจัดเก็บคำถาม-คำตอบอย่างเป็นหมวดหมู่ในลักษณะของฐานข้อมูล เพื่อสะดวกต่อการเรียกใช้ของเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องต่อไป

2. ประโยชน์ที่ได้รับ

2.1 ต่อประเทศชาติ

ระบบ e-GP ช่วยให้มีศูนย์กลางข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างในระดับประเทศที่ทันสมัย เป็นปัจจุบัน สามารถสืบค้นข้อมูลได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว รวมทั้งช่วยเพิ่มความโปร่งใสในการ จัดซื้อจัดจ้างและลดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน เนื่องจากระบบจะเก็บข้อมูลการปฏิบัติงานไว้ทุก ขั้นตอน

2.2 ต่อหน่วยงานภาครัฐ

2.2.1 หน่วยจัดซื้อภาครัฐสามารถปฏิบัติงานบนระบบ e-GP ได้อย่างถูกต้อง ตามขั้นตอนที่ระเบียบกำหนด ซึ่งเป็นการลดความผิดพลาดจากการปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อจัดจ้าง ของเจ้าหน้าที่

2.2.2 หน่วยงานภาครัฐมีฐานข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างที่ทันสมัยมีข้อมูลที่เป็น ปัจจุบัน ซึ่งสามารถนำข้อมูลเหล่านั้นมาใช้ประโยชน์สำหรับการวิเคราะห์ทั้งในระดับหน่วยจัดซื้อ ระดับจังหวัด ระดับกรม ระดับกระทรวง และระดับประเทศได้

2.2.3 หน่วยงานภาครัฐสามารถติดตามการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างในแต่ละ โครงการได้ว่าอยู่ในขั้นตอนใด ซึ่งจะช่วยให้ส่วนราชการเร่งดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างและเบิกจ่ายเงิน ให้เป็นไปตามแผนการใช้จ่ายเงินของรัฐบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2.4 เพิ่มความโปร่งใสในการจัดซื้อจัดจ้างและลดปัญหาการทุจริต คอร์รัปชัน เนื่องจากระบบจะเก็บข้อมูลการปฏิบัติงานไว้ทุกขั้นตอน

2.2.5 หน่วยงานกำกับดูแลสามารถนำข้อมูลต่างๆ มาวิเคราะห์เพื่อ ประกอบการตัดสินใจเชิงนโยบายด้านการจัดซื้อจัดจ้างได้

2.2.6 มีศูนย์กลางข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างในระดับประเทศที่ทันสมัย เป็นปัจจุบัน สามารถสืบค้นข้อมูลได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว

2.3 ต่อกรมบัญชีกลาง

ระบบ e-GP ช่วยให้กรมบัญชีกลางมีฐานข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างที่ทันสมัย มีข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน ซึ่งสามารถนำข้อมูลเหล่านั้นมาใช้ประโยชน์สำหรับการวิเคราะห์ทั้งในระดับ หน่วยจัดซื้อ ระดับจังหวัด ระดับกรม ระดับกระทรวง และระดับประเทศได้

2.4 ผู้ค้าภาครัฐ

2.4.1 ระบบ e-GP สนับสนุนให้ผู้ค้าภาครัฐ หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง สามารถเข้าถึง ข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างได้สะดวก และเท่าเทียมกัน ช่วยเพิ่มโอกาสให้ผู้ค้ารายใหม่ๆ สามารถเข้าร่วม จัดซื้อจัดจ้างกับภาครัฐได้มากยิ่งขึ้นด้วย

2.4.2 ระบบ e-GP ยังช่วยสร้างความเป็นสากลให้กับผู้ประกอบการของไทย ให้มีการดำเนินธุรกิจอย่างเป็นระบบและคุ้นเคยกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันให้ภาคธุรกิจของประเทศไทยต่อไป

2.4.3 ระบบ e-GP ช่วยให้ผู้ค้าสามารถติดตามสถานะโครงการของตนเองได้ตลอดเวลา และยังทราบข้อมูลข่าวสารโครงการอื่นๆ ที่อยู่ในความสนใจหรืออยู่ในธุรกิจที่ผู้ค้านั้นๆ ดำเนินกิจการอยู่ได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ทันเวลา โดยผู้ค้าต้องลงทะเบียนไว้ในระบบฯ

2.5 ผู้สนใจทั่วไป

2.5.1 สามารถค้นหาข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้าง อาทิ ประกาศจัดซื้อจัดจ้าง กฎระเบียบ ตลอดจนข่าวกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างสะดวกมากขึ้น

2.5.2 สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานภาครัฐได้ในอีกทางหนึ่ง

โครงการพัฒนาระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) ระยะที่ 2

1. ขอบเขตของระบบ e-GP ระยะที่ 2

ระบบ e-GP ระยะที่ 2 เป็นการพัฒนาระบบศูนย์ข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ในส่วนของระบบปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ให้ครอบคลุมทุกวิธีการจัดซื้อจัดจ้างและครอบคลุมทุกขั้นตอนกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างที่มีประสิทธิภาพ สามารถติดตามการจัดซื้อจัดจ้างได้ทุกขั้นตอน รวมถึงการเชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก โดยกรมบัญชีกลางได้นำระบบมาใช้งานกับหน่วยงานนำร่องแล้วตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2555 และมีแผนจะนำมาใช้กับหน่วยงานภาครัฐทั้งหมดในปีงบประมาณ พ.ศ. 2555 ซึ่งจะทยอยขึ้นระบบ e-GP ระยะที่ 2 กับหน่วยงานต่างๆ ตามหน่วยเบิกจ่าย โดยมีขอบเขตของระบบงานที่พัฒนาเพิ่มเติมจากระบบ e-GP ระยะที่ 1 ดังนี้

1.1 ครอบคลุมวิธีการจัดซื้อจัดจ้างทั้งหมด 12 วิธี

ระบบ e-GP ได้พัฒนาเพื่อรองรับวิธีการจัดซื้อจัดจ้างตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2549 ซึ่งในระยะที่ 1 ได้ดำเนินการพัฒนาระบบสำหรับวิธีการจัดซื้อจัดจ้างจำนวน 3 วิธี ได้แก่ วิธีสอบราคา วิธีประกวดราคา และวิธีประกวดราคาด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ส่วนระบบ e-GP ระยะที่ 2 เป็นการพัฒนาระบบให้ครอบคลุมทุกวิธีการจัดซื้อจัดจ้างตามที่ระเบียบกำหนดทั้ง 12 วิธี ได้แก่ วิธีตกลงราคา วิธีสอบราคา วิธีประกวดราคา

วิธีประกวดราคาด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ วิธีพิเศษ วิธีกรณีพิเศษ จ้างที่ปรึกษาโดยวิธีตกลงจ้างที่ปรึกษาโดยวิธีคัดเลือก จ้างออกแบบโดยวิธีตกลงจ้างออกแบบโดยวิธีคัดเลือก จ้างออกแบบโดยวิธีคัดเลือกแบบจำกัดข้อกำหนด และจ้างออกแบบโดยวิธีพิเศษ

1.2 กรอบคลุมทุกขั้นตอนกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง และสามารถติดตามความคืบหน้าของการจัดซื้อจัดจ้างได้ทุกขั้นตอน

ระบบ e-GP ในระยะที่ 2 เป็นการพัฒนาระบบในส่วนของระบบปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ตั้งแต่เริ่มต้นจัดทำแผนการจัดซื้อจัดจ้างจนถึงการจ่ายเงินตามสัญญา เพื่อลดความผิดพลาดในการดำเนินการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2549 และทำให้รู้ขั้นตอนที่ต้องดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างโดยไม่ต้องเปิดอ่านระเบียบ ในขณะเดียวกัน ผู้บริหารหรือหน่วยงานกลาง สามารถติดตามความคืบหน้าของการจัดซื้อจัดจ้างได้ตลอดเวลา โครงการใดที่ล่าช้า ก็จะทราบและจะนำไปสู่การแก้ปัญหาได้อย่างรวดเร็ว

1.3 การดำเนินการบริหารสัญญา

ในระบบ e-GP ระยะที่ 2 จะมีการพัฒนาระบบสำหรับการดำเนินการบริหารสัญญาเพื่อใช้เป็นเครื่องมือที่สำคัญที่จะช่วยให้เจ้าหน้าที่พัสดุ สามารถดำเนินการติดตาม และจัดทำเอกสารที่เกี่ยวข้องกับสัญญาได้อย่างถูกต้องโดยหากมีกิจกรรมที่จำเป็นตามที่ระเบียบกำหนดเกิดขึ้นระบบจะทำการแจ้งเตือน พร้อมทั้งมีโปรแกรมช่วยสร้างเอกสารที่จำเป็นให้แก่ส่วนราชการ เช่น หนังสือแจ้งเข้าทำสัญญา หนังสือแจ้งการเรียกค่าปรับ และหนังสือแจ้งสงวนสิทธิ์ค่าปรับ เป็นต้น นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้บริหารสามารถติดตามความก้าวหน้าของสัญญาได้ และในกรณีที่มีความล่าช้าไม่เป็นไปตามสัญญา ผู้บริหารก็สามารถเร่งรัดให้ดำเนินการตามข้อกำหนดต่อไปได้ ทั้งนี้กระบวนการดำเนินการบริหารสัญญา ประกอบด้วย การดำเนินงานตามสัญญา การส่งมอบงาน การตรวจรับงาน การเบิกจ่ายเงิน การแก้ไขสัญญา การบอกเลิกสัญญาการแจ้งส่งมอบงาน และการแจ้งค่าปรับ

1.3.1 ระบบจัดเตรียมสัญญา เป็นระบบสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่พัสดุสามารถจัดทำสัญญาตามฟอร์มมาตรฐานถูกต้องตามแบบที่ คณะกรรมการว่าด้วยการพัสดุ (กวพ.) กำหนด นอกจากนี้ กรณีที่ส่วนราชการได้รับอนุมัติแบบสัญญาที่แตกต่างไปจากแบบมาตรฐาน ส่วนราชการสามารถสร้างฟอร์มมาตรฐานสำหรับใช้ภายในหน่วยงานเองได้ (Personalized) ซึ่งจะช่วยให้ส่วนราชการสามารถจัดทำสัญญาได้อย่างรวดเร็วและถูกต้องตามระเบียบ

1.3.2 ระบบบริหารข้อมูลสัญญา เป็นระบบที่เป็นเครื่องมือที่สำคัญที่จะช่วยให้เจ้าหน้าที่พัสดุสามารถดำเนินการติดตาม และจัดทำเอกสารที่เกี่ยวข้องสัญญา โดยหากมีกิจกรรม

ที่จำเป็นตามกฎหมายเกิดขึ้น ระบบจะทำการแจ้งเตือน พร้อมทั้งมีโปรแกรมช่วยสร้างเอกสารที่จำเป็นให้แก่ส่วนราชการ เช่น หนังสือแจ้งเข้าทำสัญญา หนังสือแจ้งสิทธิการเรียกค่าปรับ และหนังสือแจ้งสงวนสิทธิค่าปรับ การคำนวณค่าปรับ เป็นต้น ซึ่งจะช่วยลดข้อผิดพลาดให้กับเจ้าหน้าที่พัสดุมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่พัสดุและผู้บริหารยังสามารถติดตามความก้าวหน้าของสัญญาได้ถูกต้อง รวดเร็ว

1.3.3 ระบบตรวจรับ ตรวจการจ้าง และการเบิกจ่าย เป็นระบบที่ใช้บันทึกผลการพิจารณาตรวจรับ และตรวจการจ้าง ของคณะกรรมการฯ ในงวดต่างๆ ผ่านทางระบบ e-GP ในกรณีที่ต้องมีการจ่ายเงินให้กับบริษัทคู่สัญญา ระบบ e-GP ได้เชื่อมโยงข้อมูลกับระบบ GFMIS เพื่อนำไปเป็นข้อมูลในการเบิกจ่ายเงินในระบบ GFMIS กล่าวอีกนัยคือ ในการเบิกจ่ายเงินในระบบ GFMIS ส่วนราชการไม่จำเป็นต้องบันทึกข้อมูลทุกรายการ หรือบันทึกเฉพาะข้อมูลที่ไม่ได้บันทึกในระบบ e-GP ไม่มี และระบบ GFMIS ต้องการ ซึ่งจะช่วยลดความซ้ำซ้อนการบันทึกข้อมูล นอกจากนี้ เมื่อระบบ GFMIS ได้ส่งจ่ายเงินเรียบร้อยแล้ว ระบบ GFMIS จะส่งข้อมูลการจ่ายเงินให้กับระบบการตรวจรับงานและการเบิกจ่าย ซึ่งจะทำให้ส่วนราชการสามารถติดตามสถานะการเบิกจ่ายเงินในแต่ละโครงการได้ ผ่านระบบ e-GP

1.4 เชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอกได้แก่ ระบบ GFMIS ระบบธนาคาร และศูนย์ข้อมูลที่ปรึกษาไทย

ระบบ e-GP ระยะที่ 2 มีการพัฒนาระบบให้เชื่อมโยงกับระบบต่างๆ ภายนอกเพื่ออำนวยความสะดวกในการรับส่งข้อมูลที่สำคัญและจำเป็นระหว่างระบบต่างๆ ที่เกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างให้แก่ผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุและผู้ค้าภาครัฐ โดยระบบที่จะมีการเชื่อมโยงกับระบบ e-GP ได้แก่ การเชื่อมโยงกับระบบของธนาคาร เพื่อซื้อขายเอกสารจัดซื้อจัดจ้างผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์และการตรวจสอบหนังสือค้ำประกัน (Bank Guarantee) การเชื่อมโยงกับศูนย์ข้อมูลที่ปรึกษาไทย เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับหน่วยจัดซื้อที่ต้องดำเนินการจ้างที่ปรึกษาโดยการคัดเลือกที่ปรึกษาจากรายชื่อที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้กับสำนักงานบริหารหนี้สาธารณะ และการเชื่อมโยงกับระบบ GFMIS ในส่วนของการจัดทำ PO และใบตรวจรับในระบบ GFMIS โดยไม่ต้องบันทึกข้อมูลทุกรายการ ให้บันทึกเฉพาะข้อมูลที่ระบบ e-GP ไม่มี และระบบ GFMIS ต้องใช้ ซึ่งจะช่วยลดความซ้ำซ้อนการบันทึกข้อมูล และเพิ่มความโปร่งใสของการจัดซื้อจัดจ้าง กล่าวคือ โครงการใดที่ต้องประกาศจัดซื้อจัดจ้างตามระเบียบ ถ้าไม่ประกาศในระบบ e-GP ก็ไม่สามารถจะเบิกจ่ายเงินได้ ซึ่งการเชื่อมโยงจะเป็นการรับส่งข้อมูลผ่าน Web service

2. ประโยชน์ที่ได้รับ

2.1 ต่อประเทศชาติ

ระบบ e-GP จะช่วยลดการรั่วไหลจากการทุจริตและความไร้ประสิทธิภาพที่มีอยู่มากมายในระบบการจัดซื้อจัดจ้าง ซึ่งจะนำไปสู่การลดค่าใช้จ่ายของภาครัฐ และส่งเสริมความโปร่งใสและธรรมาภิบาลในการบริหารราชการแผ่นดิน รวมทั้งส่งเสริมให้การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐมุ่งไปสู่ระบบที่มีมูลค่าเพิ่มมากขึ้น โดยลดทรัพยากรที่ต้องใช้ไปกับการจัดซื้อจัดจ้าง เช่น เวลาของเจ้าหน้าที่ซึ่งหมดไปกับงานเอกสาร ไปสู่การพัฒนาทักษะขั้นสูงในการจัดซื้อจัดจ้างและบริหารทรัพย์สิน เพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างและการซื้อสินค้าหรือบริการที่มีความคุ้มค่า

2.2 ต่อหน่วยงานภาครัฐ

ระบบ e-GP ช่วยสนับสนุนให้ส่วนราชการเร่งดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างและเบิกจ่ายเงินให้เป็นไปตามแผนการใช้จ่ายเงินของรัฐบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ และทำให้รัฐบาลมีข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างเพื่อติดตามการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างในแต่ละโครงการได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยลดความผิดพลาดในการดำเนินการตามขั้นตอนของระเบียบพัสดุ และยังสามารถติดตามตรวจสอบการดำเนินงาน ในแต่ละขั้นตอนการจัดซื้อจัดจ้างได้อย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย ตลอดจนมีเครื่องมือที่ใช้สำหรับการบริหารสัญญาที่เป็นงานที่มีความซับซ้อนและอาศัยความรู้ความชำนาญของเจ้าหน้าที่พัสดุทั้งในแง่ของกฎระเบียบ ที่เกี่ยวข้องและขั้นตอนการทำงาน

2.3 ต่อกรมบัญชีกลาง

ระบบ e-GP ทำให้ทราบข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานต่างๆ ทั้งในด้านของกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง การเสนอราคาของผู้ค้ากับภาครัฐ และผลของการจัดซื้อจัดจ้าง ซึ่งจะสามารถจัดทำสถิติและวิเคราะห์เพื่อกำหนดนโยบายในการจัดซื้อจัดจ้างได้

2.4 ต่อผู้ค้า

ระบบ e-GP สนับสนุนให้ผู้ค้าภาครัฐ หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง สามารถเข้าถึงข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างได้สะดวก และเท่าเทียมกัน ช่วยเพิ่มโอกาสให้ผู้ค้ารายใหม่ๆ สามารถเข้าร่วมจัดซื้อจัดจ้างกับภาครัฐได้มากยิ่งขึ้นด้วย นอกจากนี้ระบบ e-GP ยังช่วยสร้างความเป็นสากลให้กับผู้ประกอบการของไทยให้มีการดำเนินธุรกิจอย่างเป็นระบบ และคุ้นเคยกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันให้ภาคธุรกิจของประเทศไทยต่อไป

2.5 ต่อผู้สนใจทั่วไป

สามารถค้นหาข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้าง อาทิ ประกาศจัดซื้อจัดจ้าง กฎระเบียบ ตลอดจนข่าวกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างสะดวกมากขึ้นโดยผู้สนใจทั่วไปที่

ลงทะเบียนไว้ในระบบ e-GP จะได้รับข้อมูลข่าวสารตลอดจนการตอบข้อหารือตามที่ได้สอบถามไว้ผ่านทาง e-mail นอกจากนี้ยังมีการเปิดเผยข้อมูลสัญญาด้วย เนื่องจากระบบ e-GP ระยะที่ 2 มีการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสัญญาไว้ ซึ่งทำให้สาธารณชนสามารถติดตาม และตรวจสอบสัญญาระหว่างภาครัฐกับผู้ค้าได้

ปัญหาอุปสรรค และแนวทางแก้ไขของระบบ e-GP ระยะที่ 1 และระยะที่ 2

1. ปัญหาอุปสรรค และแนวทางแก้ไขของระบบ e-GP ระยะที่ 1

ระบบ e-GP ระยะที่ 1 ได้เริ่มใช้งานพร้อมกันทุกหน่วยงานในวันที่ 1 เมษายน 2553 และหน่วยงานต่างๆ มีบุคลากรที่ปฏิบัติงานในหน่วยจัดซื้อเป็นจำนวนมาก ทำให้การประชาสัมพันธ์ระบบในช่วงแรกที่เริ่มต้นใช้งานไม่ทั่วถึง ดังนั้น ต่อมากรมบัญชีกลางจึงได้ดำเนินการการประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้นโดยการจัดฝึกอบรมทั้งที่เป็นหลักสูตร โดยกรมบัญชีกลาง และการฝึกอบรมที่จัดโดยหน่วยงานเอง ซึ่งหน่วยงานที่ประสงค์จะจัดฝึกอบรมเองสามารถติดต่อขอวิทยากรจากกรมบัญชีกลางได้

2. ปัญหาอุปสรรค และแนวทางแก้ไขของระบบ e-GP ระยะที่ 2

เนื่องจากระบบ e-GP ระยะที่ 2 ได้ขยายขอบเขตการดำเนินงานให้ครอบคลุมทุกกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างในทุกวิธีจัดหาทั้ง 12 วิธี ประกอบกับปัญหาที่พบจากการดำเนินการในระบบ e-GP ระยะที่ 1 กรมบัญชีกลางจึงได้ดำเนินการทบทวนระบบ e-GP ระยะที่ 2 แทนการขึ้นระบบพร้อมกันทั่วทั้งประเทศดังเช่นระบบ e-GP ระยะที่ 1 นอกจากนี้กรมบัญชีกลางยังได้จัดให้มีการฝึกอบรมหรือประชุมชี้แจงให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อจัดจ้างในหน่วยงานต่างๆ ก่อนการเริ่มใช้งานระบบ e-GP ระยะที่ 2 ทุกครั้ง สำหรับประเด็นการตอบปัญหาที่เกี่ยวข้องกับระบบ e-GP แก่หน่วยงานต่างๆ ไม่ทั่วถึง กรมบัญชีกลางได้แก้ไขโดยการเตรียมคู่มือสายโทรศัพท์เพิ่มเติม และอบรมสำนักงานคลังจังหวัดเพื่อเป็นวิทยากรตัวคูณ และตอบปัญหาภายในพื้นที่

ข้อดี-ข้อเสียของระบบ e-GP ระยะที่ 1 และระยะที่ 2

1. ข้อดีของระบบ e-GP ระยะที่ 1 และระยะที่ 2

- 1.1 ประหยัดเวลาเจ้าหน้าที่ซึ่งหมดไปกับงานเอกสาร
- 1.2 ช่วยสนับสนุนให้ส่วนราชการเร่งดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างและเบิกจ่ายเงินให้เป็นไปตามแผนการใช้จ่ายเงินของรัฐบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 รัฐบาลมีข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างเพื่อติดตามการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างในแต่ละโครงการ

1.4 ช่วยลดความผิดพลาดในการดำเนินการตามขั้นตอนของระเบียบพัสดุ

1.5 สามารถติดตามตรวจสอบการดำเนินงาน ในแต่ละขั้นตอนการจัดซื้อจัดจ้างได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.6 หน่วยงานภาครัฐมีเครื่องมือที่ใช้สำหรับการบริหารสัญญาที่เป็นงานที่มีความซับซ้อนและอาศัยความรู้ความชำนาญของเจ้าหน้าที่พัสดุทั้งในแง่ของกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องและขั้นตอนการทำงาน

1.7 ผู้ค้าภาครัฐ หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง สามารถเข้าถึงข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างได้สะดวก และเท่าเทียมกัน รวมทั้งช่วยเพิ่ม โอกาสให้ผู้ค้ารายใหม่ๆ สามารถเข้าร่วมจัดซื้อจัดจ้างกับภาครัฐได้มากยิ่งขึ้น

1.8 ระบบ e-GP ช่วยสร้างความเป็นสากลให้กับผู้ประกอบการของไทยให้มีการดำเนินธุรกิจอย่างเป็นระบบ และคุ้นเคยกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันให้ภาคธุรกิจของประเทศไทย

2. ข้อเสียของระบบ e-GP ระยะที่ 1 และระยะที่ 2

2.1 ระบบ e-GP ระยะที่ 1 ได้เริ่มใช้งานพร้อมกันทุกหน่วยงานในวันที่ 1 เมษายน 2553 และหน่วยงานต่างๆ มีบุคลากรที่ปฏิบัติงานในหน่วยจัดซื้อเป็นจำนวนมาก ทำให้การประชาสัมพันธ์ระบบในช่วงแรกที่เริ่มต้นใช้งานไม่ทั่วถึง

2.2 ขั้นตอนและรูปแบบการจัดซื้อจัดจ้างยังไม่เป็นอิเล็กทรอนิกส์ครบวงจร เช่น ยังมีการซื้อของที่หน่วยงานอยู่ทำให้ยังมีการเจอหน้ากันระหว่างผู้ค้า ทำให้ยังเกิดการสมยอมราคากันได้

บทที่ 4

การพัฒนาประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยวิธีการ ทางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อลดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน

การเปลี่ยนการบริหารการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐสู่ระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government Procurement System : e-GP) สอดคล้องกับแผนแม่บทการปฏิรูประบบราชการ พ.ศ. 2540–2544 ซึ่งได้กำหนดให้มีการปรับปรุงกลไก และวิธีการเกี่ยวกับการบริหารพัสดุภาครัฐ เพื่อให้การจัดซื้อจัดจ้างเป็นไปอย่างโปร่งใส ลดปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน ประหยัด และมีประสิทธิภาพ โดยเน้นให้หน่วยงานภาครัฐสามารถจัดซื้อพัสดุในราคาที่เหมาะสม และจัดหาได้ทันเวลาที่จะใช้งาน การบริหารงานพัสดุที่ดีจะช่วยให้การบริหารงานภาครัฐในภาพรวมเป็นไปตามแนวทางที่กำหนดไว้ และมีผลถึงบริการที่ดีที่ภาครัฐจะมอบให้ประชาชนด้วย

นอกจากการเพิ่มความโปร่งใส ซึ่งจะช่วยป้องกันการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างแล้ว หลายประเทศที่มีความก้าวหน้าในการปฏิรูปกลไก และวิธีการเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐ ให้เป็นระบบอิเล็กทรอนิกส์ ได้พิสูจน์ให้เห็นว่าระบบดังกล่าวยังช่วยลดต้นทุน และลดเวลาการดำเนินงานของทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ดังตัวอย่างผลการดำเนินงานระบบจัดซื้อจัดจ้างรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศเกาหลีใต้ในปี พ.ศ. 2546 ได้อำนวยความสะดวกในการจัดซื้อจัดจ้างให้กับหน่วยงานภาครัฐทั่วประเทศ 27,000 หน่วยงาน ข้อมูลเกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างของทุกหน่วยงานเหล่านั้นถูกนำมาประกาศบนเว็บไซต์ ผู้ประกอบการซึ่งเป็นสมาชิกของระบบมากกว่า 90,000 ราย สามารถเข้าถึงข้อมูลผ่านเว็บไซต์ได้จากจุดเดียวโดยสะดวก โครงการประกวดราคากว่า 52,000 รายการ ได้ดำเนินการอย่างเป็นระบบในลักษณะธุรกรรมออนไลน์ ด้วยยอดการประกวดราคาดุลค่า 9.9 พันล้านเหรียญสหรัฐสำหรับรายการจัดซื้อแบบตกลงราคาก็มีสินค้าที่มีการซื้อขายอย่างสม่ำเสมอมากกว่า 21,000 รายการ ในรูปของแค็ตตาล็อกออนไลน์ที่เจ้าหน้าที่ภาครัฐสามารถจัดซื้อผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งป้องกันได้ และช่วยลดต้นทุนการจัดซื้อจัดจ้างของอิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถนำมาใช้งานแทนระบบเดิมเพื่อลดการใช้กระดาษ ลดระยะเวลาและขั้นตอนการดำเนินการ และการเพิ่มความโปร่งใสในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นอัตโนมัติรายงานสำรวจของธนาคารโลก แสดงความคุ้มค่าในเชิงเศรษฐกิจของระบบ e-GP ช่วยทำให้รัฐบาลของหลายประเทศจัดซื้อสินค้าและบริการในราคาที่ถูกลง โดยประหยัดได้ถึงร้อยละ 10-20 (Product and Service Costs) และยังช่วยลดต้นทุนการดำเนินการของทั้งหน่วยงานภาครัฐและผู้ประกอบการลงได้อีกถึงร้อยละ 50-80 (Operational Costs)

ดังนั้น เป้าหมายที่รัฐบาลไทยควรจะได้รับจากการพัฒนาระบบ e-GP คาดว่าจะช่วยประหยัดงบประมาณด้วยการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ได้ถึง 30,000 ล้านบาทต่อปี และจะช่วยสร้างโอกาสให้ผู้ขายและผู้รับจ้างได้เข้าถึงข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างอย่างทั่วถึง และประชาชนทั่วไปยังสามารถเข้ามาตรวจสอบข้อมูลข่าวสารต่างๆ ของการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐได้อย่างโปร่งใส อันจะเป็นกลไกในการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วย

นอกจากนี้จากการประชุมคณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชนเพื่อแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ (กรอ.) ครั้งที่ 4/2552 เมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม 2552 คณะกรรมการร่วมภาคเอกชน 3 สถาบัน (กกร.) เสนอประเด็นในเรื่อง ให้ยกเลิกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2549 กับงานการประมูลก่อสร้างที่มีหลากหลายรายการวัสดุและปริมาณสินค้าในโครงการเดียวกัน (Bill of Quantity : BOQ) งานการประมูลจัดซื้อสินค้าและบริการเทคโนโลยี และงานการประมูลจัดซื้อพัสดุที่มีคุณสมบัติพิเศษ เช่น สินค้าเวชภัณฑ์ สายส่งไฟฟ้าแรงสูง โดยที่ประชุมคณะกรรมการ กรอ. มอบหมายให้กระทรวงการคลัง (กรมบัญชีกลาง) รับผิดชอบผลการบังคับใช้ระเบียบฯ พ.ศ. 2549 ตลอดจนปัญหาอุปสรรคพร้อมเสนอแนวทางปรับปรุง/แก้ไขระเบียบฯ พ.ศ. 2549 ให้เหมาะสม

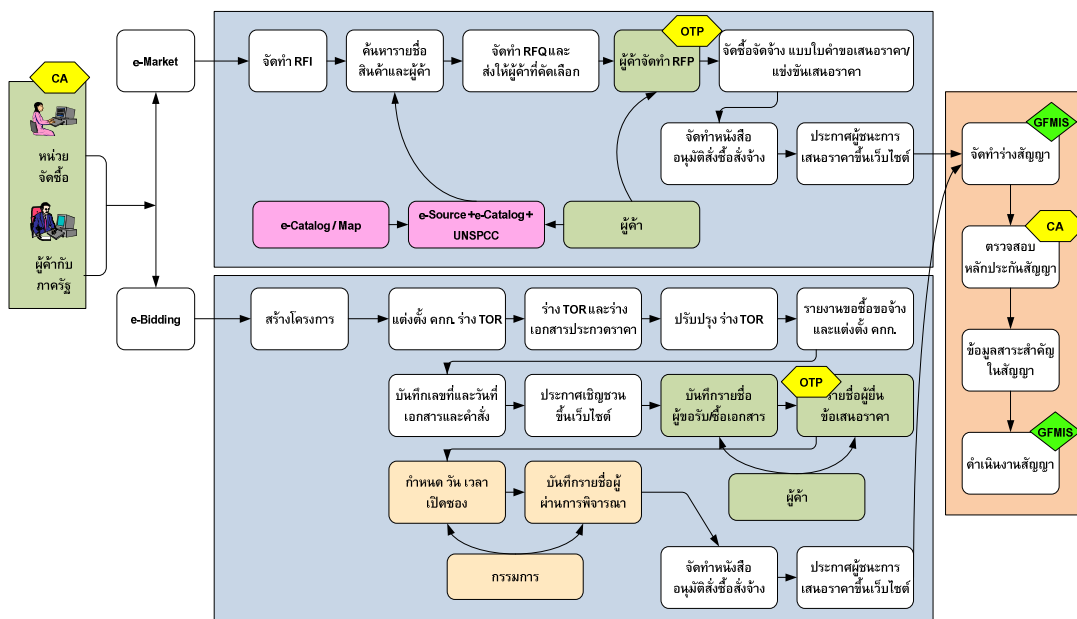
ต่อมาในการประชุมครั้งที่ 4/2553 เมื่อวันที่ 14 มิถุนายน 2553 กระทรวงการคลัง (กรมบัญชีกลาง) ได้นำเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาตามระเบียบ และคณะกรรมการ กรอ. ได้มีมติเห็นชอบแนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดซื้อจัดจ้างด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Auction) ตามที่กระทรวงการคลัง (กรมบัญชีกลาง) เสนอ และให้กระทรวงการคลัง (กรมบัญชีกลาง) รายงานคณะกรรมการ กรอ. ภายใน 1 เดือน พร้อมทั้งแจ้งส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจทราบแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน และรายงานคณะรัฐมนตรีต่อไป

จากการพิจารณาแนวทางแก้ไขปัญหาการปฏิบัติตามระเบียบฯ พ.ศ. 2549 ข้างต้น คณะกรรมการว่าด้วยการพัสดุด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ (กวพ.อ.) จึงมีมติให้ สินค้าและบริการทั่วไปที่มีวงเงินเริ่มต้นในการจัดหาตั้งแต่ 2 ล้านบาทขึ้นไปสามารถดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างได้โดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ แต่หากเป็นประเภทสินค้าและบริการที่มีความซับซ้อน มีเทคนิคเฉพาะ มีการแข่งขันน้อยราย เป็นสินค้าและบริการเกี่ยวกับเทคโนโลยีประเภทระบบ IT ที่มีลักษณะเฉพาะ และ/หรือ เป็นสินค้าที่มีความผันผวนทางด้านราคา ให้หน่วยงานสามารถเลือกใช้วิธีการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม หรือตามระเบียบข้อบังคับของหน่วยงานได้ เนื่องจากมีข้อร้องเรียนจาก กกร. ว่าสินค้าและบริการที่มีความซับซ้อน มีเทคนิคเฉพาะ เมื่อดำเนินการโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์แล้วอาจไม่ได้ผลดี ได้สินค้าและบริการที่ไม่มีคุณภาพ

ทั้งนี้ การยกเว้นดังกล่าวข้างต้นถือว่าเป็นการแก้ปัญหาในระยะสั้น สำหรับในระยะยาว กระทรวงการคลัง (กรมบัญชีกลาง) มีแนวทางที่จะพัฒนาระบบเฉพาะสำหรับสินค้าและบริการที่มีความซับซ้อนข้างต้นด้วยระบบ e-Bidding และสำหรับสินค้าและบริการที่ไม่ซับซ้อนและมีมาตรฐาน ตลอดจนมีผู้แข่งขันมากมายด้วยระบบ e-Market ตามแนวคิดที่จะนำระบบอิเล็กทรอนิกส์เข้ามาใช้การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐให้ครบวงจร โดยการพัฒนาจะอยู่ ทั้งในรูปแบบของการปรับปรุงจากระบบ e-GP ที่มีอยู่เดิมและการพัฒนาระบบขึ้นใหม่

รูปแบบการจัดซื้อจัดจ้างใหม่เพื่อป้องกันการทุจริตในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ

แผนภาพที่ 4-1 ขั้นตอนการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่เสนอ

1. การพัฒนาระบบ e-Market เพื่อใช้สำหรับการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าที่ไม่มีความซับซ้อน เช่นการจัดซื้อกระดาษ เป็นต้น ระบบ e-Market ประกอบด้วย 2 ระบบย่อย ดังนี้

1.1 การจัดซื้อจัดจ้างโดยผ่านใบคำขอซื้อเสนอราคา (Request for Quotation)

แผนภาพที่ 4-2 ขั้นตอนการทำงานในระบบ e-Market
โดยผ่านใบคำขอข้อเสนอราคา (Request for Quotation)

สำหรับการจัดซื้อจัดจ้างอยู่ระหว่างวงเงินที่กำหนด หน่วยจัดซื้อต้องจัดซื้อจัดจ้างโดยผ่านใบคำขอข้อเสนอราคา โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1.1.1 หน่วยจัดซื้อสามารถเข้าระบบ และกำหนดความต้องการของสินค้าหรือบริการที่ต้องการจัดซื้อจัดจ้าง เช่น รหัสสินค้า คุณสมบัติของสินค้า ปริมาณ ระยะเวลาส่งมอบ สถานที่ส่งมอบ เป็นต้น

1.1.2 หน่วยจัดซื้อสร้างแบบคำร้องขอข้อเสนอราคา โดยแนบรายละเอียด เช่น ความต้องการตาม 1.1.1 กำหนดระยะเวลาตอบกลับ เป็นต้น

1.1.3 ระบบจะทำการคัดเลือกผู้ค้าที่ขายสินค้า หรือบริการที่สอดคล้องกับความต้องการที่กำหนดในขั้นตอน 1.1.1 โดยตรวจสอบผ่านระบบข้อมูลสินค้า (Products Catalog) ซึ่งผู้ค้าจะมานับที่ข้อมูลรายละเอียดสินค้าและบริการของตนเอง

1.1.4 ระบบจัดส่ง RFQ และประกาศต่างๆ ที่สร้างในขั้นตอน 1.1.2 ไปให้ผู้ค้าที่คัดเลือกตามขั้นตอน 1.1.3

1.1.5 ระบบแสดงรายงานสรุปจำนวนผู้ค้าที่สามารถเข้าร่วมโครงการและระบบส่งคำขอเสนอ (RFQ) ตามขั้นตอน 1.1.4

1.1.6 ผู้ขายที่สนใจตอบกลับโดยส่งใบเสนอราคากลับมาภายในวันเวลาที่กำหนดเพื่อให้หน่วยจัดซื้อพิจารณาผ่านทางระบบอิเล็กทรอนิกส์

1.1.7 หลังจากสิ้นสุดกำหนดวัน เวลาเสนอราคา หน่วยจัดซื้อสามารถพิจารณาผล โดยคัดเลือกผู้ค้าที่เสนอข้อเสนอดีที่สุด และประกาศผู้ชนะการเสนอราคา

1.1.8 ผู้ค้าสามารถเข้าสู่ระบบและตรวจสอบผลการจัดซื้อในโครงการที่ตนเข้าร่วมได้

1.1.9 ระบบเชื่อมโยงข้อมูลที่เกี่ยวข้องไปยังระบบ e-GP ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน เพื่อจัดเตรียมสัญญา

1.1.10 ระบบจัดเตรียมกระบวนการเพื่อรองรับให้สัญญาที่จัดเตรียมให้เป็นสัญญาอิเล็กทรอนิกส์กับผู้ชนะการเสนอราคา โดยนำเทคโนโลยี CA ลายเซ็นอิเล็กทรอนิกส์ หรือเทคโนโลยีอื่นที่จำเป็นมาประยุกต์ใช้ เพื่อให้เกิดยืนยันตัวตนของผู้เซ็นสัญญาและความรับผิดชอบในสัญญาอิเล็กทรอนิกส์ที่เซ็น

1.1.11 ระบบสามารถกำหนดให้เรียกดูข้อมูลได้หลายระดับ เช่น ตามหน่วยงาน ตามพื้นที่ ตามวันเวลา ได้เป็นอย่างน้อย โดยสามารถแสดงผลผ่านทางจอภาพและเครื่องพิมพ์รวมทั้ง export รายงานเป็น MS Excel ได้

1.1.12 ระบบสามารถจัดทำรายงานรายละเอียดและรายงานสรุป แยกตามหน่วยงาน ตามพื้นที่ และตามช่วงเวลา อย่างน้อย 6 รายงาน โดยสามารถแสดงผลผ่านทางจอภาพและเครื่องพิมพ์ รวมทั้ง export รายงานเป็น MS Excel ได้

1.2 การจัดซื้อจัดจ้างโดยระบบแข่งขันราคา

แผนภาพที่ 4-3 ขั้นตอนการทำงานในระบบ e-Market โดยระบบแข่งขันราคา

สำหรับการจัดซื้อจัดจ้างโดยระบบแข่งขันราคา มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1.2.1 หน่วยจัดซื้อสามารถเข้าระบบและกำหนดความต้องการของสินค้าและบริการที่ต้องการจัดซื้อจัดจ้าง เช่น รหัสสินค้า คุณสมบัติของสินค้า ปริมาณ เป็นต้น

1.2.2 หน่วยจัดซื้อสร้างแบบคำร้องขอข้อเสนอราคา โดยแนบรายละเอียด เช่น ความต้องการ 1.2.1 กำหนดระยะเวลาตอบกลับ สถานที่ติดต่อ วันแข่งขันราคา เป็นต้น

1.2.3 ระบบจะทำการคัดเลือกผู้ค้าที่ขายสินค้า หรือบริการ (บันทึกผ่านระบบ Products Catalog) ที่สอดคล้องกับความต้องการที่กำหนดในขั้นตอน 1.2.1 โดยตรวจสอบผ่านระบบข้อมูลสินค้า (Products Catalog) ซึ่งผู้ค้าจะมาบันทึกข้อมูลรายละเอียดสินค้าและบริการของตนเอง

1.2.4 ระบบส่งคำขอข้อเสนอ (RFQ) พร้อมกับนัดหมายการแข่งขันราคาไปยังผู้ขายด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์เพื่อให้ผู้ขายที่ลงทะเบียนในระบบทะเบียนผู้ค้าภาครัฐ

1.2.5 ระบบแสดงรายงานสรุปจำนวนผู้ค้าที่สามารถเข้าร่วมโครงการและระบบส่งคำขอข้อเสนอ (RFQ) ตามขั้นตอน 1.2.4

1.2.6 ผู้ค้าที่สนใจเข้าร่วมสามารถตอบรับเข้าร่วมการจัดซื้อจัดจ้างผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์

1.2.7 เมื่อถึงวันเวลานัดหมาย ระบบจะสร้างการแข่งขันราคาในรูปแบบดังนี้

1.2.7.1 ระบบประมูล

1. ระบบสามารถกำหนดระยะเวลาการเสนอราคาของแต่ละการจัดซื้อจัดจ้างได้

2. ผู้ค้าสามารถเสนอราคาได้ไม่จำกัดจำนวนครั้งภายในเวลาที่กำหนด

3. ระบบสามารถกำหนดจำนวนเงิน หรือช่วงของจำนวนเงินของราคาที่ลดลงของผู้ค้า ในการเสนอราคาในแต่ละครั้ง

4. ในการประมูลราคาในแต่ละครั้ง จะต้องพัฒนาระบบให้รองรับ

4.1 ให้ผู้ค้าไม่เห็นราคาของผู้ค้าอื่นๆ โดยจะมีเพียงการแสดงสัญลักษณ์ (เช่น รูปก้อน) หากผู้ค้าคนนั้นเป็นผู้เสนอราคาต่ำสุดของแต่ละรอบ

4.2 ให้ผู้ค้าไม่เห็นราคาของผู้ค้าอื่นๆ และจะไม่มีการแสดงสัญลักษณ์ (ปิดสัญลักษณ์) กรณี เป็น 3-5 นาทีสุดท้าย

1.2.7.2 ระบบแข่งขัน

1. ระบบสามารถกำหนดการเสนอราคาเป็นรอบ โดยในแต่ละรอบจะมีกำหนดเวลาของแต่ละรอบชัดเจน
2. ผู้ค้าสามารถเสนอราคาได้เพียง 1 ครั้ง ในแต่ละรอบ แต่ผู้ค้าทุกคนจำเป็นต้องเสนอราคาในรอบแรก
3. ในการแข่งขันราคาในแต่ละรอบ จะต้องพัฒนาระบบให้รองรับ

3.1 ให้ผู้ค้าไม่เห็นราคาของผู้ค้าอื่นๆ โดยจะมีเพียงการแสดงสัญลักษณ์ (เช่น รูปก้อน) หากผู้ค้าคนนั้นเป็นผู้เสนอราคาต่ำสุดของแต่ละรอบ

3.2 ให้ผู้ค้าไม่เห็นราคาของผู้ค้าอื่นๆ และจะไม่มีการแสดงสัญลักษณ์ (ปิดสัญลักษณ์) กรณี เป็น 3-5 นาทีสุดท้าย

1.2.8 หลังจากสิ้นสุดกำหนดเวลาเสนอราคา หน่วยจัดซื้อสามารถพิจารณาผลโดยคัดเลือกผู้ค้าที่เสนอข้อเสนอที่ดีที่สุด และประกาศผู้ชนะการเสนอราคา

1.2.9 ผู้ค้าสามารถเข้าสู่ระบบและตรวจสอบผลการจัดซื้อในโครงการที่ตนเข้าร่วมได้

1.2.10 ระบบเชื่อมโยงข้อมูลที่เกี่ยวข้องไปยังระบบ e-GP ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันเพื่อจัดเตรียมสัญญา

1.2.11 ระบบจัดเตรียมกระบวนการเพื่อรองรับให้สัญญาที่จัดเตรียมให้เป็นสัญญาอิเล็กทรอนิกส์กับผู้ชนะการเสนอราคา โดยนำเทคโนโลยี CA ลายเซ็นอิเล็กทรอนิกส์ หรือเทคโนโลยีอื่นที่จำเป็นมาประยุกต์ใช้ เพื่อให้เกิดยืนยันตัวตนของผู้เซ็นสัญญาและความรับผิดชอบในสัญญาอิเล็กทรอนิกส์ที่เซ็น

1.2.12 ระบบสามารถกำหนดเรียกดูข้อมูลได้หลายระดับ เช่น ตามหน่วยงานตามพื้นที่ ตามวันเวลา ได้เป็นอย่างน้อย โดยสามารถแสดงผลผ่านทางจอภาพและเครื่องพิมพ์ รวมทั้ง export รายงานเป็น MS Excel ได้

1.2.13 ระบบสามารถจัดทำรายงานรายละเอียดและรายงานสรุป แยกตามหน่วยงาน ตามพื้นที่ และตามช่วงเวลา อย่างน้อย 6 รายงาน โดยสามารถแสดงผลผ่านทางจอภาพและเครื่องพิมพ์ รวมทั้ง export รายงานเป็น MS Excel ได้

สำหรับหลักเกณฑ์การพิจารณารับราคาของผู้เสนอราคาที่ดีที่สุด ตามข้อ 4.1.1.1 และข้อ 4.1.1.2 ระบบจะต้องรองรับให้สามารถกำหนดเงื่อนไขการพิจารณาได้มากกว่า 1 เงื่อนไข เช่น ราคาต่ำสุด คุณสมบัติของผู้เสนอราคา เป็นต้น

2. ระบบการยื่นซองข้อเสนอดำเนินงานด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Bidding)

วิธีการจัดซื้อจัดจ้างแบบ e-Bidding จะถูกใช้สำหรับการจัดซื้อจัดจ้างที่มีความซับซ้อน อาทิ งานก่อสร้างที่ต้องใช้ความประณีตเป็นพิเศษ เป็นต้น

สำหรับการพัฒนาระบบงาน ทุกขั้นตอนการดำเนินงานให้เป็นอิเล็กทรอนิกส์ทั้งหมด โดยผู้ค้าจะต้องเสนอราคาพร้อมกับการยื่นเอกสารในระบบ โดยขั้นตอนหลักดังต่อไปนี้

2.1 **เจ้าหน้าที่พัสดุ** เจ้าหน้าที่พัสดุจะเป็นเจ้าหน้าที่หลักที่ดำเนินการในระบบ e-Bidding โดยเจ้าหน้าที่พัสดุมิหน้าที่รับผิดชอบในระบบ e-GP ดังนี้

2.1.1 การเพิ่มโครงการ ซึ่งเป็นขั้นตอนสำหรับการระบุนรายละเอียดเบื้องต้นที่เกี่ยวข้องกับโครงการ เช่น งบประมาณ แหล่งเงินงบประมาณ การเบิกจ่ายเงิน วิธีการจัดซื้อจัดจ้าง วิธีพิจารณาผล เป็นต้น ซึ่งข้อมูลที่ระบุ จะนำไปใช้ในการสร้างขั้นตอนที่จำเป็นต่อไป

2.1.2 การแต่งตั้งคณะกรรมการ TOR โดยเจ้าหน้าที่พัสดุต้องบันทึกรายชื่อคณะกรรมการฯ และหลังจากนั้น ระบบจะเตรียมร่างคำสั่งคณะกรรมการตามรูปแบบมาตรฐานให้อัตโนมัติ ซึ่งเจ้าหน้าที่พัสดุสามารถแก้ไขได้ตามรูปแบบของหน่วยงาน รวมทั้งสามารถบันทึกในรูปแบบของตนเองได้

2.1.3 จัดทำและปรับปรุงร่าง TOR และร่างเอกสาร เป็นขั้นตอนเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงร่าง TOR ภายหลังจากมีการประกาศ TOR ขึ้นเว็บไซต์ ซึ่งเกิดขึ้นจากความผิดพลาด หรือการร้องเรียนจากผู้ค้าหรือบุคคลทั่วไป

2.1.4 แต่งตั้งคณะกรรมการประกวดราคา และคณะกรรมการตรวจรับ เป็นขั้นตอนรองรับการบันทึกรายชื่อคณะกรรมการที่จำเป็น โดยภายหลังจากการบันทึกระบบจะเตรียมร่างคำสั่งคณะกรรมการตามรูปแบบมาตรฐานให้อัตโนมัติ ซึ่งเจ้าหน้าที่พัสดุสามารถแก้ไขได้ตามรูปแบบของหน่วยงาน รวมทั้งสามารถบันทึกในรูปแบบของตนเองได้

2.1.5 จัดทำเอกสารจัดซื้อจัดจ้างที่เกี่ยวข้อง ระบบจะต้องรองรับกับการเตรียมเอกสารที่จำเป็น เช่น ประกาศประกวดราคา เอกสารประกาศเชิญชวน ประกาศผู้ชนะการเสนอราคา เป็นต้น

2.1.6 จัดทำสัญญา ระบบต้องรองรับการจัดเตรียมร่างสัญญาและเซ็นสัญญาทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยนำเทคโนโลยี e-signature และ CA มาประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดยืนยันตัวตนของผู้เซ็นสัญญาและความรับผิดชอบในสัญญาอิเล็กทรอนิกส์ที่จัดขึ้น

2.1.7 บันทึกข้อมูลบริหารสัญญา ระบบรองรับการบันทึกข้อมูลบริหารสัญญาที่เกิดขึ้น เช่น การส่งมอบของบริษัท การตรวจรับของคณะกรรมการ และการเบิกจ่ายเงินให้กับผู้ค้า เป็นต้น รวมทั้งมีหน้าจอรวบรวมข้อมูลที่จำเป็นสำหรับการบริหารสัญญา ได้แก่ งวดเงิน งวดงาน ค่าปรับ เป็นต้น

2.1.8 สำหรับหลักเกณฑ์การพิจารณา รับราคาของผู้เสนอราคาที่ดีที่สุด ระบบจะต้องรองรับให้สามารถกำหนดเงื่อนไขการพิจารณาได้มากกว่า 1 เงื่อนไข เช่น ราคาต่ำสุด คุณสมบัติของผู้เสนอราคา เป็นต้น

2.1.9 ระบบสามารถกำหนดเรียกดูข้อมูลได้หลายระดับ เช่น ตามหน่วยงาน ตามพื้นที่ ตามวันเวลา ได้เป็นอย่างน้อย โดยสามารถแสดงผลผ่านทางจอภาพและเครื่องพิมพ์รวมทั้ง export รายงานเป็น MS Excel ได้

2.1.10 ระบบสามารถจัดทำรายงานรายละเอียดและรายงานสรุป แยกตามหน่วยงาน ตามพื้นที่ และตามช่วงเวลา อย่างน้อย 6 รายงาน โดยสามารถแสดงผลผ่านทางจอภาพและเครื่องพิมพ์ รวมทั้ง export รายงานเป็น MS Excel ได้

2.1.11 พัฒนาระบบงานให้รองรับทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.2 คณะกรรมการพิจารณาผลการประกวดราคา ในระบบ e-Bidding คณะกรรมการสามารถบันทึกผลการพิจารณาต่างๆ ได้ทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่น บันทึกกำหนดวันเวลาเปิดซอง บันทึกผลการพิจารณาคุณสมบัติเบื้องต้นของผู้เสนอราคา บันทึกกำหนดวันเวลาเปิดซองทางด้านราคา บันทึกผลการพิจารณาผู้ชนะการเสนอราคา เป็นต้น

2.3 ผู้ค้า สำหรับระบบ e-Bidding ผู้ค้ามีหน้าที่หลักดังนี้

2.3.1 ยื่นเสนอราคา และเอกสารที่เกี่ยวข้องทางอิเล็กทรอนิกส์ ก่อนสิ้นสุดวันครบกำหนดเวลายื่นเสนอราคา

2.3.2 ผู้ค้าสามารถเข้าสู่ระบบและตรวจสอบผลการจัดซื้อในโครงการที่ตนเข้าร่วมได้

2.3.3 เซ็นสัญญาอิเล็กทรอนิกส์ ระบบต้องรองรับให้ผู้ค้าสามารถเซ็นสัญญาได้ทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยนำเทคโนโลยี e-signature และ OTP มาประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดการยืนยันตัวตนของผู้เซ็นสัญญาและความรับผิดชอบในสัญญาอิเล็กทรอนิกส์ที่เซ็น

2.3.4 สามารถแจ้งส่งมอบงานผ่านทางระบบได้

ระบบสำคัญที่ต้องปรับปรุงในระบบ e-GP ระยะที่ 1 และระบบ e-GP ระยะที่ 2

1. ระบบลงทะเบียน

1.1 การลงทะเบียนหน่วยจัดซื้อภาครัฐ มีการเพิ่มเติมรายละเอียดผู้ลงทะเบียนของหน่วยจัดซื้อภาครัฐ ในการระบุตัวตนด้วย CA และต้องสามารถบริการจัดการปรับปรุงข้อมูล ที่มีการยืนยันตัวตน และมีหน้าจอสําหรับหัวหน้าองค์กรในการบริการจัดการลบหรือยืนยันการเพิ่มหรือโอนย้ายหน่วยงานของผู้ลงทะเบียน

1.2 การลงทะเบียนผู้ค้ากับภาครัฐ มีการเพิ่มเติมรายละเอียดผู้ลงทะเบียนการเป็นตัวแทนนิติบุคคลผูกเชื่อมโยงกัน โดยมีหัวหน้าองค์กรภาครัฐหรือเจ้าหน้าที่กรมบัญชีกลางเป็นผู้ยืนยันข้อมูลในส่วนข้อมูลสำคัญที่ถูกเปลี่ยนแปลงเพื่อทำการยกเลิกข้อมูลเดิมและยอมรับข้อมูลใหม่ เช่น การเปลี่ยนแปลงผู้ลงทะเบียนตัวแทนนิติบุคคล ข้อมูลอีเมลและหมายเลขโทรศัพท์มือถือที่ใช้ในการรับรหัส OTP ส่วนข้อมูลอีเมล หมายเลขโทรสาร และหมายเลขโทรศัพท์ในการติดต่อทั่วไปสามารถเปลี่ยนแปลงข้อมูลได้ด้วยตนเอง โดยมีระบบ OTP เป็นการยืนยันการเปลี่ยนแปลง

1.3 เปลี่ยนแปลงการเข้าระบบตามระบบเดิม ที่อิงบทบาทแต่ละบทบาทเดี่ยว (Single Role) เป็นการลงทะเบียนแบบหลายบทบาท (Multiple Role) ที่สามารถให้ผู้ใช้งานลงทะเบียนเริ่มต้นเป็นผู้สนใจทั่วไปเป็นอย่างน้อย

1.4 เปลี่ยนแปลงการลงทะเบียนเป็นเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานภาครัฐเป็น e-Services Function ที่ได้รับมอบหมาย ดังนั้น หากผู้ใช้งานเข้าสู่บทบาทเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานภาครัฐ แต่ไม่มี CA ใน Browser ของระบบที่ถูกต้อง ก็จะไม่สามารถเข้ามาดำเนินการกระบวนการต่างๆ ได้ แต่จะเข้าสู่ Function อื่นๆ ที่ผู้สนใจทั่วไปที่ลงทะเบียนแล้วใช้งานได้

1.5 เปลี่ยนแปลงการลงทะเบียนเป็นตัวแทนผู้ค้ากับภาครัฐ เป็น e-Services Function ที่สามารถเป็นตัวแทนผู้ค้าภาครัฐได้มากกว่าหนึ่งนิติบุคคล

1.6 เก็บประวัติการเปลี่ยนแปลงข้อมูลที่ได้รับการยืนยันแล้วที่สามารถแสดงผลรายงานให้หัวหน้าองค์กรและกรมบัญชีกลางเห็นการเปลี่ยนแปลงข้อมูลได้

1.7 เปลี่ยนแปลง UI ให้รองรับการใช้งานแบบ Mobile Portal ได้

1.8 เพิ่มเติม PDF Form สำหรับ Download การเปลี่ยนแปลงข้อมูลที่สำคัญของผู้ใช้งาน ที่สามารถเขียนเพิ่มข้อมูลลงใน Field ช่องว่าง

1.9 เพิ่มเติม e-Form สำหรับแจ้งการเปลี่ยนแปลงข้อมูลทั่วไปของผู้ใช้งาน เพื่อสามารถสร้างเป็น File รูปแบบ PDF เพื่อใช้ในการพิมพ์ได้

1.10 เพิ่มเติมระบบการรักษาความปลอดภัยต่อไปนี้

1.10.1 การลุ่มการยืนยันประวัติตนเองหลังการที่ Login เข้าสู่ระบบแบบลุ่ม หรือไม่มีการใช้งานเป็นระยะเวลาอันควร หรือมีการไต่รหัสผ่านผิดพลาดเกินสองครั้ง

1.10.2 การยืนยันตัวอักษรภาพ ด้วยตัวอักษรภาษาอังกฤษผสมตัวเลข เมื่อไต่รหัสผิดพลาด

หากมีการเข้าสู่ระบบนอกราชอาณาจักรไทย จะต้องมีการยืนยันการเข้าใช้งานสำหรับผู้ค้าภาครัฐด้วย OTP ทันที และมีรายงานไปยังผู้ใช้งานเพื่อให้ทราบถึงความผิดปกติ และแจ้งไปยังผู้ดูแลระบบ

2. ระบบปฏิบัติงานจัดซื้อจัดจ้าง

2.1 การบริหารจัดการร่าง TOR

2.2 การบริหารจัดการการจัดซื้อจัดจ้าง

2.3 การบริหารจัดการรายชื่อผู้ขอรับ/ซื้อเอกสาร ผู้ยื่นเอกสาร ผู้ผ่านการพิจารณา และผู้ชนะการเสนอราคา

2.4 การบริหารสัญญา

โดยปรับปรุงให้สอดคล้องกับระเบียบที่มีการเปลี่ยนแปลง และกระบวนการทำงานที่กรมบัญชีกลางกำหนดเพิ่มเติม รองรับการพัฒนา e-Bidding และ e-Market สามารถทำงานบน CA สำหรับเจ้าหน้าที่ภาครัฐ

3. ระบบเปิดเผยข้อมูลจัดซื้อจัดจ้าง

3.1 การรับฟังร่าง TOR

3.2 การประกาศจัดซื้อจัดจ้าง และการประกาศผลการจัดซื้อจัดจ้าง

3.3 การเปิดเผยข้อมูลสำคัญสัญญา

โดยปรับปรุงให้สอดคล้องกับระเบียบที่มีการเปลี่ยนแปลง และกระบวนการทำงานที่กรมบัญชีกลางกำหนดเพิ่มเติม และเปลี่ยนแปลงหน้าจอบันทึกให้รองรับการใช้งานผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ได้

4. ระบบบริหารจัดการรหัสพัสดุภาครัฐ

4.1 เปลี่ยนแปลงลักษณะข้อมูลรหัสสินค้าและบริการภาครัฐ ให้แยกข้อมูลเป็นสองส่วนโดยส่วนแรกเป็นรหัส UNSPSC ตามตารางเวอร์ชันมาตรฐานที่กรมบัญชีกลางกำหนด และส่วนที่สองให้มีรายละเอียดรองรับ Product Catalog

4.2 ปรับปรุงรหัสสินค้าและบริการภาครัฐให้ครอบคลุมสินค้าทดแทน (Substitution) และ สินค้าเทียบเท่ากัน (Compatible)

5. ระบบ Help Desk

ปรับปรุงให้สอดคล้องกับระเบียบที่มีการเปลี่ยนแปลง และกระบวนการทำงานที่กรมบัญชีกลางกำหนดเพิ่มเติม และเปลี่ยนแปลงหน้าจอบันทึกให้รองรับการใช้งานผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ได้

6. ระบบบริหารจัดการสัญญา

6.1 เพิ่มเติมให้สามารถทำงานบน CA สำหรับเจ้าหน้าที่ภาครัฐ

6.2 การจัดทำสัญญาบนสัญญามาตรฐาน โดยปรับปรุงให้อยู่ในรูปแบบ e-Form ที่เปลี่ยนแปลงเฉพาะตัวแปรสำคัญได้เท่านั้น และสร้างไฟล์สำเร็จอยู่ในรูปแบบ PDF Format เพื่อให้หน่วยงานสามารถนำไปใช้งานได้โดยไม่ต้องแก้ไขใดๆ

6.3 การจัดทำสัญญาบนสัญญาของหน่วยงาน

6.3.1 ปรับปรุงให้อยู่ในรูปแบบ e-Form ที่สามารถตัดปะจาก Microsoft Word ได้โดยล้างรูปแบบตัวอักษร ขนาดและสีตัวอักษร และแทนที่ด้วยขนาดตัวอักษรมาตรฐานที่กำหนด และสร้างไฟล์สำเร็จอยู่ในรูปแบบ PDF Format เพื่อให้หน่วยงานสามารถนำไปใช้งานได้

6.3.2 สามารถนำเก็บเป็นแบบมาตรฐานเฉพาะหน่วยงานได้

6.4 การตรวจรับ การเบิกจ่ายผ่านระบบ GFMS

มีการตรวจสอบความปลอดภัยในการเชื่อมต่อกับระบบ GFMS และพัฒนาระบบให้สามารถใช้ทดแทนการเบิกจ่ายหน้าระบบ GFMS ได้อย่างสมบูรณ์

7. ระบบรายงาน

ปรับปรุงรายงานให้สามารถแสดงผลผ่านจอภาพ เครื่องพิมพ์ และสามารถนำข้อมูลออกไปในรูปแบบ Excel หรือ PDF ได้

7.1 เพิ่มเติมรายงานสำหรับหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ รายงานรายละเอียดและรายงานสรุป แยกตามหน่วยงาน ตามพื้นที่ และตามช่วงเวลา

7.2 เพิ่มเติมรายงานสำหรับผู้กำกับภาครัฐ ได้แก่ รายงานสรุปผลการจัดซื้อจัดจ้างที่ได้เข้าร่วมรายการ

ระบบงานที่ต้องพัฒนาเพิ่มเติมในระบบ e-GP ระยะที่ 3

1. ระบบ Products Catalog

เป็นระบบข้อมูลสินค้าหรือบริการ ที่หน่วยจัดซื้อ สามารถเข้ามาค้นหา เพื่อเป็นข้อมูลช่วยในการคัดเลือก ต่อรอง และตัดสินใจการจัดซื้อสินค้าหรือบริการ ข้อมูลสินค้าหรือบริการจะถูกสร้างโดยผู้ค้าที่อยู่ในระบบ e-GP ซึ่งผู้ค้ากับภาครัฐจะเป็นผู้ที่เพิ่มข้อมูลลักษณะเฉพาะของสินค้าหรือบริการของตนเอง ภายใต้รหัสสินค้าหรือบริการ (UNSPSC) ที่ผู้ดูแลระบบเป็นผู้กำหนด โดยจะแบ่งออกเป็นระบบ ดังนี้

1.1 การกำหนดรหัสสินค้าหรือบริการ โดยผู้ดูแลระบบ มีรายละเอียด ดังนี้

1.1.1 รหัสสินค้าหรือบริการ ให้นำรหัส UNSPSC ที่ประกอบด้วยตัวเลข 8 หลัก และตามด้วยประเภทและลักษณะเฉพาะอีก 2 หลัก รวมเป็น 10 หลัก ดังนี้

1.1.2 หลักที่ 1-2 หมายถึง หมวด (Segment) เป็นการจำแนกสินค้าหรือบริการ ออกเป็นหมวดหมู่ที่ใหญ่ที่สุดซึ่งครอบคลุมหลากหลายอุตสาหกรรม รวบรวมสินค้าหรือบริการ ทั้งหมดที่มีการแลกเปลี่ยนกันในปัจจุบันมีทั้งหมด 55 Segment ใน 55 Segment และมีทั้งหมด 391(393) Family 3203(3205) Class และมี 39139(39141) Commodity

1.1.3 หลักที่ 3-4 หมายถึง ตระกูล (Family) เป็นการจัดหมวดหมู่สินค้าหรือ บริการภายในแต่ละ Segment ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มของสินค้าหรือบริการที่มี Commodity ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งกันและกันอยู่ใน Family

1.1.4 หลักที่ 5-6 หมายถึง ระดับ (Class) เป็นการจัดหมวดหมู่สินค้าหรือ บริการที่มี Commodity ของการใช้งานร่วมกันหรือการทำงานเหมือนกันอยู่ใน Class เดียวกัน

1.1.5 หลักที่ 7-8 หมายถึง ผลิตภัณฑ์ (Commodity) เป็นการจัดหมวดหมู่ สินค้าหรือบริการที่เหมือนกันหรืออาจใช้แทนกันได้

1.1.6 หลักที่ 9 หมายถึง ประเภท (Modifier) ของสินค้าหรือบริการ

1.1.7 หลักที่ 10 หมายถึง คุณลักษณะเฉพาะ (Attribute) ที่กำหนดไว้ไม่เกิน 10 รายการ (ลักษณะ) เช่น เครื่องถ่ายเอกสารสี มีจำนวน คุณลักษณะเฉพาะ (Attribute) 4 คุณลักษณะเฉพาะ คือ ขนาดถาดบรรจุกระดาษ ความเร็วในการถ่ายเอกสาร ค่าใช้จ่ายต่อแผ่น และ ระยะเวลาการรับประกัน

1.2 ผู้ค้ากับภาครัฐเป็นผู้ที่สร้าง ปรับปรุง แก้ไข ข้อมูลสินค้าหรือบริการ ภายใต้ รหัสสินค้าหรือบริการที่กำหนดโดยผู้ดูแลระบบ

1.2.1 ผู้ค้ากับภาครัฐที่มีสิทธิ์เข้ามาทำงาน คือ ผู้ค้าที่ลงทะเบียนในระบบ e-GP

1.2.2 ข้อมูลผู้ค้ากับภาครัฐ เช่น เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร ชื่อสถาน ประกอบการ และที่อยู่สถานประกอบการ ที่อยู่ผู้ติดต่อ จะถูกส่งไปยังระบบ e-Catalog เพื่อใช้เป็น ข้อมูลเบื้องต้น สิ่งที่ต้องเพิ่มในระบบผู้ค้า คือ ข้อมูลพิกัด ของผู้ค้า และหมายเลขโทรศัพท์มือถือ (เพื่อส่ง SMS)

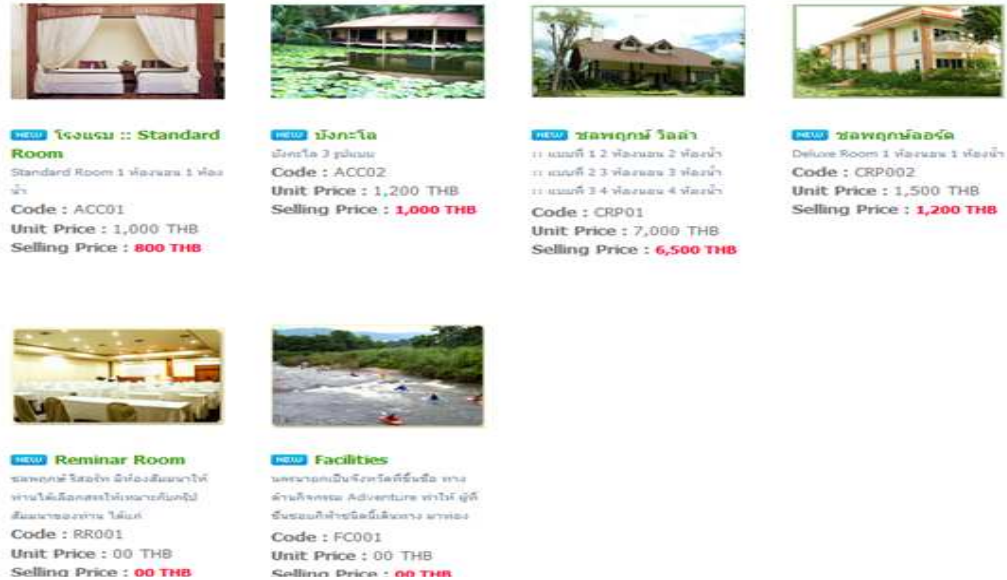
1.3 ผู้ค้าเลือกสินค้าหรือบริการ (10 หลัก) ที่ต้องการเพื่อสร้างข้อมูลเพิ่มเติม

1.3.1 ลักษณะเฉพาะของสินค้า

1.3.2 ระบุเงื่อนไขอื่นในการขายสินค้าและบริการ เช่น การรับประกันความ ชำรุดบกพร่องระยะเวลาส่งมอบ เป็นต้น

ทั้งนี้ สินค้าหรือบริการที่สร้างจะถูกแสดงบนเว็บไซต์ของระบบ e-Catalog เช่น

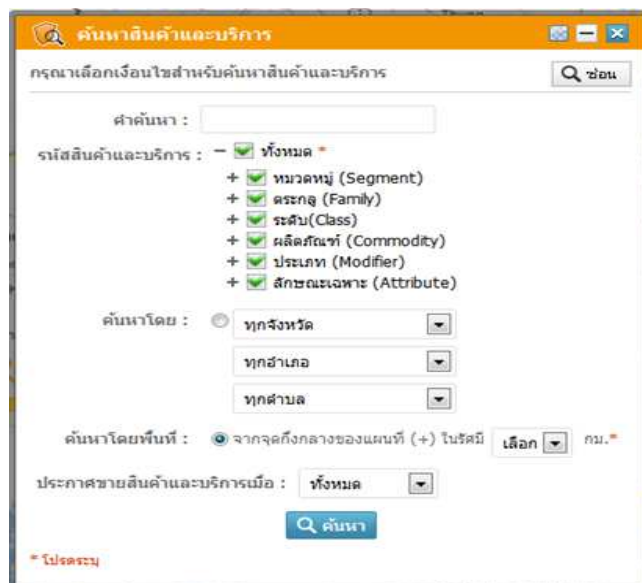
แผนภาพที่ 4-4 ตัวอย่างหน้าจอ e-Catalog

2. ระบบ e-Sourcing

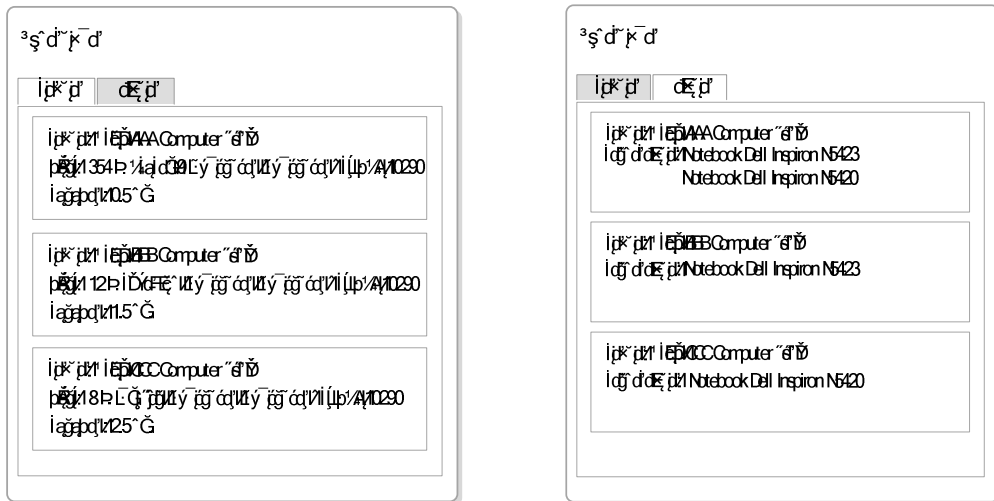
เป็นเครื่องมือสำหรับค้นหาข้อมูลผู้ค้า และสินค้าหรือบริการ โดยสามารถระบุเงื่อนไข เช่น ชื่อสินค้าหรือบริการ พื้นที่ (พิกัด) ภายใต้รัศมีที่กำหนด รวมถึงกำหนดเงื่อนไขการจัดเกรดของผู้ค้ากับภาครัฐ โดยมีหน้าจอตัวอย่าง เช่น

แผนภาพที่ 4-5 ตัวอย่างหน้าจอ e-Sourcing

ผลลัพธ์สามารถแสดงผลการค้นหาโดยแยกเป็นรายการร้านค้าที่พบ หรือสินค้าหรือบริการที่ผู้ใช้งานต้องการ ดังรูปด้านล่าง

แผนภาพที่ 4-6 ตัวอย่างหน้าจอแสดงผลการค้นหาของระบบ e-Sourcing

3. ระบบสัญญาอิเล็กทรอนิกส์ (e-Contract)

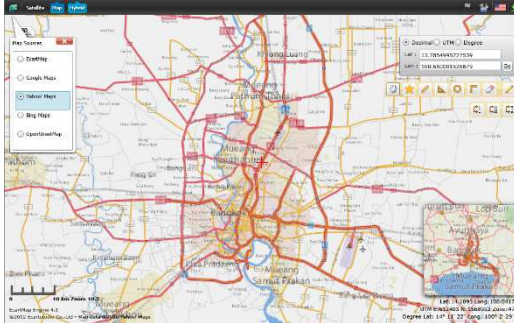
ปรับปรุงระบบสัญญาในระบบ e-GP ปัจจุบันให้ใช้งานร่วมกับระบบ CA ทั้งนี้เพื่อมุ่งเน้นการใช้งานและการสื่อสารได้อย่างปลอดภัย โดยระบบ CA ที่นำมาใช้เพื่อระบุตัวตนของผู้ค้ากับภาครัฐที่ทำสัญญากับหน่วยจัดซื้อ

4. ระบบสารสนเทศจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐเชิงพื้นที่

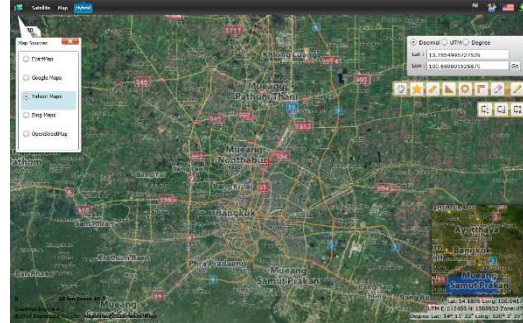
สนับสนุนการจัดทำระบบเตือนการจัดซื้อจัดจ้างได้ในมุมมองของพื้นที่โดยเชื่อมโยงพื้นที่เข้ากับตัวชี้วัดด้านความโปร่งใสและประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้าง และรวมถึงค้นหาผู้ค้าที่เสนอขายสินค้าหรือบริการที่ต้องการได้ตามระยะห่างที่กำหนดหรือพื้นที่ใกล้เคียงของหน่วยจัดซื้อ

4.1 รองรับการเชื่อมต่อกับแผนที่อื่น เช่น Yahoo, Bing และสามารถเลือก satellite/Map/Hybrid ของแต่ละแผนที่ได้ ตัวอย่างเช่น

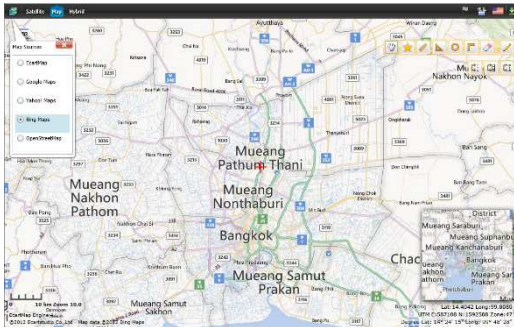
แผนภาพที่ 4-7 ตัวอย่างแผนที่แหล่งต่าง ๆ

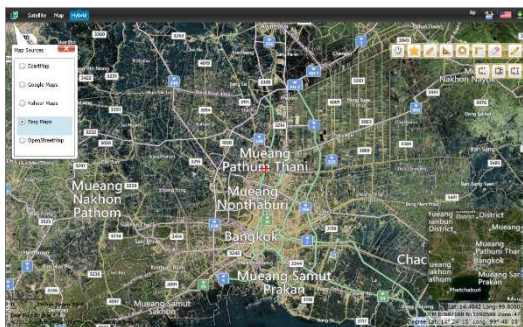
แผนที่ Yahoo – Vector

แผนที่ Yahoo – Hybrid

แผนที่ Bing – Vector

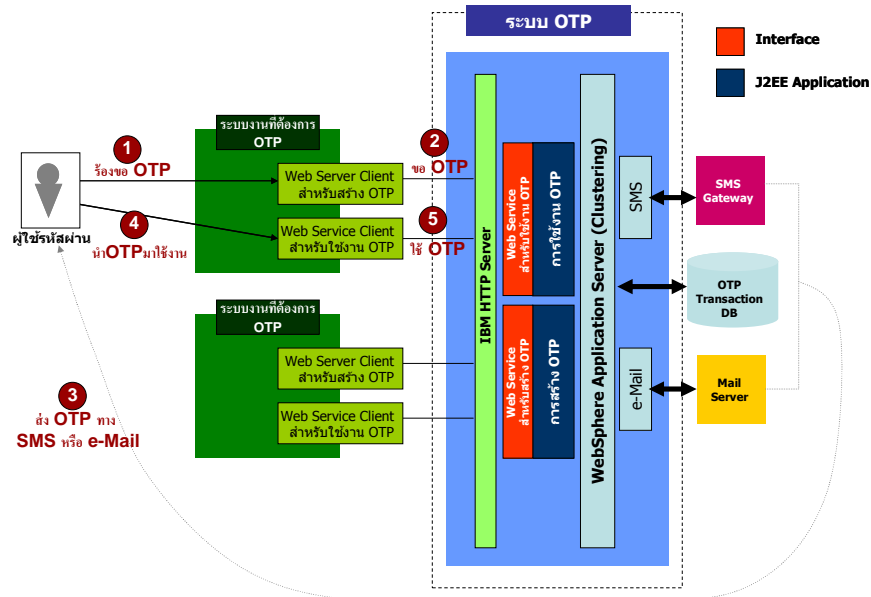
แผนที่ Bing – Hybrid

- 4.2 มีเครื่องมือในการวัดขนาดพื้นที่ เส้น, รูปหลายเหลี่ยม, วงกลม
- 4.3 มีเครื่องมือในการค้นหาพิกัดตำแหน่งในระบบ Decimal, UTM, Degree
- 4.4 สามารถแสดงตำแหน่งพิกัดของแผนที่ ณ ตำแหน่งเมาส์ในระบบ Decimal, UTM, Degree
- 4.5 สามารถแสดงแผนที่เล็กที่เป็นตัว Zoom out ออกมาจากแผนที่ใหญ่

5. จัดทำระบบ OTP (One Time Password)

เป็นกระบวนการยืนยันความมีตัวตน ในการทำกิจกรรมของผู้ใช้งานแบบระบุรหัสผ่านใช้ครั้งเดียวภายในระยะเวลาที่กำหนด เช่น การยืนยันการเสนอราคาของผู้ค้ากับภาครัฐ เป็นต้น การสร้าง OTP นั้น เลือกลงใช้การสร้างแบบ Mathematical Algorithms OTP เพราะสามารถคาดเดายากกว่าจะใช้ Algorithms ใด ดังนั้น จะเดาได้ยาก อีกทั้งไม่ต้องใช้อุปกรณ์ใดๆ เพิ่มเติม เหมือนแบบ Time-Synchronized OTP

แผนภาพที่ 4-8 หลักการทำงานของ OTP

ขั้นตอนการทำงาน มีดังนี้

- 6.1 ผู้ใช้งานร้องขอรหัส OTP ผ่านทาง Web Service Client สำหรับสร้าง OTP
- 6.2 ระบบ OTP จะสร้างรหัสผ่าน ซึ่งรหัสผ่านที่สร้าง จะเป็นตัวอักษรและหรือตัวเลข
- 6.3 ระบบ OTP จะส่งรหัสผ่านไปยังผู้ใช้งาน ผ่านทาง e-Mail หรือ SMS ของผู้ใช้งานที่แจ้งไว้
- 6.4 ผู้ใช้งานต้องนำรหัสผ่านมาใช้ โดยเรียกใช้ผ่านมาจาก Web Service Client สำหรับใช้งาน
- 6.5 ระบบ OTP จะตรวจสอบเงื่อนไขระยะเวลาว่าอยู่ภายใต้ระยะเวลาที่กำหนดหรือไม่ รวมถึงตรวจสอบความถูกต้องของรหัสผ่าน โดยระบบจะมีข้อความแจ้งให้ผู้ใช้งานทราบว่าผลการใช้รหัสผ่าน OTP ถูกต้องหรือไม่
- 6.6 หากผู้ใช้งานไม่ได้รับรหัสผ่านใช้ครั้งเดียว (OTP) ในเวลาอันควร ผู้ใช้งานสามารถขอรหัสอีกครั้ง โดยระบบจะยกเลิกรหัสเดิม และสร้างเลขรหัสใหม่ ทั้งนี้ ผู้ใช้งานสามารถเลือกช่องทางเดิม หรือ ช่องทางเลือกอื่นที่ได้ลงทะเบียนไว้แล้วได้
- 6.7 ระบบ OTP จะมีหน้าจอบริหารจัดการเพื่อการปรับปรุงข้อมูลสำคัญสำหรับการระบุตัวตนผู้ใช้งานด้วยการรับรหัสผ่านใช้ครั้งเดียว

6. จัดทำระบบให้บริการใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์ (CA = Certificate Authority)

เป็นการออกใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์สำหรับผู้ใช้งาน เพื่อให้ผู้ใช้งานระบุตัวตนในการทำงาน ทั้งนี้เพื่อมุ่งเน้นทางด้านการใช้งานและการสื่อสารข้อมูลผ่านเครือข่ายได้อย่างปลอดภัย โดยผู้ใช้ใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์เพื่อระบุตัวตนของผู้ใช้ในระบบ e-GP ในดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างในขั้นตอนต่างๆ เช่นยืนยันตัวตนในการ login เข้าสู่ระบบหรือเป็นลายมือชื่อดิจิทัล (Digital Signature) ในการทำสัญญาในระบบ

สำหรับซอฟต์แวร์ให้บริการใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์ (CA) อยู่ภายใต้ Root CA ที่ใช้ในระบบ GFMS ของสำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง โดยกรมบัญชีกลางจะประสานงานการเชื่อมต่อกับ Root CA และ ระบบต้องจัดเก็บรักษา Private key

ขั้นตอนการทำงาน มีดังนี้

6.1 ระบบออกใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์ (CA) ให้กับผู้ใช้งาน

6.2 ผู้ใช้งานติดตั้งใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์ (CA) เพื่อใช้ในการยืนยันความมีตัวตนบนเครื่องที่ใช้งาน (Root Certificate)

6.3 ผู้ใช้งานนำใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์ (CA) เพื่อใช้ในการยืนยันความมีตัวตนในกิจกรรมที่กำหนดไว้ เช่น การเข้าระบบงาน หรือการทำสัญญาในระบบ

6.4 ระบบต้องสามารถออกและยกเลิกใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์ได้ โดยการออกใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์ จะจัดเก็บในรูปแบบแผ่น CD หรือ มีเดียอื่น ๆ ที่เหมาะสม และออกใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์ได้ทั้งแบบ Online และ Batch Mode โดยต้องรับข้อมูลเป็นแบบ Web Service

การปรับปรุงแก้ไขระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

จากแนวทางการพัฒนาระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐที่ได้นำเสนอตั้งกล่าวข้างต้น กรมบัญชีกลางจำเป็นต้องมีการปรับปรุงแก้ไขระเบียบให้สอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติในการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการคัดเลือกสินค้าเข้าระบบ e-Market และ e-Bidding โดยต้องมีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาว่าสินค้าประเภทใดที่เหมาะสมที่จะใช้การจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบ e-Market ภายใต้กรอบที่ว่าต้องเป็นสินค้าทั่วไป มีผู้ขายมากมาย และมีมาตรฐานชัดเจน และ

สินค้าใดเหมาะสมที่จะใช้การจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบ e-Bidding ภายใต้กรอบที่ว่าเป็นสินค้าที่มีความซับซ้อน ต้องใช้เทคนิคเฉพาะ หรือเทคโนโลยีขั้นสูง

2. กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการลงทะเบียนผู้ค้าภาครัฐ โดยผู้ค้าที่จะจัดซื้อจัดจ้างกับภาครัฐต้องลงทะเบียนในระบบ e-GP ตามเงื่อนไขที่กรมบัญชีกลางกำหนด

3. กำหนดให้มีการดำเนินการจัดทำแผนจัดซื้อจัดจ้าง

4. กำหนดขั้นตอนการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างผ่านระบบ e-Market และ e-Bidding โดยกำหนดที่ประเภทสินค้าที่ตัวสินค้า เนื่องจากรูปแบบและขั้นตอนจะแตกต่างกันไปจากระบบเดิม เพราะหากมีระบบ e-Market และ e-Bidding จะทำให้ไม่มีการจัดซื้อจัดจ้างวิธีสอบราคา วิธีประกวดราคา และวิธีประกวดราคาด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์อีกต่อไป

5. กำหนดหลักเกณฑ์การพิจารณาผู้ชนะที่นอกเหนือจากการพิจารณาแต่ราคาต่ำสุด แต่เพียงอย่างเดียวแต่กำหนดให้ส่วนราชการพิจารณาคูณสมบัติอื่นๆ ของผู้ค้าด้วย เช่น คุณสมบัติเทคนิค และระดับชั้นของผู้ค้า (Grading) ทั้งนี้ การกำหนดระดับของผู้ค้าก็ต้องมีการกำหนดเงื่อนไขไว้ในระเบียบใหม่ด้วยเช่นเดียวกัน เพื่อให้ไม่ผู้ค้าเกิดความเคลือบแคลงใจในการพิจารณาจัดซื้อผู้ค้าของกรมบัญชีกลาง

แนวทางการนำระบบมาใช้งาน

1. การรับฟังความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้อง และสาธารณชน
2. นำข้อมูลที่ได้จากการประชาพิจารณ์มาปรับปรุง พัฒนา การออกแบบระบบเพิ่มเติม
3. พัฒนาระบบและทดลองใช้กับหน่วยงานนำร่อง
4. ปรับปรุงแก้ไขระบบให้สมบูรณ์
5. นำระบบไปใช้กับหน่วยงานภาครัฐทั้งหมด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับเมื่อนำแนวทางการป้องกันการทุจริตในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐมาใช้

1. หน่วยงานภาครัฐ
 - 1.1 หน่วยจัดซื้อภาครัฐสามารถจัดซื้อสินค้าและบริการได้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ภายใต้ราคาที่ยุติธรรม

1.2 ส่วนราชการมีวิธีการจัดซื้อจัดจ้างที่มุ่งเน้นที่ลักษณะสินค้าและบริการ ควบคู่กับจำนวนวงเงินงบประมาณ ซึ่งแตกต่างจากอดีตที่มุ่งเน้นที่วงเงินงบประมาณเป็นหลัก

1.3 หน่วยงานภาครัฐมีฐานข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างที่ทันสมัยมีข้อมูลที่เป็นปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นข้อมูลรายละเอียดของสินค้าและบริการ รวมทั้งผู้ค้า ซึ่งส่งผลให้ส่วนราชการสามารถเข้าถึงผู้ค้าได้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น

1.4 ลดขั้นตอนและระยะเวลาของการจัดซื้อจัดจ้างของส่วนราชการลง โดยเฉพาะสินค้าและบริการที่คุณสมบัติไม่ซับซ้อน

1.5 เพิ่มความโปร่งใสในการจัดซื้อจัดจ้างและลดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน เนื่องจากระบบจะเก็บข้อมูลการปฏิบัติงานไว้ทุกขั้นตอน

1.6 เพื่อพัฒนาการจัดซื้อจัดจ้างด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ให้ครบวงจร โดยให้ผู้ซื้อและผู้ขายเจอกันน้อยที่สุด หรือเจอกันกันในขั้นตอนการส่งของ ซึ่งจะทำให้เกิดความโปร่งใสในกระบวนการจัดซื้อสินค้าและบริการ

1.7 หน่วยงานภาครัฐสามารถติดตามการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างในแต่ละโครงการได้ว่าอยู่ในขั้นตอนใด ซึ่งจะช่วยให้ส่วนราชการเร่งดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างและเบิกจ่ายเงินให้เป็นไปตามแผนการใช้จ่ายเงินของรัฐบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.8 หน่วยงานกำกับดูแลสามารถนำข้อมูลต่างๆ มาวิเคราะห์เพื่อประกอบการตัดสินใจเชิงนโยบายด้านการจัดซื้อจัดจ้างได้

1.9 มีฐานข้อมูลจัดซื้อจัดจ้างสำหรับใช้วิเคราะห์ทั้งในระดับหน่วยจัดซื้อ ระดับจังหวัด ระดับกรม ระดับกระทรวง และระดับประเทศได้

1.10 มีศูนย์ข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างในระดับประเทศที่ทันสมัย เป็นปัจจุบัน สามารถสืบค้นข้อมูลได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว

2. ผู้ค้าภาครัฐ

2.1 สนับสนุนให้ผู้ค้าภาครัฐ หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง สามารถเข้าร่วมการจัดซื้อจัดจ้างได้สะดวก และเท่าเทียมกัน อีกทั้งช่วยพัฒนาสินค้าและบริการให้มีความเป็นมาตรฐานสำหรับจัดซื้อจัดจ้างกับภาครัฐมากยิ่งขึ้นด้วย

2.2 สร้างความเป็นสากลให้กับผู้ประกอบการของไทยให้มีการดำเนินธุรกิจอย่างเป็นระบบและคุ้นเคยกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันให้ภาคธุรกิจของประเทศไทยต่อไป

2.3 ผู้ค้าสามารถติดตามสถานะโครงการของตนเองได้ตลอดเวลา และยังทราบข้อมูลข่าวสารโครงการอื่นๆ ที่อยู่ในความสนใจหรืออยู่ในธุรกิจที่ผู้ค้านั้นๆ ดำเนินกิจการอยู่ได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ทันเวลา โดยผู้ค้าต้องลงทะเบียนไว้ในระบบฯ

3. ผู้สนใจทั่วไป

3.1 สามารถค้นหาข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้าง อาทิ ประกาศจัดซื้อจัดจ้าง กฎระเบียบ ตลอดจนข่าวกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างสะดวกมากขึ้น

3.2 สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานภาครัฐได้ในอีกทางหนึ่ง

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาเพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหาทุจริตคอร์รัปชันในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐที่เหมาะสม และเป็นไปตามมาตรฐานสากล อันจะนำไปสู่การพัฒนากระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐของประเทศไทยเพื่อรองรับการจะก้าวไปสู่สังคมประชาคมอาเซียนในอนาคตต่อไป

สรุปผลการศึกษา

กรมบัญชีกลางได้พัฒนาระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์ e-GP (Electronic government procurement) เพื่อเป็นศูนย์กลางการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐให้หน่วยงานภาครัฐและเอกชนสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างและพัสดุภาครัฐได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว ครบถ้วนและทั่วถึง โดยมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มความโปร่งใส พัฒนาประสิทธิภาพการตรวจสอบ ลดปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน และลดความผิดพลาดในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ดังนั้น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐกรมบัญชีกลางจึงควรปรับปรุงระบบ e-GP ในปัจจุบัน รวมทั้งพัฒนาระบบจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์ขึ้นมาใหม่ เพื่อให้การจัดซื้อจัดจ้างมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และกระตุ้นให้เกิดการแข่งขันได้มากขึ้น รวมทั้งลดปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน

ดังนั้น กรมบัญชีกลางจึงจำเป็นต้องพัฒนาระบบจัดซื้อจัดจ้างให้เป็นระบบอิเล็กทรอนิกส์อย่างครบวงจรเพื่อลดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง ทั้งในส่วนของเจ้าหน้าที่ที่ดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง และผู้กำกับภาครัฐผ่านระบบจัดซื้อจัดจ้างรูปแบบใหม่ที่เรียกว่า ระบบ e-Bidding และระบบ e-Market ซึ่งเป็นระบบที่เน้นให้หน่วยงานภาครัฐสามารถจัดซื้อพัสดุให้สอดคล้องกับรูปแบบประเภทสินค้า เงินงบประมาณที่ได้รับ และระยะเวลาที่จัดหา เพิ่มความคุ้มค่าให้กับส่วนราชการในอันที่จะสามารถจัดหาพัสดุได้ในราคาที่เหมาะสม และทันเวลาที่ต้องการใช้งาน รวมทั้งพัฒนาระบบ e-Bidding เพื่อใช้สำหรับการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการที่มีความซับซ้อน ต้องใช้เทคโนโลยีขั้นสูง และเทคนิคเฉพาะ และระบบ e-Market สำหรับการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการที่เป็นสินค้าที่มีคุณสมบัติเป็นมาตรฐาน มีผู้ขาย มากมาย และมีการจัดซื้อบ่อยครั้ง โดยพัฒนาระบบดังกล่าวจะลดการเผชิญหน้าและการปฏิสัมพันธ์ ระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย ลดการใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่เมื่อเปรียบเทียบกับ

ระบบการจัดซื้อจัดจ้างปัจจุบัน อีกทั้งยังช่วยลดการสมยอมราคาระหว่างผู้ซื้อได้เป็นอย่างมาก เนื่องจากจะช่วยขจัดการปกปิดราคา รวมทั้งของ ผู้ที่จะยื่นเสนอราคา ในขั้นตอนการฟังการชี้แจง ตอบข้อสงสัยเกี่ยวกับรายละเอียดในเอกสารการจัดซื้อจัดจ้าง และขั้นตอนการมาดูสถานที่ก่อสร้าง โดยทั้งหมดจะดำเนินการผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ที่จะยื่นเสนอราคา ทำให้การสมยอมราคาระหว่างผู้ค้ามีอาจกระทำได้ง่ายอย่างเช่นในปัจจุบัน เนื่องจากผู้ค้าจะไม่ทราบว่ามีใครบ้างที่จะเข้าร่วมการจัดซื้อจัดจ้างในโครงการนั้นๆ

กล่าวคือ เมื่อเจ้าหน้าที่พัสดุบันทึกข้อมูลความต้องการสินค้าและบริการในระบบ e-GP ระบบจะส่งข้อมูลไปยังผู้ค้าภาครัฐที่มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการของส่วนราชการ โดยอัตโนมัติทุกรายอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม จากนั้นหากผู้ค้าสนใจที่จะเสนอขายสินค้าให้กับส่วนราชการ ผู้ค้าก็จะเสนอราคากลับมาผ่านทางระบบ e-GP ซึ่งระบบ e-GP จะดำเนินการเลือกผู้ค้าที่เป็นผู้ชนะจากเงื่อนไขที่ส่วนราชการกำหนด (เช่น เลือกจากราคาต่ำสุด หรือเลือกจากระบบ price performance ที่ดูจากองค์ประกอบอื่นๆ นอกเหนือจากราคาต่ำสุด เป็นต้น)

ดังนั้น จากการพัฒนาระบบ e-GP ครบทั้ง 3 ระยะ ระบบ e-GP มีระบบงานทั้งหมด ดังนี้

1. ระบบศูนย์ข้อมูลจัดซื้อจัดจ้าง (Electronic Procurement Information Center : EPIC) ซึ่งประกอบด้วย 8 ระบบย่อยได้แก่

- 1.1 ระบบเปิดเผยข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้าง (Information Disclosure Center : IDC)
- 1.2 ระบบลงทะเบียน (Registration Management System)
- 1.3 ระบบปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ (Operation System)
- 1.4 ระบบการบริหารสัญญา (Contract Management)
- 1.5 ระบบการสัญญาอิเล็กทรอนิกส์ (e-Contract)
- 1.6 ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ (Management Information System : MIS)
- 1.7 ระบบ Help Desk เป็นระบบจัดการและจัดเก็บปัญหาต่าง ๆ ที่มีผู้สอบถามเข้ามา โดยสามารถบันทึกรายละเอียดของปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาต่าง ๆ ไว้ในระบบ เพื่อนำมาใช้เป็นฐานข้อมูลต่อไป

- 1.8 ระบบประเมินผู้ค้า (Grading)
- 1.9 ระบบจัดซื้อจัดจ้าง 12 วิธี
- 1.10 ระบบ e-Market
- 1.11 ระบบ e-Bidding
- 1.12 ระบบการเชื่อมโยงข้อมูล

1.12.1 เชื่อมโยงกับระบบ GFMS ในด้านของข้อมูลงบประมาณ และการเบิกจ่ายเงิน

1.12.2 การเชื่อมโยงกับ Bank Gateway ในด้านการตรวจสอบหนังสือค้ำประกัน (Bank Guarantee) ผ่านระบบของธนาคาร และการซื้อช่องทางอิเล็กทรอนิกส์

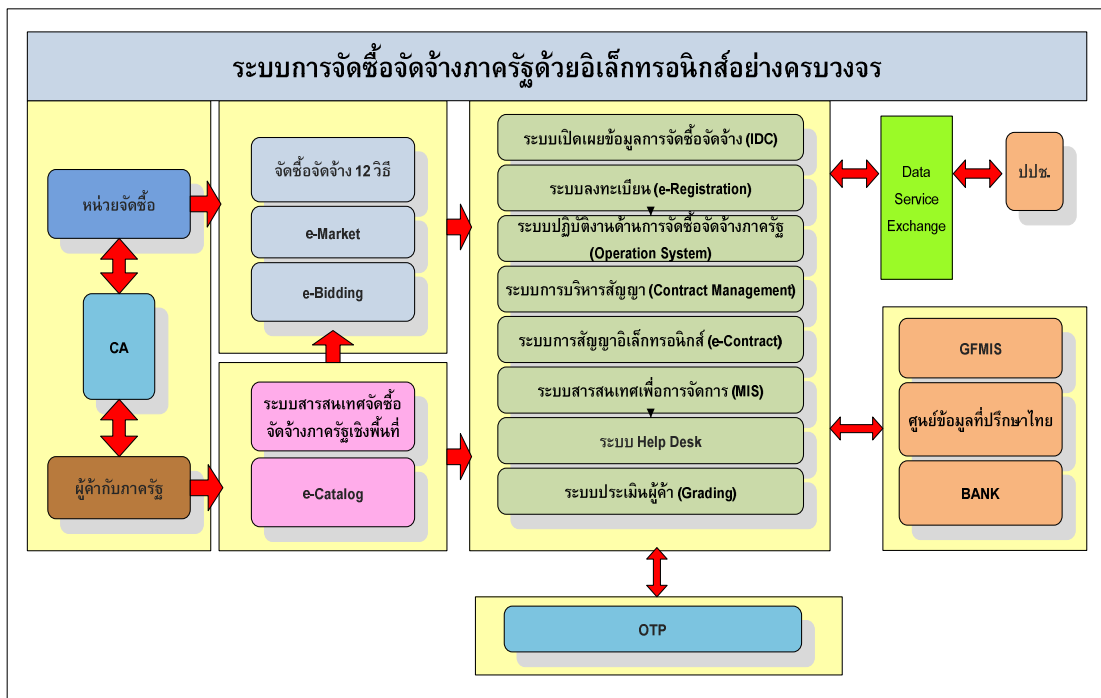
1.12.3 การเชื่อมโยงกับศูนย์ข้อมูลที่ปรึกษาไทย ในด้านการข้อมูลที่ปรึกษาที่ได้จดทะเบียนกับศูนย์ที่ปรึกษาไทย

1.13 ระบบ CA (Certificated Authority)

1.14 ระบบ OTP (One Time Password)

1.15 ระบบสารสนเทศจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐเชิงพื้นที่

แผนภาพที่ 5-1 ภาพรวมระบบงาน e-GP ในอนาคต

ด้วยเหตุนี้ จึงอาจกล่าวได้ว่า การปรับปรุงระบบ e-GP ตามแนวทางที่ได้กล่าวไปแล้วทั้งหมดข้างต้นจะสามารถลดปัจจัยขับเคลื่อนให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชันในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างลงได้ช่วยเพิ่มระดับธรรมาภิบาลในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐให้มากยิ่งขึ้น รวมทั้งสนับสนุนโดยการแพร่กระจายประกาศจัดซื้อจัดจ้างอย่างกว้างขวาง มีกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจน และลดการใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่จัดซื้อจัดจ้างลงเหลือเพียงการพิจารณาข้อเสนอราคาเท่านั้น

ทั้งนี้ กรอบบัญชีกลางจำเป็นต้องคำนึงถึงตัวแปรสำคัญ (Constraints) บางตัวแปรที่มีผลทำให้ระบบอาจเป็นหรือไม่เป็นไปตามเป้าหมายในระหว่างการพัฒนา ตัวแปรดังกล่าวจะเป็นได้ทั้งที่เป็นกระบวนการ หรือที่ไม่ใช่กระบวนการที่ได้ถูกระบุในเอกสารนี้ แต่อาจมาจากผู้ใช้งานโดยตรง ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาระบบแบบเบ็ดเสร็จครบวงจร ซึ่งได้แก่

1. ข้อจำกัดในการเชื่อมต่อระหว่างระบบกับผู้ใช้งาน เนื่องจากระบบถูกพัฒนาสำหรับการใช้บนเว็บเป็นหลัก
2. เนื่องจากระบบถูกพัฒนาด้วย Java ผ่านเครื่องมือสำเร็จรูปในการสร้างชุดคำสั่ง จึงควรที่จะต้องถูกตรวจสอบความปลอดภัยผ่าน OWASP : The Open Web Application Security Project
3. ข้อมูลเดิมที่ถูกเก็บในฐานข้อมูลจะต้องถูกโอนย้ายพร้อมประวัติการเปลี่ยนแปลง และอาจต้องถูกตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้งกับเอกสารต้นฉบับ
4. รหัสผ่านผู้ใช้งาน ควรถูกเข้ารหัสแบบทางเดียว ก่อนถูกเก็บเข้าฐานข้อมูล
5. ระบบต้องมีความสามารถที่จะต้องทำงานได้เต็มประสิทธิภาพ
6. ระบบและเครื่องมือพัฒนาสำเร็จรูปต้องถูกตรวจสอบความปลอดภัยผ่าน OWASP
7. ระบบต้องสามารถส่งอีเมลล์ถูกต้องตามรูปแบบมาตรฐานสากล
8. ระบบต้องสามารถสร้างรายงานแสดงผลเป็นรูปตาราง กราฟ และรูปภาพได้
9. ระบบต้องสามารถจัดรูปแบบภาษาไทยใน e-Form ต่างๆที่กำหนดให้แบบ WYSWYG หรือที่ย่อมาจาก What You See Is What You Get ซึ่งหมายถึง ระบบเนื้อหาระหว่างการแก้ไข และเนื้อหาเมื่อแก้ไขเสร็จแล้วมีหน้าตาและรูปแบบเดียวกัน
10. ไฟล์ข้อมูลที่เป็น PDF ที่ถูกสร้างขึ้น จะต้องมีการระบุข้อมูลผู้ใช้งาน วันเดือนปี และเวลาที่ถูกรสร้างได้
11. การควบคุมการเชื่อมต่อผู้ใช้งานกับเครื่องแม่ข่าย จะต้องใช้แบบผสมผสาน แบบ Session ที่มีตัวแปรผู้ใช้งานบน LDAP (ซึ่งย่อมาจาก Lightweight Directory Access Protocol ซึ่งก็คือ โพรโตคอลที่ช่วยให้เราเข้าถึงข้อมูลที่อยู่ใน Directory Service) และเลข Session ควบคู่กันเป็นอย่างน้อย

ข้อเสนอแนะ

การปฏิรูประบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐให้เป็นอิเล็กทรอนิกส์อย่างครบวงจรตามแนวทางที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นทั้งหมด จำเป็นอย่างยิ่งที่กรมบัญชีกลางต้องมีการดำเนินการพัฒนาปรับปรุง และเพิ่มเติมองค์ประกอบต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

2.1 กรมบัญชีกลางควรสนับสนุนและให้ความรู้กับผู้ค้าเกี่ยวกับการจดทะเบียนผู้ค้ากับภาครัฐ ซึ่งจะทำให้ผู้มีสิทธิตามคุณสมบัติที่หน่วยงานกำหนด เข้าร่วมการจัดซื้อจัดจ้างมีจำนวนมากขึ้น ยังผลให้ระดับการแข่งขันสูงขึ้น โดยผู้ค้าที่สนใจในการจัดซื้อจัดจ้างสามารถดาวน์โหลดเอกสารรายละเอียดคุณสมบัติเฉพาะ และเงื่อนไขการจัดซื้อจัดจ้างได้โดยผ่านเครือข่าย และไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ทำให้หน่วยงานไม่มีบัญชีรายชื่อของผู้ที่มารับหรือซื้อเอกสารการจัดซื้อจัดจ้าง ส่งผลให้การสมยอมราคาระหว่างผู้ค้ามีอาจดำเนินการได้โดยง่าย

2.2 กรมบัญชีกลางต้องมีระบบฐานข้อมูลสินค้า (e-Catalog) และข้อมูลผู้ค้าภาครัฐที่ขายสินค้าอยู่ในระบบ (e-Sourcing) เพื่ออำนวยความสะดวกให้หน่วยงานภาครัฐที่เป็นผู้ซื้อสามารถสืบค้นรายละเอียดของสินค้าและบริการ และราคาในปัจจุบัน ตลอดจนค้นหาข้อมูลผู้ค้าผ่านเครือข่าย ได้อย่างกว้างขวาง โดยมีต้องสื่อสารกับผู้ค้า

2.3 กรมบัญชีกลางต้องกำหนดรูปแบบการระบุสินค้าและบริการแต่ละประเภทที่อยู่ในระบบ e-Catalog และ e-Sourcing ให้เป็นรูปแบบสากล โดยการระบุสินค้าและบริการโดยใช้รูปแบบของรหัสที่เป็นสากลที่เรียกว่า UNSPSC : United Nations Standard Products and Services Code ที่กำหนดโดยสหประชาชาติ ทำให้ประเทศไทยสามารถรองรับการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างกับต่างชาติได้สะดวกและง่ายขึ้น ตลอดจนยังสามารถเปรียบเทียบราคาสินค้าและบริการกับนานาชาติได้ด้วย

2.4 ปรับปรุงระบบเสนอราคาที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน โดยให้ผู้เข้าร่วมประมูลสามารถเสนอราคาได้จากสำนักงานของตน โดยผ่านเครือข่ายที่มีความปลอดภัยในระดับสูง (Secured network) และมีความเชื่อถือในระดับสากล เช่น การใช้ CA : Certificate Authority และ OTP : One Time Password เป็นต้น

2.5 เนื่องจากรูปแบบการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างจะเป็น ไปจากเดิมอย่างมาก ดังนั้น กรมบัญชีกลางจึงควรแก้ไข ปรับปรุงระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ ด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2549 ให้สอดคล้องกับแนวทางที่ได้เสนอข้างต้น โดยการแก้ไขปรับปรุงควรกระทำควบคู่กับการปรับปรุงพัฒนาแก้ไขระบบ e-GP และต้องมีการประสานงานอย่างใกล้ชิดระหว่างเจ้าหน้าที่ผู้พัฒนาระบบ e-GP และเจ้าหน้าที่ผู้กำหนดระเบียบ

บรรณานุกรม

- Almeida, M.O. de (2006). **Role of ICT in diminishing collusion in procurement**. International Public Procurement Conference Proceeding, 477–515.
- Corsi, M., Gumina, A. and Ciriaci, D. (2006). **How e-government may enhance public procurement**. International Public Procurement Conference Proceedings, 375–400.
- DiRienzo, C.E., Das, J., Cort, K.T. and Burbridge, J. (2007). **Corruption and role of information**. Journal of International Business Studies, 381(2), 320–332.
- Grönlund, A. (2010). **Using ICT to Combat Corruption, 1:32**. In C. Strand (ed): **Increasing Transparency and Fighting Corruption through ICT: Empowering People and Communities**. SPIDERICT4D Series No.3. Universitetservice–US–AB, Stockholm, Sweden, 7–32.
- Heidenheimer, A.J. (1989). **Perspectives on the perceptions of corruption**. In A.J. Heidenheimer, M. Johnson and V. Levine (eds) : **Political Corruption : A Handbook**, New Brunswick.
- Kang, B. (2000). **Anti-corruption measures in the public procurement service sector in Korea**. Paper presented at the ADB/OEC Conference on Combating Corruption in the Asia-Pacific Region, Seoul, Korea.
- Public Procurement Service (2008). **e-Procurement White Book**. Information Planning Division, e-Procurement Service Bureau, Public Procurement Service, Seoul, Korea.
- Transparency International (2011). **Corruption Perception Index 2011**.
- ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์. (2546). **การจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ในภาครัฐ (e-Procurement) ศึกษากรณี การประมูลด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Auction)**. รายงานวิจัยเสนอต่อคณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 2546.
- วิจิต หล่อจิระชุนท์กุล จิราวัลย์ จิตรถเวช พาณิชชนต์ศิริพานิช และ เดือนเพ็ญ ชีรวรรณวิวัฒน์. (2549). **การพัฒนาตัวชี้วัดธรรมาภิบาลเพื่อการบริหารราชการแผ่นดินในส่วนภูมิภาค**. รายงานการวิจัยเสนอต่อคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ ศูนย์บริการวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 2549.

สำนักงานมาตรฐานการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ. (2555). ข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างจากระบบการจัดซื้อจัด
จ้างภาครัฐ. กรมบัญชีกลาง

ดร.รชนี วัฒนภาพลักษณ์คอร์รัปชันของประเทศไทย, <http://www.transparency.org/>, access
15/12/2556

ดร.รชนี CPI 2554, <http://www.transparency.org/>, access 15/12/2556

ภาคผนวก

ข้อเสนอแนะ คำถามผู้เกี่ยวข้อง

1. ปลัดกระทรวงการคลัง

1.1 ท่านคิดอย่างไรกับระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐในปัจจุบัน

ระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ โดยเฉพาะการพิจารณาต่ำสุดอย่างเดียวยังไม่ช่วยให้เกิดการประหยัดงบประมาณอย่างแท้จริง เราจำเป็นต้องศึกษาแนวทางของต่างชาติที่เค้าใช้กันแล้วประสบความสำเร็จ ต้องทำให้ประเทศได้รับประโยชน์และประหยัดงบประมาณอย่างแท้จริง

1.2 ท่านคิดว่า การลดปัญหาทุจริตคอร์รัปชันในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐของประเทศไทยควรมีแนวทางอย่างไร

การนำระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้กับระบบจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐมาใช้ไม่ว่าจะในกรณีใดก็ตามจะเป็นการช่วยลดการเผชิญหน้ากันโดยตรงระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย และช่วยสร้างความโปร่งใสให้กับกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง แต่การนำระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ต้องมีการวางแผนความปลอดภัยเป็นอย่างดี ไม่ให้ข้อมูลที่รั่วไหล หรือใครเข้ามาทำอะไรกับระบบจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์นั้นได้

1.3 ท่านคิดว่า หากส่วนราชการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์แล้วจะช่วยลดปัญหาทุจริตคอร์รัปชันได้หรือไม่ และจะส่งผลกระทบต่อประเทศอย่างไร

หากกรมบัญชีกลางพัฒนาระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐให้เป็นระบบอิเล็กทรอนิกส์อย่างครบวงจร โดยผู้ค้าภาครัฐสามารถขอรับซื้อเอกสาร และเสนอราคาผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ทั้งหมดทุกขั้นตอน โดยไม่ต้องมาที่สำนักงานหรือตลาดกลาง ก็จะช่วยลดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ค้า และระหว่างหน่วยจัดซื้อกับผู้ค้า ซึ่งทำให้ระหว่างจัดหาไม่สามารถทราบได้ว่าใครเข้าร่วมเสนอราคาบ้าง ช่วยให้มีไม่มีการสมยอมราคา (ฮั้ว) ส่งผลให้มีการแข่งขันมากขึ้น เมื่อมีการแข่งขันกันมากขึ้นก็จะทำให้รัฐได้ราคาที่ยุติธรรม นำไปสู่การประหยัดงบประมาณของประเทศในที่สุด

1.4 ท่านมีแนวคิดที่จะกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างในอนาคตอย่างไรบ้าง

การออกแบบระบบจัดซื้อจัดจ้างในอนาคตควรเป็นการสร้างผลกระทบทางเศรษฐกิจในทางบวกและสนับสนุนความเชื่อมั่นในภาครัฐ หลักสำคัญของโปรแกรม e-Procurement ต้องกินความหมายมากกว่าการต่อการการสมยอมราคา แต่ต้องรวมถึง การมีธรรมาภิบาลในวงกว้าง ความมีประสิทธิภาพ และการพัฒนาเศรษฐกิจ ทั้งนี้ กรมบัญชีกลางต้องดำเนินการวางแผนกลยุทธ์จากศูนย์กลางที่มีความเข้มแข็ง และแผนการดำเนินการที่จะทำให้การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์เพื่อลดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันสำเร็จโดยภาครัฐ นอกจากนี้ กรมบัญชีกลางควรจัดทำ Road map ที่แบ่งออกเป็นระยะต่างๆ เพื่อการพัฒนาในอนาคตและผลประโยชน์ที่กำหนด

ได้ในแต่ละระยะ ทั้งนี้ควรมีการกำหนดแผนการดำเนินการที่กำหนดได้อย่างรวดเร็ว พร้อมทั้งต้องสร้างศักยภาพและปฏิรูปโครงสร้างของกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐควบคู่ไปด้วย

2. อธิปไตยกรรมบัญชีกลาง

2.1 ท่านมีนโยบายเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐในอนาคตสำหรับส่วนราชการอย่างไร

รูปแบบการพัฒนากระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์แบบธรรมดาทั่วไปของประเทศไทยได้ผ่านไปแล้ว ในอนาคตต้องแทนที่ด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัยต่างๆ ให้มากขึ้น โดยการเสริมสร้างแรงผลักดันจากกรมบัญชีกลาง

2.2 ในฐานะที่ท่านเป็นผู้บริหารสูงสุดของหน่วยงาน ท่านมีความคิดอย่างไรเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐในปัจจุบัน

ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในองค์กรส่วนใหญ่จะมีลักษณะการให้ผลประโยชน์เฉพาะพรรคพวกผู้สนับสนุน ผู้มีอำนาจในเขตพื้นที่ใช้อำนาจตำแหน่งเอื้อประโยชน์ให้บริษัท/สถานประกอบการของตนเองและพรรคพวก รวมถึงการมีหุ้นหรือผลประโยชน์ในบริษัท/สถานประกอบการที่เข้าร่วมการจัดซื้อจัดจ้าง และการบิดเบือนระเบียบแบบแผน ข้อบังคับและกฎหมาย เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว เป็นต้น

การแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันนั้น ต้องยอมรับว่าการมีระบบอิเล็กทรอนิกส์สามารถช่วยแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในเรื่องการจัดซื้อจัดจ้างได้ในระดับหนึ่ง เพราะระบบอิเล็กทรอนิกส์จะช่วยให้สามารถติดตามการจัดซื้อจัดจ้างได้ทุกขั้นตอน นอกจากนี้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ยังทำให้สามารถเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานภายนอก ได้แก่ GFMS ธนาคาร และศูนย์ข้อมูลที่ปรึกษาไทย ซึ่งทำให้รัฐบาลสามารถบริหารงานควบคุมงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ

แต่ทั้งนี้ การสมยอมราคาหรือการฮั้วยังมีให้เห็นอยู่เยอะ บางส่วนราชการก็มีการแบ่งซื้อแบ่งจ้างเพื่อจะได้ใช้วิธีตกลงราคาที่ไม่ต้องมีการจัดทำเอกสารให้ยุ่งยาก แม้ว่าเราจะมีระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้บ้างแล้ว แต่ยังเป็นการนำมาใช้เพื่อให้เปลี่ยนจากการทำใน Microsoft Word มาเป็นการบันทึกและประกาศในระบบเราเท่านั้น การทุจริตยังคงอยู่ การเจอหน้ากันระหว่างผู้ค้าเพื่อสมยอมราคาก็ยังมีอยู่

2.3 ท่านคิดว่ากรมบัญชีกลางควรพัฒนาปรับปรุงระบบจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐอย่างไรเพื่อลดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน

รูปแบบของการจัดซื้อจัดจ้างเพื่อลดปัญหาการทุจริต หรือการฮั้วอาจลดได้ด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่น ให้นำหน่วยจัดซื้อซื้อสินค้า และให้ผู้ค้าเสนอราคาผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์โดยไม่

ต้องไปยังหน้าร้านหรือเจอหน้ากัน ต้องทำให้ราคาสินค้ามาตรฐานเป็นมาตรฐานตามราคาตามตลาดอย่างแท้จริง ปัญหาที่สินค้าเดียวกันแต่หน่วยจัดซื้อแต่ละแห่งซื้อในราคาที่ต่างกันต้องหมดไป

ทั้งนี้ในเวลาเดียวกัน หน่วยงานที่มีหน้าที่ในการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้าง และการทุจริตต่างๆ ควรมีการดำเนินมาตรการลงโทษกับผู้ทุจริตหรือมีส่วนในการปกป้องผู้ทุจริต ทั้งทางวินัยทางปกครอง ทางแพ่ง ทางอาญา และทางภาษีอย่างเด็ดขาด รวดเร็ว รวมทั้งเร่งผลักดันให้มีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายและพัฒนากระบวนการติดตามตรวจสอบ เพื่อให้สามารถลงโทษผู้ทุจริตได้อย่างเด็ดขาดและชัดเจนความเสียหายแก่ภาครัฐจากการกระทำทุจริตที่เกิดขึ้น

3. หน่วยงานภาครัฐ

3.1 การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐในปัจจุบัน ท่านคิดว่ามีปัญหาที่ควรเร่งแก้ไขอะไรบ้าง อย่างไร

3.1.1 การพิจารณาผู้ชนะโดยพิจารณาราคาต่ำสุดเพียงอย่างเดียวไม่ทำให้รัฐได้ประโยชน์อย่างแท้จริง อาจทำให้ได้ของไม่มีคุณภาพ เพราะราคากลางที่ส่วนราชการกำหนดบางครั้งก็ต่ำจนเกินไป

3.1.2 ยังมีการสมยอมกันระหว่างผู้ค้า ทำให้รัฐเสียประโยชน์

3.1.3 ขั้นตอนการทำงานมาก การซื้อสินค้าบางประเภท เช่น กระดาษที่ไม่จำเป็นต้องมีขั้นตอนที่ยุงยากเช่นเดียวกับการจัดซื้อจัดจ้างระบบคอมพิวเตอร์ ควรมีการกำหนดวิธีการให้สอดคล้องกับประเภทของสินค้า

3.2 ท่านคิดว่าหากกรมบัญชีกลางนำระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐอย่างสมบูรณ์แบบจะช่วยลดปัญหาทุจริตคอร์รัปชันในการจัดซื้อจัดจ้างได้หรือไม่อย่างไร

การนำระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้มีส่วนช่วยในการลดการทุจริตคอร์รัปชันได้ เพราะผู้ค้าไม่ต้องเผชิญหน้ากันลดการสมยอมราคา และมีฐานข้อมูลในการวิเคราะห์เปรียบเทียบโครงการจัดซื้อจัดจ้างในภาพรวมได้ แต่ทั้งนี้กรมบัญชีกลางจำเป็นต้องมีการป้องกันการขโมยข้อมูลให้ดี เนื่องจากทุจริตก็จะเปลี่ยนรูปแบบไปด้วย

3.3 ท่านคิดว่าส่วนราชการซึ่งเป็นหน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่จัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ จะมีส่วนในการลดปัญหาทุจริตคอร์รัปชันในการจัดซื้อจัดจ้างได้อย่างไร

3.3.1 ดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างในระบบ e-GP ซึ่งเท่ากับเป็นการปฏิบัติตามระเบียบไปโดยปริยาย

3.3.2 ต้องรายงานข้อมูลต่างๆ ให้กับสาธารณะได้ทราบ

3.3.3 พร้อมให้หน่วยงานตรวจสอบเข้าตรวจสอบโครงการจัดซื้อจัดจ้างทุกโครงการ

3.4 ท่านมีข้อเสนอแนะเพื่อเดิมเพื่อให้เกิดการพัฒนากระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐไม่มีการทุจริตคอร์รัปชันอย่างไร

3.4.1 การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง ไม่ควรให้ทราบรายชื่อผู้ค้าหรือว่าทราบว่าใครบ้างเข้าร่วมการจัดซื้อจัดจ้าง

3.4.2 กรณีมีบางหน่วยงานมีการจ้างที่ปรึกษาในการออกแบบงานก่อสร้างและกำหนดราคากลางอาจทำให้ทราบราคากลางก่อน ซึ่งอาจก่อให้เกิดความไม่โปร่งใสในกรณีที่บริษัทที่ปรึกษานั้น ๆ มีบริษัทในเครือเป็นผู้รับเหมาก่อสร้างด้วย ดังนั้นกรมบัญชีกลางจึงควรมีมาตรฐานในการตรวจสอบไม่ให้ที่ปรึกษาออกแบบงานก่อสร้างมีความเกี่ยวข้องกับผู้รับเหมา

3.4.3 การกำหนดราคากลางควรมุ่งเน้นการคำนวณและกำหนดราคาที่มีมาตรฐาน อ้างอิงราคาตลาดอย่างแท้จริง

4. หน่วยงานภาคเอกชน

4.1 ท่านประสบปัญหา หรือมีอุปสรรคจากการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐในปัจจุบันอย่างไรบ้าง

ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันตลอดจนการฉ้อราษฎร์บังหลวงในระบบราชการไทย ได้มีมานานหลายสิบปีในหน่วยงานของส่วนราชการในทุกกระทรวง ทบวง กรม ทั้งในองค์กรของรัฐ องค์กรเอกชน หรือแม้กระทั่งองค์กรอิสระเกือบทุกวงการ

ในปัจจุบันเราประสบปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ซึ่งน่าจะเป็นประเด็นหลักที่ส่งผลให้การแข่งขันไม่เป็นธรรม ทำให้มีเพียงผู้ค้าเพียงบางส่วนที่ได้เข้าร่วมการจัดซื้อจัดจ้างกับภาครัฐ รวมทั้งกระบวนการในการเข้าร่วมจัดซื้อจัดจ้างมีความยุ่งยาก ผู้ค้าจำเป็นต้องศึกษาระเบียบและขั้นตอนการจัดซื้อจัดจ้างก่อนเข้าร่วมจึงทำให้ผู้ค้าโดยส่วนใหญ่จึงไม่ได้มุ่งเน้นที่จะเข้าร่วมการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐเป็นลำดับแรก

4.2 ท่านคิดว่าหากกรมบัญชีกลางนำระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐอย่างครบวงจร จะช่วยลดปัญหาทุจริตคอร์รัปชันหรือไม่ อย่างไร

ระบบอิเล็กทรอนิกส์ช่วยให้หน่วยงานภาครัฐและเอกชนสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างและพัสดุภาครัฐได้อย่างรวดเร็วถูกต้องครบถ้วนทั่วถึง รวมทั้งสนับสนุนให้มีศูนย์ข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ เพิ่มความโปร่งใส ลดปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน ลดความผิดพลาดในการปฏิบัติงานตามระเบียบลดความซ้ำซ้อนการบันทึกข้อมูลซึ่งฝ่ายบริหารสามารถติดตามข้อมูลได้แบบ Online Real time จากในระบบ รวมถึงช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเร่งรัดติดตามการใช้จ่ายเงินงบประมาณได้

นอกจากนี้ ข้อดีของระบบอิเล็กทรอนิกส์คือช่วยลดการเผชิญหน้า ช่วยให้ไม่มีการสมยอมราคาระหว่างผู้ค้า นอกจากนั้นการกระจายข้อมูลข่าวสารก็เป็นไปอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ผู้ค้าเข้าร่วมโครงการจัดซื้อจัดจ้างได้มากขึ้น ก่อให้เกิดการแข่งขันมากขึ้น และเป็นธรรม นอกจากนี้เมื่อมีคนเข้าร่วมมากขึ้นการทุจริตก็น่าจะทำได้ยากขึ้นตามไปด้วย

4.4 ท่านคิดว่ากรมบัญชีกลางควรมีการพัฒนาหรือปรับปรุงระบบจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐอย่างไรเพิ่มเติม เพื่อสนับสนุนการดำเนินการของผู้ค้าภาครัฐ สร้างความโปร่งใส และช่วยให้เกิดการแข่งขันอย่างเป็นธรรม

ควรให้มีการเสนอราคาได้ทุกที่มีอินเทอร์เน็ต เช่น ผ่านทางโทรศัพท์มือถือ เพื่อลดการเผชิญหน้า เพื่อสร้างปริมาณผู้เข้าร่วมการจัดซื้อจัดจ้างให้มากยิ่งขึ้น และมีรูปแบบการจัดซื้อจัดจ้างที่สะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น ลดงานเอกสารที่ยุ่งยากกรณีที่เป็นการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าทั่วไป โดยอาจจะอ้างอิงรูปแบบที่สากลใช้กัน

นอกจากนี้ หน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริมให้มีการรวมตัวของภาคประชาชน เพื่อให้ประชาชนมีบทบาทและส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในการปฏิบัติหน้าที่ของภาครัฐ รวมทั้งสนับสนุนให้ผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมตรวจสอบและวิเคราะห์การใช้งบประมาณในการจัดซื้อจัดจ้าง เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพในการใช้จ่ายเงินงบประมาณด้วย

5. ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

5.1 ท่านคิดว่าระบบอิเล็กทรอนิกส์ช่วยลดปัญหาทุจริตคอร์รัปชันในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐได้หรือไม่ อย่างไร

ระบบอิเล็กทรอนิกส์ช่วยลดการเผชิญหน้า กล่าวคือ ในการเสนอราคาผู้ค้าสามารถเสนอราคาผ่านระบบอินเทอร์เน็ตโดยไม่จำเป็นต้องมาส่วนราชการจนกว่าจะได้ผู้ชนะ ซึ่งการลดการเผชิญหน้านี้จะมีส่วนช่วยในการลดการทุจริตคอร์รัปชันที่เกิดจากการสมยอมราคา เนื่องจากผู้ค้าจะไม่สามารถผู้เข้าร่วมการจัดซื้อจัดจ้างในแต่ละครั้งได้

5.2 ท่านคิดว่าเทคโนโลยีที่กรมบัญชีกลางมีอยู่ (Hardware & Software) สามารถพัฒนาเป็นระบบจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์อย่างครบวงจรเพื่อแก้ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันได้หรือไม่ อย่างไร

จากที่กล่าวไปแล้วว่าระบบอิเล็กทรอนิกส์เป็นการลดการเผชิญหน้า ดังนั้นเทคโนโลยีที่ควรให้ความสำคัญคือระบบรักษาความปลอดภัยสำหรับการทำธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งปัจจุบันกรมบัญชีกลางมีเพียงระบบรักษาความปลอดภัยแบบ username / password เท่านั้น ซึ่งอาจยังไม่เพียงพอ หากต้องการให้การจัดซื้อจัดจ้างเป็นอิเล็กทรอนิกส์อย่างครบวงจร

5.3 ท่านคิดว่ากรมบัญชีกลางควรพัฒนาปรับปรุงเทคโนโลยีสารสนเทศ ตลอดจนรูปแบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐเพิ่มเติมอย่างไร เพื่อลดปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน

ระบบการจัดซื้อจัดจ้างในอนาคตควรมีเทคโนโลยีใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์ (Certificated Authority) และ One Time Password (OTP) มาใช้ สำหรับ Hardware เมื่อคูสติจำนวนผู้ใช้ใน

ระบบ e-GP จะพบว่ามีจำนวนเพิ่มขึ้นมาเรื่อยๆ ดังนั้น ควรเพิ่มศักยภาพของเครื่องคอมพิวเตอร์ Server

ให้มากขึ้น รวมทั้งควรพิจารณานำเทคโนโลยี Cloud Computing มาประยุกต์ใช้เพื่อแก้ปัญหาด้วย

สิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่งก็คือ ความร่วมมือของบุคลากรในองค์กรที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับ การป้องกันปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน โดยหน่วยงานต่างๆ ต้องมีส่วนในการรณรงค์ให้ประชาชนใน ท้องถิ่นตื่นตัวในการปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันให้มากขึ้น ต้องให้ความร่วมมือกับหน่วยงาน ตรวจสอบ อาทิ สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน และสำนักงาน ป.ป.ช. กล้าที่จะให้ข้อมูลข่าวสารที่ ถูกต้อง ไม่เกรงกลัวอิทธิพล ปลุกฝังค่านิยมต่อต้านการทุจริต คอร์รัปชัน ให้กับประชาชน และ คนในหน่วยงาน

6. ผู้ค้าภาครัฐ

6.1 ท่านคิดว่าระบบจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐในปัจจุบันมีจุดอ่อน หรือข้อบกพร่องอย่างไรบ้าง

การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐของไทยยังมีปัญหาเรื่องการสมยอมราคา (ฮั้ว) จึงจำเป็นต้องแก้ไข ด้วยการมีกลไกการแข่งขันอย่างเป็นธรรม และเปิดเผยข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างเพื่อความโปร่งใส และตรวจสอบได้ โดยการปฏิรูประบบการทำงานและการนำเทคโนโลยีมาใช้แทนการใช้ดุลยพินิจ ของเจ้าหน้าที่ หรือการพัฒนาระบบการจัดซื้อจัดจ้างให้เป็นอิเล็กทรอนิกส์ แต่บุคลากรไม่ว่าจะของ รัฐหรือเอกชนยังมีความรู้เกี่ยวกับ IT ไม่มากพอ นอกจากนี้เวลามีปัญหาทางภาครัฐก็มีบุคลากรที่จะ คอยแก้ไขปัญหาได้น้อย

6.2 ท่านคิดว่าการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐรูปแบบใหม่ที่ส่งเสริมให้เป็นอิเล็กทรอนิกส์ครบวงจร ดังกล่าวจะช่วยลดปัญหาทุจริตคอร์รัปชันได้หรือไม่

การนำเทคโนโลยีมาใช้งานอาจช่วยให้การทุจริตทำได้น้อยลง การตรวจสอบทำได้ง่ายขึ้น ช่วยแก้ปัญหาการฮั้วที่เนื่องมาจากการรู้ว่าใครเข้าร่วมการจัดซื้อจัดจ้างบ้าง

6.3 ท่านคิดว่ากรมบัญชีกลางควรพัฒนาปรับปรุงรูปแบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐเพิ่มเติมเพื่อลด ปัญหาทุจริตคอร์รัปชันอย่างไร

การอำนวยความสะดวกให้ผู้ค้าเข้าร่วม โครงการจัดซื้อจัดจ้างมากเท่าไรยิ่งทำให้การฮั้วทำ ได้ยาก นอกจากนี้ การเปิดเผยข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างอย่างโปร่งใสก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้ค้า เข้าร่วมมากยิ่งขึ้น ที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือการกำหนดสเปกกลางที่โปร่งใสชัดเจน ไม่ลึกลับสเปก ก็จะทำให้การทุจริตลงน้อยลง ทั้งนี้ การกำหนดราคากลางต้องมีมาตรฐานอ้างอิงราคาตลาดที่แท้จริง ด้วยมิเช่นนั้น รัฐอาจได้สินค้าไม่มีคุณภาพ

ทั้งนี้ ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริต คอร์รัปชัน โดยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ปรับปรุงระบบการจัดซื้อจัดจ้าง ตลอดจนการจ่ายเงินแผ่นดินให้เกิด

ความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ สนับสนุนภาคประชาชนให้มีส่วนร่วมในการรณรงค์เรื่องดังกล่าวอย่างจริงจัง และปลูกจิตสำนึกและค่านิยมของสังคมให้ประชาชนร่วมกันต่อต้านการทุจริต และการประพฤติมิชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐ การเลือกโครงการที่ให้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจและเป็นประโยชน์แก่ประชาชนในพื้นที่ ในท้องถิ่นมากที่สุดและส่งเสริมให้มีการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่ได้มาตรฐานหรือราคาไม่สูงกว่าความเป็นจริง มีการกำหนดนโยบายการป้องกันการทุจริตในองค์กร เพื่อให้บุคลากรในองค์กรได้ถือปฏิบัติร่วมกัน

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อและนามสกุล	นางสาวอุณหจิต สังข์ใหม่
วันเดือนปีเกิด	27 ตุลาคม 2504
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2521 มัธยมศึกษา สาธิต ม. ศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน พ.ศ. 2525 ปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. 2528 ปริญญาโท จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2533 Post Graduate Diploma on Information Management Strathclyde University ประเทศอังกฤษ
ประวัติการทำงาน	พ.ศ. 2546 ผู้อำนวยการศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ พ.ศ. 2548 ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ พ.ศ. 2555 รองอธิบดีกรมบัญชีกลาง
ตำแหน่งปัจจุบัน	รองอธิบดีกรมบัญชีกลาง
สถานที่ทำงาน	กรมบัญชีกลาง ถนนพระราม 6 แขวงสามเสนใน เขตพญาไท จังหวัดกรุงเทพ รหัสไปรษณีย์ 10400

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

เรื่อง การพัฒนาประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์
เพื่อลดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน

ผู้วิจัย นางสาวชอุณหจิต สังข์ใหม่

หลักสูตร วปอ.

รุ่นที่ 56

ตำแหน่ง รองอธิบดี กรมบัญชีกลาง

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันสร้างความเสียหายและก่อผลกระทบอย่างรุนแรงต่อสังคมไทย ทั้งในส่วนของความเสียหายที่เกิดขึ้นที่สามารถวัดเป็นตัวเงินได้จากการจัดหาสินค้าและบริการสาธารณะที่ไม่มีคุณภาพไม่คุ้มค่างบประมาณที่เสียไป ขณะเดียวกันการทุจริตคอร์รัปชันยังบั่นทอนศักยภาพการเติบโตของเศรษฐกิจของประเทศ และสร้างปัญหาในการดึงดูดการลงทุนของต่างชาติ

นอกจากนี้ยังมีปัญหามากมายอยู่ในตัวกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างแบบดั้งเดิมเช่น รัฐบาลขาดฐานข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างระดับชาติ และไม่มีการจัดการข้อมูลเพื่อติดตามโครงการจัดซื้อของรัฐ และหน่วยงานขาดความโปร่งใส ตลอดจนอัตราการหมุนเวียนของเจ้าหน้าที่จัดซื้อจัดจ้างสูง และมีกระบวนการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่ผิดกฎหมาย ดังนั้น การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐของไทยจึงจำเป็นต้องแก้ไขด้วยการมีกลไกการแข่งขันอย่างเป็นธรรม และเปิดเผยข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างเพื่อความโปร่งใส และตรวจสอบได้โดยการปฏิรูประบบการทำงานและการนำเทคโนโลยีมาใช้แทนการใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ หรือการพัฒนากระบวนการจัดซื้อจัดจ้างให้เป็นอิเล็กทรอนิกส์

รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government) คือการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการและให้บริการประชาชนและภาคธุรกิจเอกชน โดยภาครัฐ ซึ่งวิธีการบริหารจัดการภาครัฐสมัยใหม่ โดยการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเครือข่ายสื่อสารจึงเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานภาครัฐ และปรับปรุงการบริการแก่ประชาชน นอกจากนี้ยังรวมถึงการบริการด้านข้อมูลและสารสนเทศเพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนช่วยให้ประชาชนมีความใกล้ชิดกับภาครัฐมากขึ้นเนื่องจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์จะเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการเข้าถึงบริการของรัฐ และประการสำคัญจะต้องมี

ความร่วมมืออย่างใกล้ชิดและเต็มใจจากทั้ง 3 ฝ่าย ได้แก่ ภาครัฐ ภาคธุรกิจ และประชาชน ซึ่งผลพลอยได้ที่สำคัญที่จะได้รับคือ ธรรมาภิบาลและความโปร่งใสที่มีมากขึ้นในกระบวนการทำงานของระบบราชการ อันเนื่องมาจากการเปิดเผยข้อมูล และประชาชนสามารถเข้ามาตรวจสอบได้ตลอดเวลา จึงคาดว่าจะนำไปสู่การลดคอร์รัปชันได้ในที่สุด ตัวอย่างเว็บไซต์ของรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ได้แก่ เว็บไซต์ www.gprocurement.go.th ซึ่งเป็นเว็บไซต์ศูนย์ข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างของรัฐบาลทั้งหมด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐของไทยในปัจจุบัน
2. เพื่อวิเคราะห์ระบอบช่องทางโหวงในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ
3. เพื่อกำหนดกรอบและเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและสามารถป้องกันการทุจริตได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. เพื่อนำระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการกำหนดรูปแบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐของประเทศไทยเพื่อลดการทุจริตคอร์รัปชัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาและวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ของไทย ภายใต้น้ำที่ความรับผิดชอบของกรมบัญชีกลาง
2. การศึกษาวิจัยจะอยู่ภายใต้ขอบเขตที่กำหนดในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2549
3. ในส่วนของการพัฒนารูปแบบการจัดซื้อจัดจ้างที่แตกต่างไปจากที่ใช้อยู่เดิม อาจทำให้ต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบพัสดุข้างต้น ดังนั้นในการวิจัยนี้จะเป็นเพียงการเสนอแนวคิดเกี่ยวกับกฎระเบียบกว้างๆ โดยไม่ระบุในรายละเอียด

วิธีดำเนินการวิจัย

การโครงการวิจัยนี้เป็นโครงการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษา วิเคราะห์กระบวนการรูปแบบ และลักษณะของการจัดซื้อจัดจ้างด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งมีวิธีการดำเนินการวิจัย

โดยการศึกษาแนวทางการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐของประเทศที่พัฒนาแล้วที่ประสบความสำเร็จเพื่อนำมาเปรียบเทียบ (Benchmarking) กับการจัดซื้อจัดจ้างของประเทศไทยในปัจจุบัน ตลอดจนศึกษาจากเอกสารทางวิชาการ (Documentary Research) อาทิ หนังสือ ตำรา คำบรรยาย บทความ สื่อสิ่งพิมพ์ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ วารสารที่เกี่ยวข้อง และการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการค้นคว้าทางอินเทอร์เน็ต ที่มีการกล่าวถึงปัญหา และแนวทางการแก้ไขปัญหาการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ รวมทั้งการศึกษาคำเห็นของนักวิชาการที่ได้มีการกล่าวถึงปัญหาการทุจริตในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐของประเทศไทยและแนวทางการแก้ปัญหาด้วยการนำระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้

ผลการวิจัย

จากการวิจัยพบว่า เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ กรมบัญชีกลางต้องดำเนินการปรับปรุงระบบ e-GP ในปัจจุบัน รวมทั้งพัฒนาระบบจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์ขึ้นมาใหม่ เพื่อให้การจัดซื้อจัดจ้างมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และกระตุ้นให้เกิดการแข่งขันได้มากขึ้น รวมทั้งลดปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน โดยกรมบัญชีกลางต้องพัฒนาระบบจัดซื้อจัดจ้างให้เป็นระบบอิเล็กทรอนิกส์อย่างครบวงจรเพื่อลดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง ทั้งในส่วนของเจ้าหน้าที่ที่ดำเนินงานการจัดซื้อจัดจ้างและผู้ค้ากับภาครัฐ ผ่านระบบจัดซื้อจัดจ้างรูปแบบใหม่ที่เรียกว่า ระบบ e-Bidding และระบบ e-Market ซึ่งเป็นระบบที่เน้นให้หน่วยงานภาครัฐสามารถจัดซื้อพัสดุให้สอดคล้องกับรูปแบบประเภทสินค้า เงินงบประมาณที่ได้รับ และระยะเวลาที่จัดหา เพิ่มความคุ้มค่าให้กับส่วนราชการในอันที่จะสามารถจัดหาพัสดุได้ในราคาที่เหมาะสม และทันเวลาที่ต้องการใช้งาน รวมทั้งพัฒนาระบบ e-Bidding เพื่อใช้สำหรับการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการที่มีความซับซ้อน ต้องใช้เทคโนโลยีขั้นสูง และเทคนิคเฉพาะ และระบบ e-Market สำหรับการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการที่เป็นสินค้าที่มีคุณสมบัติเป็นมาตรฐาน มีผู้ขายมากมาย และมีการจัดซื้อบ่อยครั้ง โดยพัฒนาระบบดังกล่าวจะลดการเผชิญหน้า และการปฏิสัมพันธ์ ระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย ลดการใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่เมื่อเปรียบเทียบกับระบบการจัดซื้อจัดจ้างปัจจุบัน อีกทั้งยังช่วยลดการสมยอมราคาระหว่างผู้ซื้อได้เป็นอย่างมาก เนื่องจากจะช่วยจัดการปรากฏการณ์พร้อม ๆ กันของผู้ที่จะยื่นเสนอราคา ในขั้นตอนการฟังการชี้แจงตอบข้อสงสัยเกี่ยวกับรายละเอียดในเอกสารการจัดซื้อจัดจ้าง และขั้นตอนการมาคู่สถานที่ก่อสร้าง โดยทั้งหมดจะดำเนินการผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ที่จะยื่นเสนอราคา ทำให้การสมยอมราคาระหว่างผู้ค้ามีอาจกระทำได้โดยง่ายอย่างเช่นในปัจจุบัน เนื่องจากผู้ค้าจะไม่ทราบว่ามีใครบ้างที่จะเข้าร่วมการจัดซื้อจัดจ้างในโครงการนั้น ๆ

กล่าวคือ เมื่อเจ้าหน้าที่พัสดุบันทึกข้อมูลความต้องการสินค้าและบริการในระบบ e-GP ระบบจะส่งข้อมูลไปยังผู้ค้าภาครัฐที่มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการของส่วนราชการโดยอัตโนมัติทุกรายอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม จากนั้นหากผู้ค้าสนใจที่จะเสนอขายสินค้าให้กับส่วนราชการ ผู้ค้าก็จะเสนอราคากลับมาผ่านทางระบบ e-GP ซึ่งระบบ e-GP จะดำเนินการเลือกผู้ค้าที่เป็นผู้ชนะจากเงื่อนไขที่ส่วนราชการกำหนด (เช่น เลือกจากราคาต่ำสุด หรือเลือกจากระบบ price performance ที่ดูจากองค์ประกอบอื่น ๆ นอกเหนือจากราคาต่ำสุด เป็นต้น)

ดังนั้น จากการพัฒนาระบบ e-GP ครบทั้ง 3 ระยะ ระบบ e-GP มีระบบงานทั้งหมด ดังนี้

1. ระบบศูนย์ข้อมูลจัดซื้อจัดจ้าง ซึ่งประกอบด้วยระบบย่อยต่างๆ ได้แก่
 - 1.1 ระบบเปิดเผยข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้าง
 - 1.2 ระบบลงทะเบียน
 - 1.3 ระบบปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ
 - 1.4 ระบบการบริหารสัญญา
 - 1.5 ระบบสัญญาอิเล็กทรอนิกส์ (e-Contract)
 - 1.6 ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ
 - 1.7 ระบบ Help Desk
 - 1.8 ระบบประเมินผู้ค้า (Grading)
 - 1.9 ระบบจัดซื้อจัดจ้าง 12 วิธี
 - 1.10 ระบบ e-Market
 - 1.11 ระบบ e-Bidding
 - 1.12 ระบบค้นหาข้อมูลสินค้าและบริการ (e-Sourcing)
 - 1.13 ระบบ e-Catalog
 - 1.14 การเชื่อมโยงข้อมูลกับระบบอื่นๆ อาทิ เชื่อมโยงกับระบบ GFMS ในด้านของข้อมูลงบประมาณ และการเบิกจ่ายเงิน เชื่อมโยงกับ Bank Gateway ในด้านของการตรวจสอบหนังสือค้ำประกัน (Bank Guarantee) และการซื้อช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้ง การเชื่อมโยงกับศูนย์ข้อมูลที่ปรึกษาไทย ในด้านการซื้อข้อมูลที่ปรึกษาที่ได้จดทะเบียนกับศูนย์ที่ปรึกษาไทย
 - 1.15 ระบบ CA (Certificated Authority)
 - 1.16 ระบบ OTP (One Time Password)
 - 1.17 ระบบสารสนเทศจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐเชิงพื้นที่

ข้อเสนอแนะ

1. กรมบัญชีกลางต้องมีระบบฐานข้อมูลสินค้า (e-Catalog) และข้อมูลผู้ค้าภาครัฐที่ขายสินค้าอยู่ในระบบ (e-Sourcing) เพื่ออำนวยความสะดวกให้หน่วยงานภาครัฐที่เป็นผู้ซื้อสามารถสืบค้นรายละเอียดของสินค้าและบริการ และราคาในปัจจุบัน ตลอดจนค้นหาข้อมูลผู้ค้าผ่านเครือข่าย ได้อย่างกว้างขวาง โดยมีต้องสื่อสารกับผู้ค้า

2. กรมบัญชีกลางควรสนับสนุนและให้ความรู้กับผู้ค้าเกี่ยวกับการจดทะเบียนผู้ค้ากับภาครัฐ ซึ่งจะให้ผู้มีสิทธิตามคุณสมบัติที่หน่วยงานกำหนด เข้าร่วมการจัดซื้อจัดจ้างมีจำนวนมากขึ้น ยังผลให้ระดับการแข่งขันสูงขึ้น โดยผู้ค้าที่สนใจในการจัดซื้อจัดจ้างสามารถดาวน์โหลดเอกสารรายละเอียดคุณสมบัติเฉพาะ และเงื่อนไขการจัดซื้อจัดจ้างได้โดยผ่านเครือข่าย และไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ทำให้หน่วยงานไม่มีบัญชีรายชื่อของผู้ที่มารับหรือซื้อเอกสารการจัดซื้อจัดจ้าง ส่งผลให้การสมยอมราคาระหว่างผู้ค้ามีอาจดำเนินการได้โดยง่าย

3. กรมบัญชีกลางต้องกำหนดรูปแบบการระบุสินค้าและบริการแต่ละประเภทที่อยู่ในระบบ e-Catalog และ e-Sourcing ให้เป็นรูปแบบสากล โดยการระบุสินค้าและบริการโดยใช้รูปแบบของรหัสที่เป็นสากลที่เรียกว่า UNSPSC : United Nations Standard Products and Services Code

ที่กำหนดโดยสหประชาชาติ ทำให้ประเทศไทยสามารถรองรับการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างกับต่างชาติได้สะดวกและง่ายขึ้น ตลอดจนยังสามารถเปรียบเทียบราคาสินค้าและบริการกับนานาชาติได้ด้วย นอกจากนี้ ควรเชื่อมโยงรหัสดังกล่าวกับระบบเบิกจ่ายเงิน (GFMIS) โดยกำหนดให้ระบบ GFMIS ต้องใช้รหัส UNSPSC ดังกล่าวในระบบเช่นเดียวกัน เพื่อสนับสนุนการตรวจสอบข้อมูลการเบิกจ่ายเงินในแต่ละโครงการจัดซื้อสินค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ และโปร่งใส

4. เนื่องจากรูปแบบการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างจะเป็นไปจากเดิมอย่างมาก ดังนั้น กรมบัญชีกลางจึงควรแก้ไข ปรับปรุงระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ ด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2549 ให้สอดคล้องกับแนวทางที่ได้เสนอข้างต้น โดยการแก้ไขปรับปรุงควรกระทำควบคู่กับการปรับปรุงพัฒนาแก้ไขระบบ e-GP และต้องมีการประสานงานอย่างใกล้ชิดระหว่างเจ้าหน้าที่ผู้พัฒนาระบบ e-GP และเจ้าหน้าที่ผู้กำหนดระเบียบ